

Załącznik do Uchwały nr XIX/131/16

Rady Miejskiej w Bojanowie z dnia

20 maja 2016 roku

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BOJANOWO
NA LATA 2016-2025**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	14
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	14
2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA.....	16
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE.....	17
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	22
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	30
6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA	32
7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	37
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	44
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	52
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	52
11. POMOC SPOŁECZNA	54
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	71
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	73
14. ANALIZA SWOT	88
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	94
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	97
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	107

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	108
SPIS TABEL I WYKRESÓW	112

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Bojanowie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Strategia ma charakter kilkuletni; została przygotowana na lata 2016-2025. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przystępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bojanowo na lata 2016-2025 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 575),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 114 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 169 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 224 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 149 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 43, poz. 225 ze zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.),
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 618 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2016 r., n poz. 546),
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 833),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 150 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 966 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 239 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bojanowo na lata 2016-2025 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,

- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020,
- Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Rawickiego do 2020 roku,
- Strategia Rozwoju Gminy Bojanowo na lata 2016 – 2025.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodość w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijają i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów

operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**,

dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 zawiera 9 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowej 6. Rynek pracy i osi priorytetowej 7. Włączenie społeczne.

W ramach osi priorytetowej 6. wyznaczono priorytety inwestycyjne, których wdrożenie ma się przyczynić do wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, poszukujących pracy i biernych zawodowo, znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwiększenia liczby nowopowstałych, trwałych przedsiębiorstw, wzrostu zatrudnialności wśród osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3., podniesienia kompetencji i kwalifikacji przedsiębiorców sektora małych i średnich przedsiębiorstw i ich pracowników, w tym przedsiębiorstw przechodzących procesy adaptacyjne, restrukturyzacyjne i modernizacyjne oraz zwiększenia szans na rynku pracy osób zagrożonych utratą zatrudnienia lub zwolnionych z przyczyn zakładu pracy oraz osób zagrożonych dezaktywizacją zawodową z powodu wieku lub stanu zdrowia.

Z kolei w ramach osi priorytetowej 7. przewidziano do realizacji priorytety inwestycyjne służące zwiększeniu szans na rynku pracy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zwiększeniu liczby tych osób korzystających z usług społecznych i zdrowotnych oraz zwiększeniu zatrudnienia w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej oraz dostępności usług dla tych przedsiębiorstw.

Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki regionalnej polityki społecznej. W strategii

sformułowano misję i wizję oraz wyznaczono 5 priorytetów strategicznych: 1. Wielkopolska równych szans i możliwości, 2. Zdrowi Wielkopolanie, 3. Bezpieczna Wielkopolska (Bezpieczeństwo publiczne i socjalne), 4. Wielkopolska obywatelska, 5. Samorząd województwa wielkopolskiego partnerem, doradcą i konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej.

Priorytet 1. obejmuje problematykę wyrównywania szans mieszkańców Wielkopolski w kontekście dostępu do różnych wymiarów funkcjonowania społecznego w ramach oferty polityki kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, dostępności edukacji i nauki, usług medycznych, narzędzi aktywnego rynku pracy, a także usług i świadczeń socjalnych. Uznano, iż istotne znaczenie ma wyrównywanie różnic w rozwoju społecznym województwa, zwiększanie wrażliwości społecznej na problemy społeczne, ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny umożliwiających realizowanie funkcji i zadań służących jej rozwojowi oraz eliminowanie i redukowanie czynników prowadzących do ubóstwa, izolacji, marginalizacji i wykluczenia społecznego.

W priorytecie 2. zaakcentowano potrzebę kreowania i realizacji wojewódzkiej polityki zdrowotnej uwzględniającej profilaktykę i promocję zdrowia, położono nacisk na konieczność rozwijania otoczenia instytucjonalnego, gospodarczego i środowiska społecznego służącego wdrażaniu koncepcji „Zdrowa społeczność – zdrowi obywatele”, a także podejmowania działań na rzecz konsolidowania systemu informacji medycznej oraz poszerzania zakresu problemowego analiz epidemiologicznych i socjomedycznych.

W ramach priorytetu 3. uwzględniono działania służące zapewnieniu mieszkańcom Wielkopolski bezpieczeństwa socjalnego, osobistego i publicznego oraz przerywaniu „pętli ubóstwa” i dziedziczenia biedy, podkreślono potrzebę rozwijania przedsięwzięć na rzecz poprawy spójności regionu, podejmowania działań profilaktycznych w kontekście zwalczania zjawisk patologii społecznej i przestępczości oraz położono nacisk na budowę obywatelskiej sieci bezpiecznych społeczności w kontekście stabilizowania i wzmacniania poczucia bezpieczeństwa obywateli.

W priorytecie 4. zaakcentowano potrzebę podejmowania działań służących aktywizowaniu zasobów ludzkich i potencjału społecznego na rzecz rozwoju jednostek, grup i społeczności, w tym także osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym w działania podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.

Wszystkie działania wpisujące się w wyznaczone w strategii priorytety uwzględniają specyficznych adresatów, za których uznano: osoby starsze i niepełnosprawne, dzieci i młodzież, kategorie wysokiego ryzyka socjalnego, a także wszystkich mieszkańców Wielkopolski przy uwzględnieniu ich uczestnictwa w różnych wymiarach życia społecznego (kultura, sport i turystyka, edukacja, pomoc społeczna, rynek pracy, służba zdrowia).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rawickim do 2020 roku jest dokumentem, w którym na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w powiecie, sformułowano misję samorządu powiatu („Wspieranie rodzin i dzieci będących w trudnej sytuacji życiowej, rozwijanie pieczy zastępczej i udzielanie pomocy jej wychowankom w usamodzielnieniu oraz stwarzanie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz aktywizowanie i integrowanie grup zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym przy wykorzystaniu dostępnych zasobów oraz w oparciu o partnerstwo lokalne”) oraz wyznaczono 4 cele strategiczne: 1. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki i odpowiednich warunków do rozwoju, 2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców powiatu, 3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego, 4. Wzmacnianie służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego.

W obrębie celu strategicznego 1. zaplanowano działania służące zapewnieniu rodzinom pomocy we właściwym wypełnianiu ich funkcji, promowaniu i rozwijaniu pieczy zastępczej oraz udzieleniu pomocy wychowankom ją opuszczającym, a także wspieraniu dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, w tym dotkniętych niepełnosprawnością, oraz przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

Działania wyznaczone w ramach celu strategicznego 2. skupiono natomiast na aktywizowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy oraz wspieraniu osób zagrożonym lub dotkniętym ubóstwem i bezdomnością, a także usprawnianiu seniorów oraz tworzeniu warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych.

Działania ujęte w obrębie celu strategicznego 3. poświęcono z kolei zaspokajaniu potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałaniu przestępczości, w tym wśród nieletnich, natomiast w ramach celu strategicznego 4. uwzględniono działania zakładające doskonalenie sektora pomocy społecznej, a także wspieranie organizacji pozarządowych oraz rozszerzanie z nimi współpracy.

Strategia Rozwoju Gminy Bojanowo na lata 2016 – 2025 jest dokumentem, w którym na podstawie diagnozy sytuacji społecznej i ekonomicznej w gminie, sformułowano misję samorządu gminy: „Jesteśmy dynamicznie rozwijającą się gminą, korzystnie położoną między Rawiczem i Leszmem, przy nowej trasie S5 Poznań-Wrocław, znaną z lokalizacji uznanego browaru. Nasze cele rozwojowe pragniemy osiągnąć poprzez:

- stwarzanie korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, szczególnie dzięki terenom inwestycyjnym przy węźle trasy szybkiego ruchu i przyjaznemu klimatowi dla przedsiębiorców
- zapewnienie pełnej dostępności infrastruktury technicznej i społecznej
- stałe podnoszenie poziomu kształcenia
- zapewnienie szerokiej, urozmaiconej oferty kultury, rekreacji i sportu”.

oraz wyznaczono 2 cele strategiczne: 1. Rozwój infrastruktury technicznej i gospodarki, 2. Stwarzanie atrakcyjnych warunków do rozwoju i wypoczynku.

W obrębie celu strategicznego 1. zaplanowano działania mające na celu wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną co stanowi kluczowy warunek rozwoju gospodarczego, który przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Działania wyznaczone w ramach celu strategicznego 2. Poszerzenie zakresu i poprawa poziomu usług społecznych jak usługi zdrowotne, opieka społeczna, oświata, kultura, sport i rekreacja. Realizacja celów strategicznych w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji.

Wizja Gminy określa pożądany przez mieszkańców jej wizerunek w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem” Gminy pokazującym, jak powinna ona docelowo wyglądać, jakie funkcje spełniać. Wypracowana podczas spotkań z przedstawicielami różnych środowisk wizja gminy Bojanowo brzmi następująco:

Gmina Bojanowo to:

- atrakcyjnie położony, prężny, lokalny ośrodek rolniczy i gospodarczy
- spokojne, przyjazne miejsce do życia
- wykształceni, aktywni i zintegrowani mieszkańcy.

Powyższa wizja wskazuje na to, że gmina Bojanowo aspiruje do bycia lokalnym centrum gospodarczym, korzystającym ze swojej atrakcyjnej lokalizacji i rozwiniętego rolnictwa.

Do zamieszkania w Gminie, oprócz miejsc pracy, ma skłaniać możliwość życia w spokojnym, przyjaznym środowisku.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Bojanowo jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie rawickim. Od zachodu graniczy z gminą Góra (z powiatu górowskiego w województwie dolnośląskim), od północy z gminami Rydzyna (z powiatu leszczyńskiego) i Poniec (z powiatu gostyńskiego), od wschodu z gminą Miejska Górka, a od południa z gminami Rawicz (obie z powiatu rawickiego) i Wąsosz (z powiatu górowskiego w województwie dolnośląskim).

Gmina zajmuje powierzchnię 123,5 km², a w jej skład wchodzi miasto Bojanowo oraz 20 miejscowości, w tym 17 wsi sołeckich (Czechnów, Gierłachowo, Giżyn, Golina Wielka, Golinka, Gołaszyn, Gościejewice, Kawcze, Pakówka, Sowiny, Sułów Mały, Szemzdrowo, Tarchalin, Trzebosz, Wydartowo Pierwsze, Wydartowo Drugie, Zaborowice) i 3 przysiółki (Parłowice, Potrzebowo, Karolewo). Bojanowo oddalone jest ok. 90 km od Poznania, 20 km od Leszna i 15 km od miasta powiatowego – Rawicza.

Pod względem geograficznym gmina leży na Wysoczyźnie Leszczyńskiej, w subregionie zwanym Wałem Bojanowskim. Rzeźba terenu jest mało urozmaicona i monotonna. Okoliczny krajobraz tworzą rozległe równiny. Klimat panujący w Bojanowie i okolicy jest umiarkowany o przewadze wpływów oceanicznych związanych z cyrkulacją mas powietrza napływających znad północnego Atlantyku i Morza Śródziemnego. Średnia temperatura roku wynosi +8,5°C, średnie opady natomiast 650 mm. Okres wegetacji trwa ok. 220 dni, a stopień zachmurzenia w ośmiostopniowej skali wynosi 5,4.

Najstarsze znaleziska świadczące o obecności ludzi na terenie dzisiejszej gminy Bojanowo pochodzą z młodszej epoki kamienia – neolitu (4.200-1.700 lat p.n.e.). W pobliskiej dolinie Wielkiej odkryto ślady obecności ludzi kultury pucharów lejkowatych (ok. 3.500 r.

p.n.e.). Kolejne znalezisko, w Kawczu, pochodzi z wczesnej epoki żelaza, z okresu halsztackiego (650-400 r. p.n.e.).

Akt lokacyjny miasto otrzymało 16 kwietnia 1638 roku z rąk króla polski Władysława IV Wazy. Założycielem miasta był Stefan Bojanowski – polski szlachcic wyznania luterańskiego. Bojanowo rozwijało się prężnie głównie dzięki innowiercom uciekającym przed prześladowaniami z Czech i Śląska. Przybyło do niego wielu sukienników, co spowodowało, iż miasto stało się drugim po Rawiczu ośrodkiem tego cechu w Wielkopolsce. W 1663 roku syn Stefana, Bogusław Bojanowski lokował obok Bojanowa drugie, bliźniacze miasto nazwane od imienia założyciela Bogusławowem.

23 stycznia 1793 roku w wyniku II rozbioru Polski Bojanowo dostało się pod zabór pruski. Wprowadzenie ceł na sukno eksportowane do Rosji spowodowało upadek rzemiosła sukienniczego, które od początku było motorem napędzającym rozwój. Dzieła wyniszczenia dokończył największy w historii miasta pożar, który wybuchł 12 sierpnia 1857 roku. Mieszkańcy odbudowali jednak swoje miasto.

Bojanowo powróciło do Polski 17 stycznia 1920 roku. W wyniku rozwoju zabudowy miejskiej pod koniec lat trzydziestych XX wieku miasto posiadało 320 budynków mieszkalnych oraz 24 ulice o nawierzchni brukowej, częściowo wyłożone chodnikami. W latach okupacji hitlerowskiej miasto zmieniło nazwę na Schmückert i znalazło się w Okręgu Rzeszy Kraju Warty.

Bojanowo zostało wyzwolone przez wojska radzieckie 23 stycznia 1945 roku. W 1954 roku do miasta przyłączono trzy osady wiejskie leżące po wschodniej stronie, tworząc z nich ulice: Platanową, Norwida i Słowackiego, w wyniku czego obszar miasta powiększył się do 234 ha i tyle wynosi obecnie.

W wyniku reformy administracyjnej kraju z 1975 roku Gmina Bojanowo została powiększona o 5 wiosek: Czechnów, Giżyn, Sułów Mały, Zaborowice i Parłowice. Z kolei w następstwie reformy administracyjnej kraju z 1999 roku, gmina znalazła się w przywróconym powiecie rawickim i w województwie wielkopolskim.

Obecnie Bojanowo spełnia rolę ośrodka usługowo-handlowego. Znaczące zakłady pracy zatrudniają co najwyżej po kilkadziesiąt osób. Najbardziej znanym jest Browar Bojanowo należący do grupy Browary Regionalne Jakubiak. Sławę miastu przynosi również istniejąca

ponad 90 lat szkoła rolnicza funkcjonująca dziś jako Zespół Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego.

W ostatnich latach nastąpił rozwój infrastruktury technicznej w gminie, zarówno w Bojanowie, jak i w okolicznych wioskach. Wszystkie miejscowości zostały zwodociągowane, unowocześniono stację uzdatniania wody, zmodernizowano i wybudowano wiele odcinków dróg, powstała oczyszczalnia ścieków, rozbudowywana jest sieć kanalizacyjna.

Przy realizacji inwestycji samorząd gminy aktywnie pozyskuje środki finansowe z Unii Europejskiej. Dzięki nim współfinansowano m.in. budowę kanalizacji sanitarnej w Golinie Wielkiej, Golinie, Gołaszynie i Tarchalinie, dofinansowano remonty świetlic wiejskich w Kawczu, Sowinach, Golinie, Czechnowie, Trzeboszu, Zaborowicach, Wydartowie Pierwszym, Golinie Wielkiej, Gościejewicach i Gołaszynie, a także Gminnego Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji, amfiteatru, stadionu i parków, utworzono świetlicę wiejską w Giżynie. Pozyskanie środków unijnych pozwoliło również na wybudowanie drogi z Pakówki do Trzebosza, zakup nowoczesnego pojazdu do zbierania i wywozu odpadów komunalnych, a także wydanie publikacji „Pocztówkowe Sentymentalia” ukazującej Bojanowo z perspektywy starych widokówek.

Największymi inwestycjami prowadzonymi obecnie w Bojanowie jest modernizacja oczyszczalni ścieków, a także zmierzająca ku końcowi budowa sieci kanalizacji sanitarnej. Mimo iż gmina nie należy do bogatych, Bojanowo jest miastem schludnym i zadbanym. Mieszkańcy utożsamiają się z wielkopolską tradycją gospodarności, co niewątpliwie jest jednym z atutów tej małej społeczności.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Gminę Bojanowo na kierunku północ – południe przecina droga krajowa nr 5 relacji Poznań – Wrocław (na odcinku przebiegającym przez teren gminę ma ona status drogi ekspresowej S5). Z kolei na kierunku wschód – zachód gminę przecina droga o znaczeniu ponadregionalnym z Gostynia do Góry. Uzupełnieniem sieci drogowej na terenie gminy są drogi powiatowe oraz drogi gminne, których stan techniczny jest dobry (co roku prowadzone są prace remontowe tych dróg).

Przez gminę przebiega również część międzynarodowej magistrali kolejowej E-59 – linia kolejowa nr 271 relacji Wrocław – Poznań – Szczecin, która łączy Pomorze i Wielkopolskę z Dolnym Śląskiem i innymi regionami południowej części kraju. Trakcja elektryczna przystosowana jest do prędkości 169 km/h z możliwością wejścia w połączenia międzynarodowe. Stacja kolejowa znajduje się w Bojanowie.

Dobre połączenia komunikacyjne w gminie mają mieszkańcy miasta Bojanowa oraz większości miejscowości gminy za wyjątkiem Potrzebowa, Szemzdrawa, Karolewa i Pakówki. Najczęstsze trudności komunikacyjne stanowią: brak bezpośrednich połączeń komunikacji zbiorowej oraz znaczne oddalenie od przystanków autobusowych.

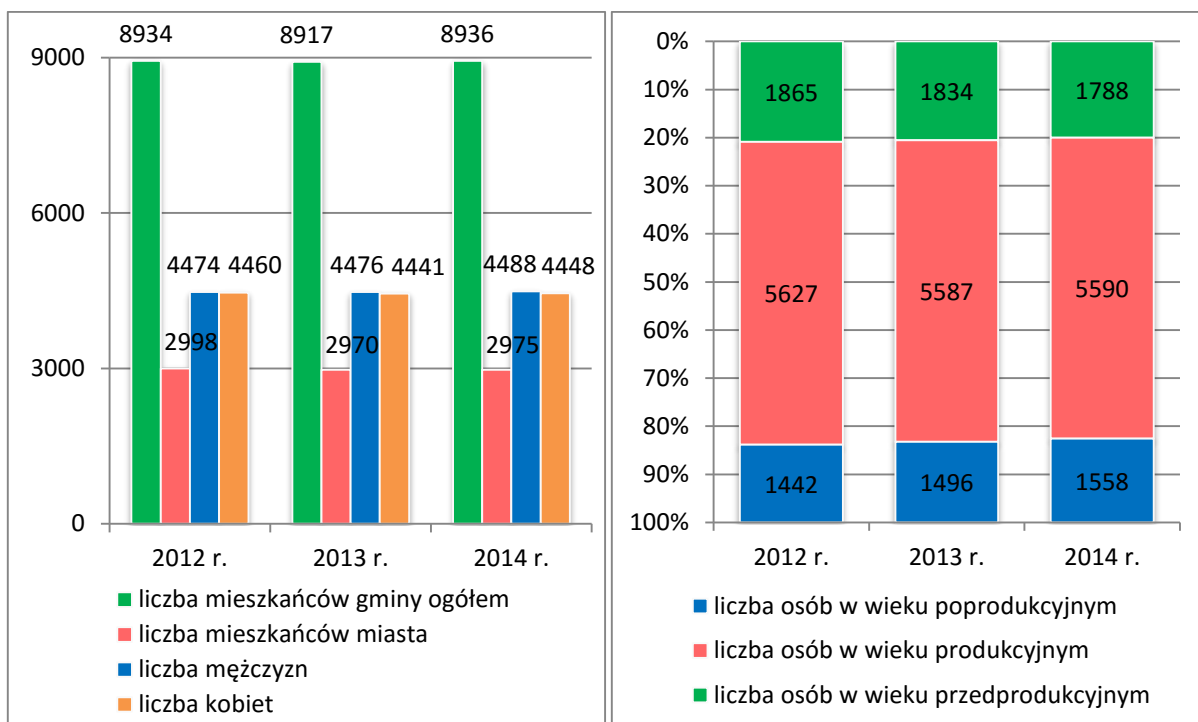
Usługi transportowe na terenie gminy świadczą zarówno podmioty publiczne, jak i prywatne. Do pierwszych z nich należą: Państwowa Komunikacja Samochodowa Leszno i Polskie Koleje Państwowe.

3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2012-2014 liczba ludności gminy Bojanowo utrzymywała się na zbliżonym poziomie (8.934 w 2012 r., 8.917 w 2013 r., 8.936 w 2014 r.). Na koniec kolejnych lat nieznaczną większość wśród ogółu ludności gminy stanowili mężczyźni (50,1% w 2012 r. i po 50,2% w latach 2013-2014).

W analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się liczba dzieci i młodzieży, rosła natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie liczba osób w wieku produkcyjnym w latach 2013-2014 była niższa niż w 2012 roku. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2012-2014

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

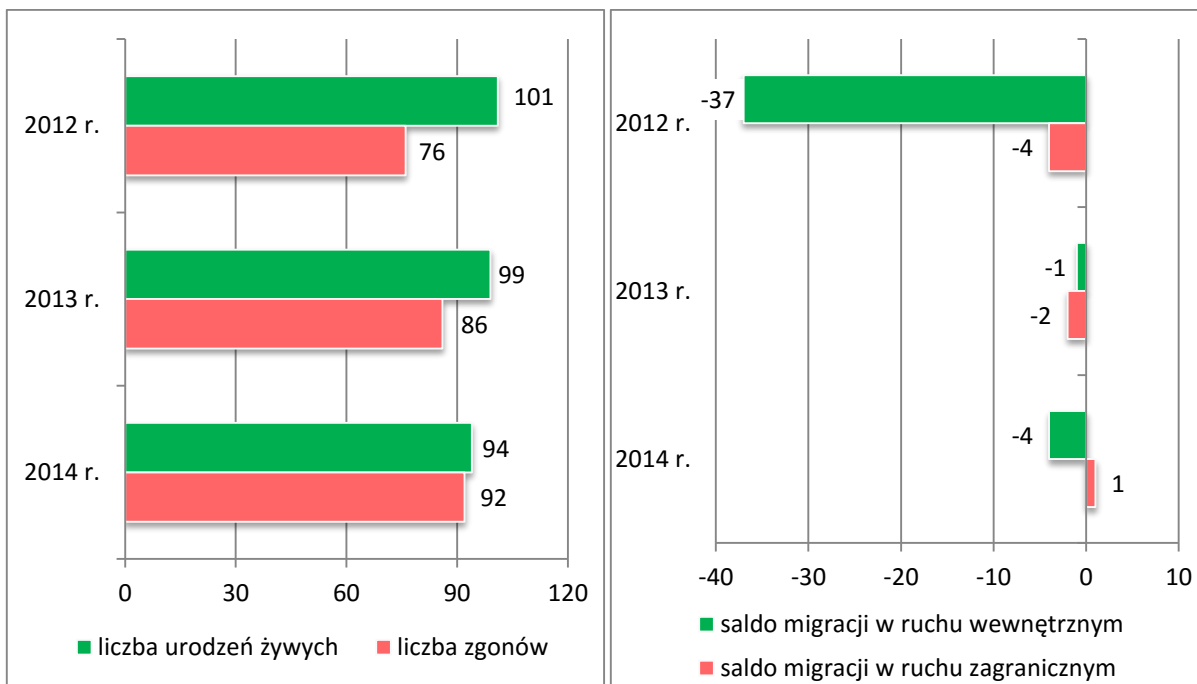
Spadek liczby dzieci i młodzieży mógł wynikać zarówno z malejącej dzietności rodzin, o czym świadczy spadająca liczba urodzeń żywych (ze 101 w 2012 r. do 94 w 2014 r.), jak i przejścia do grona osób w wieku produkcyjnym większej od liczby urodzeń żywych osób będących dotychczas w wieku przedprodukcyjnym.

Utrzymująca się na zbliżonym poziomie liczba mieszkańców gminy była z kolei efektem korzystnego przyrostu naturalnego (+25 w 2012 r., +13 w 2013 r., +2 w 2014 r.), który równoważył ujemne saldo migracji odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym (-41 w 2012 r. i -3 w latach 2013-2014). Warto przy tym zauważyć, że z roku na rok przyrost naturalny w gminie był coraz mniej korzystny, natomiast saldo migracji niemal zostało zbilansowane.

Mieszkańcy gminy opuszczający jej teren kierowali się głównie do innych, najpewniej większych jednostek miejskich, natomiast osoby, które postanowiły się osiedlić w gminie, najczęściej zamieszkiwały wcześniej na innych obszarach wiejskich. Niewielkie znaczenie miał z kolei ruch migracyjny odbywający się za granicę i zza granicy.

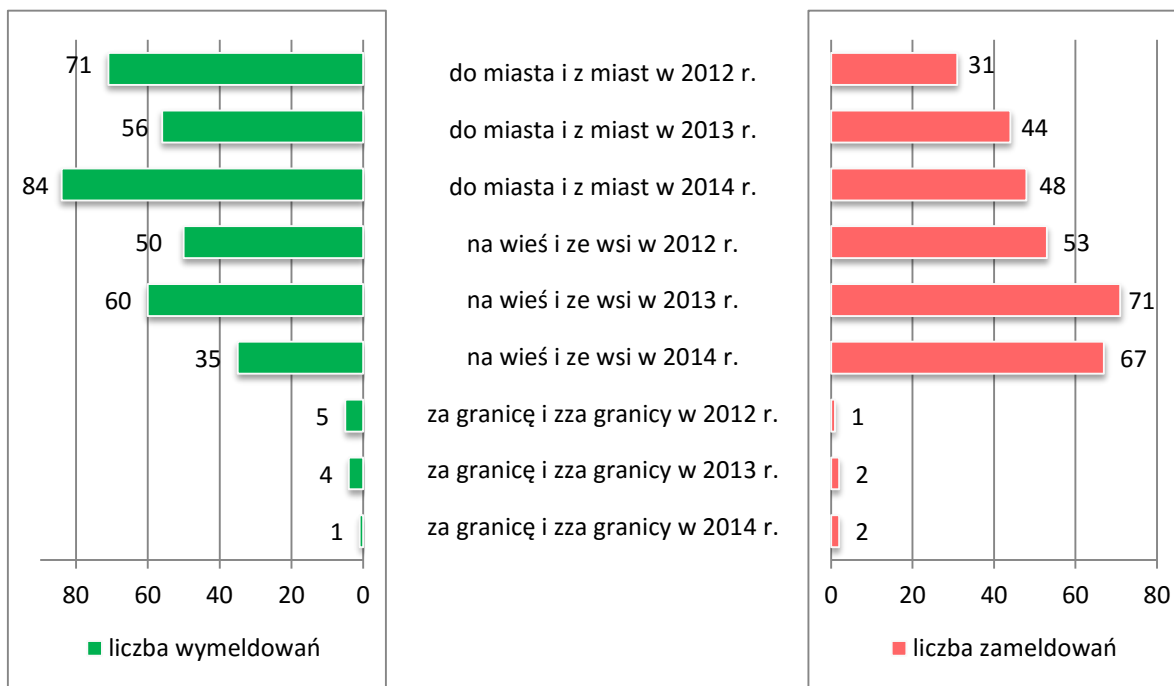
Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i migracyjnego ludności gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2012-2014

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014 według typu i kierunku migracji

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż mimo stabilnej liczby mieszkańców, jest ona zdecydowanie niekorzystna. Z jednej strony stale zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży, z drugiej natomiast systematycznie zwiększa się udział osób starszych w

populacji gminy. Zmiany te powodują postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co w perspektywie najbliższych lat będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

Sytuacja demograficzna jest jednym z uwarunkowań polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2012-2014 liczba mieszkań w gminie Bojanowo zwiększała się z roku na rok (2.661 w 2012 r., 2.672 w 2013 r. i 2.679 w 2014 r.). Łączna liczba dostępnych w nich izb oraz powierzchnia użytkowa wyniosła odpowiednio 10.752 i 210.640 m² w 2012 roku, 10.817 i 212.179 m² w 2013 roku oraz 10.859 i 213.012 m² w 2014 roku.

Z danych Urzędu Miejskiego w Bojanowie wynika z kolei, że w analizowanym okresie liczba mieszkań będących w zasobach gminy była na zbliżonym poziomie (156 w 2012 r., 162 w 2013 r., 156 w 2014 r.). W zasobach komunalnych gminy było kilka mieszkań socjalnych (4 w latach 2012-2013 i 2 w 2014 r.).

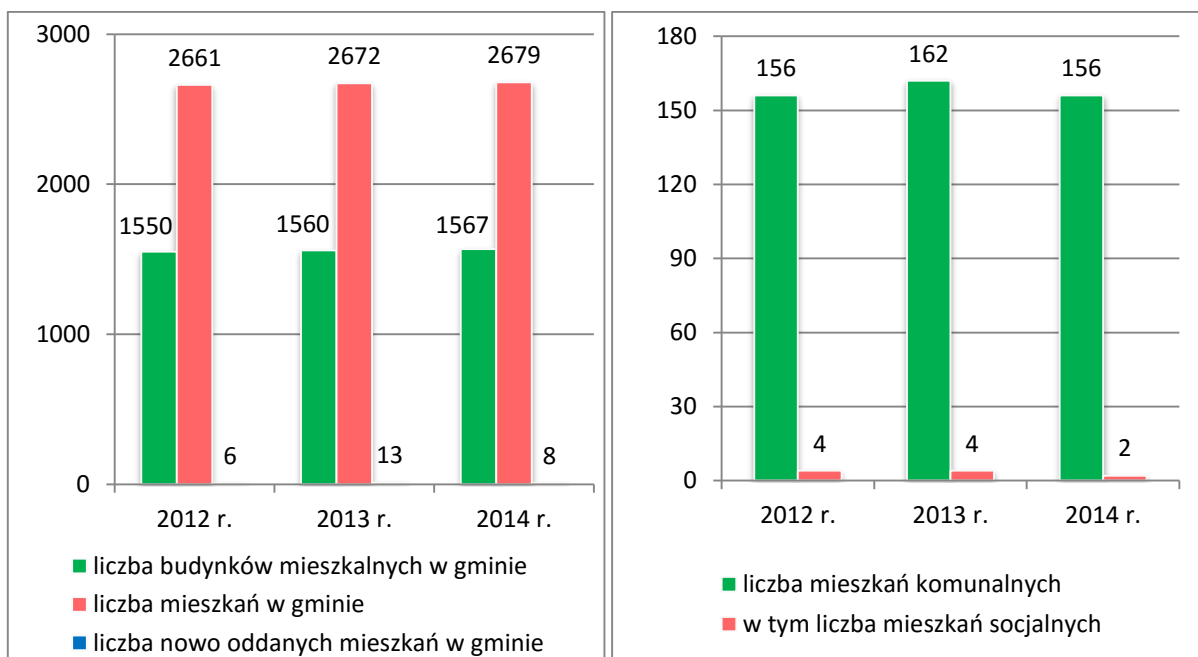
W latach 2012-2014 liczba osób oczekujących na mieszkanie komunalne z zasobów gminy zwiększała się z roku na rok: w 2012 roku wyniosła 23, rok później 30, a w 2014 roku 34. Nie było natomiast osób oczekujących na mieszkania socjalne. Warto również dodać, że w analizowanym okresie nie zapadły dotyczące mieszkańców gminy wyroki eksmisyjne bez wskazania lokalu socjalnego.

W latach 2012-2014 liczba nowo oddanych mieszkań w gminie była niewielka i ulegała wahaniom (6 w 2012 r., 13 w 2013 r. i 8 w 2014 r.). Łączna liczba dostępnych w nich izb oraz powierzchnia użytkowa wyniosła odpowiednio 28 i 746 m² w 2012 roku, 72 i 1.731 m² w 2013 roku oraz 48 i 980 m² w 2014 roku. Wśród nowo oddanych mieszkań w gminie nie było mieszkań poszerzających zasoby gminy.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2012-2014

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2012-2014

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miejski w Bojanowie.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2014 roku 94,3% ludności gminy posiadało dostęp do sieci wodociągowej, 81,3% do sieci kanalizacyjnej, a 38,1% do sieci gazowej. Znacznie lepiej sytuacja wyglądała w mieście niż na obszarze wiejskim gminy, szczególnie w przypadku dostępności instalacji gazowej. W mieście dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej posiadało odpowiednio 97,8, 93,1 i 86,7% mieszkańców, natomiast na obszarze wiejskim gminy odpowiednio 92,5, 75,3 i tylko 13,8%.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
--	---------	---------	---------

liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	128	132	146
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	1.348	1.349	1.361
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	281.521	287.697	294.506

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

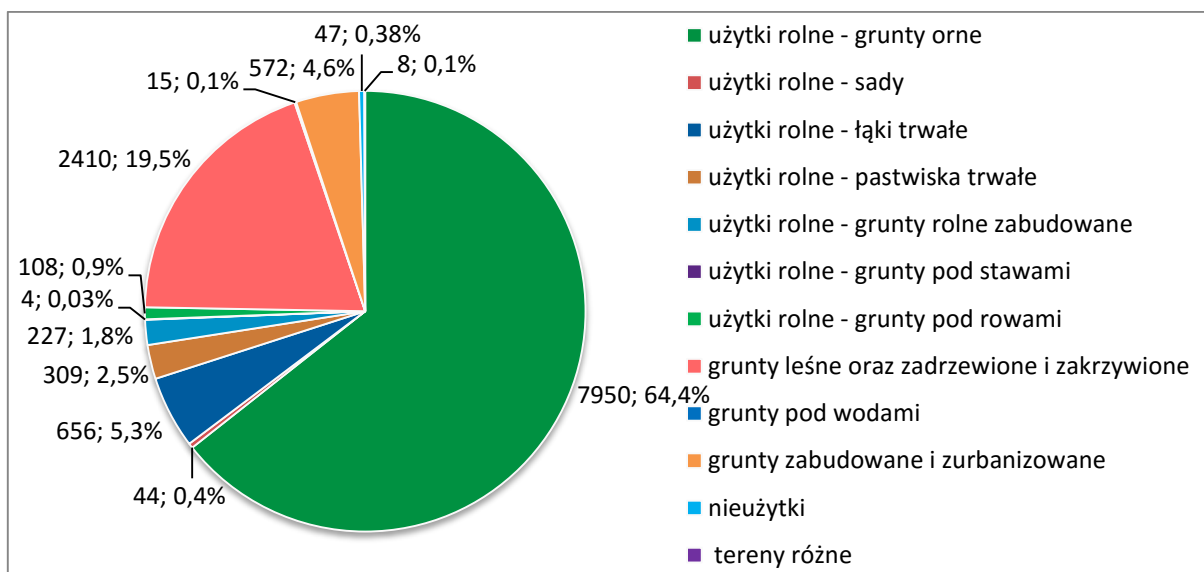
W latach 2012-2014 liczba gospodarstw domowych, którym przyznano dodatki mieszkaniowe, zwiększała się z roku na rok (ze 128 w 2012 r. do 146 w 2014 r.), podobnie jak liczba przyznanych dodatków (z 1.348 w 2012 r. do 1.361 w 2014 r.) oraz wysokość kwot wydatkowanych na realizację tego zadania (z 281.521 zł w 2012 r. do 294.506 zł w 2014 r.). Prognozuje się, że po kolejnym wzroście kryterium dochodowego w marcu 2015 roku, liczba gospodarstw domowych objętych wsparciem w formie dodatków mieszkaniowych wzrośnie.

Warto dodać, iż w 2014 roku 25 gospodarstwa domowe w gminie otrzymały dodatki energetyczne na łączną kwotę 3.393 zł. Ta forma pomocy udzielana jest osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Bojanowo jest gminą typowo rolniczą, cechującą się wysoką kulturą agrarną. W strukturze użytków dominują użytki rolne (75,3%), wśród których zdecydowaną większość stanowią grunty orne (85,5%). Blisko 1/5 powierzchni gminy zajmują z kolei grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (19,5%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie w 2014 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowały 363 gospodarstwa, z czego 352 prowadziły działalność rolniczą. Wśród nich było 39 gospodarstw o powierzchni do 1 ha, 103 gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha, 92 gospodarstwa o powierzchni od 5 do 10 ha, 56 gospodarstw o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 73 gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (ich uprawą zajmowały się 304 gospodarstwa rolne spośród 335 trudniących się uprawą), ziemniaki (105) i uprawy przemysłowe (88). Uprawiano także buraki cukrowe (57), rzepak i rzepik (43), warzywa gruntowe (29) oraz rośliny strączkowe jadalne z przeznaczeniem na ziarno (4). Podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowił natomiast chów trzody chlewnej (jej hodowlą zajmowało się 179 gospodarstw rolnych spośród 246 utrzymujących zwierzęta gospodarskie), drobiu (165) i bydła (111).

Położenie gminy w niewielkim oddaleniu od Leszna, Rawicza, Góry Śląskiej i Gostynia, przy drodze i linii kolejowej łączącej ww. ośrodki powiatowe, a także dwa największe miasta zachodniej Polski – Poznań i Wrocław było w przeszłości zarówno czynnikiem stymulującym, jak i hamującym rozwój gospodarczy gminy. Duże połacie ziem na terenie gminy, zdominowane przez gleby wysokich klas bonitacyjnych są odlesione i użytkowane rolniczo. Duże walory przyrodniczo-krajobrazowe zachowała jedynie najbardziej urozmaicona północno-zachodnia część gminy oraz trudno dostępne dno obniżenia rzeki Masłówki. Zróżnicowane ekosystemy leśno-łąkowe zajmują na tym obszarze stosunkowo duże, zwarte

powierzchnie. Zespoły leśne, w sąsiedztwie których występują urozmaicone tereny łąkowe, odznaczają się znaczną atrakcyjnością rekreacyjną (walory estetyczne i wartość zdrowotna, średnia lub duża odporność siedlisk na użytkowanie rekreacyjne, w większości małe zagrożenie przez erozję). Słabo wypada natomiast system zasilania i wymiany wartości ekologicznych, ułatwiających także wentylację terenu. Jego podstawę stanowią w większości drobne dolinki cieków, nie zawsze posiadające odpowiednią podbudowę biologiczną. Mankamentem środowiska na obszarze wysoczyzny oraz wysokiej terasy erozyjnej jest deficyt wody. Słabo przepuszczalne podłoże i niemal całkowite odlesienie bardzo ograniczają możliwości retencji wód.

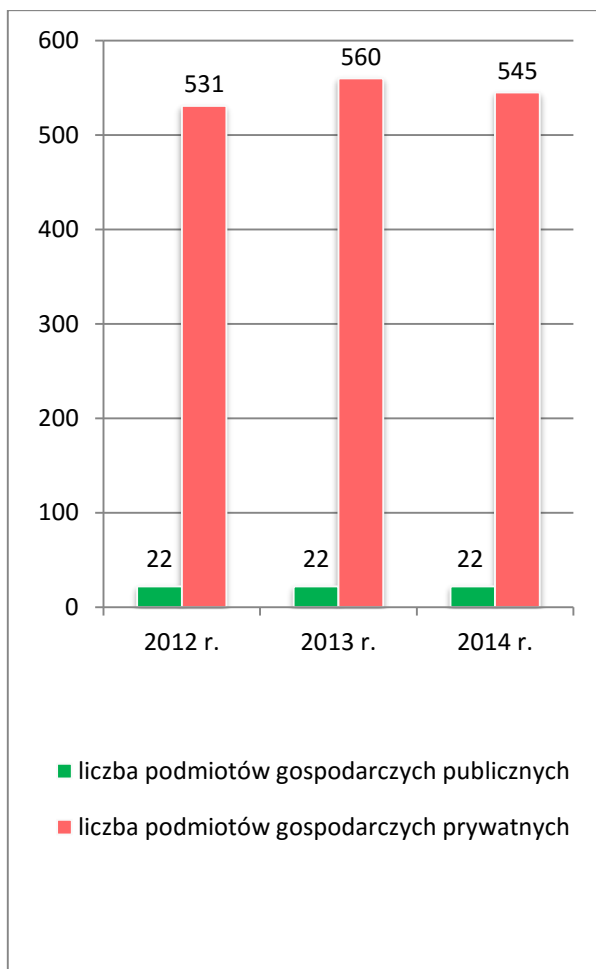
W ostatnim dziesięcioleciu nastąpił rozwój w różnych sferach gospodarki gminy. Powstało wiele placówek handlowych i usługowych, poszerzono infrastrukturę techniczną, zarówno miasta Bojanowa jak i okolicznych wiosek. Wszystkie miejscowości w gminie zostały zwodociągowane, dokonano modernizacji i budowy wielu odcinków dróg, powstała oczyszczalnia ścieków, ku końcowi zmierzają prace nad siecią kanalizacyjną. Dużym udogodnieniem zarówno dla mieszkańców, jak i rozwoju gminy jest oddana do użytku w 2014 roku obwodnica Bojanowa i wyprowadzenie na nią ruchu tranzytowego, który nie przebiega obecnie przez centrum miasta.

W gminie nie rozwija się przemysł. Znaczące zakłady produkcyjne (należą do nich: Browar Bojanowo, Zakład Produkcyjny „Textmar” w Bojanowie – branża drzewno-meblarska, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „BERMONT” Sp. z o.o w Golinie, Zakład Betoniarsko-Stolarski Jacek Nowaczyk w Bojanowie, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Bojanowie, Zakład Rzeźnicko-Wędliniarski Tadeusz Szczepaniak w Gołaszynie, „Agrifood” Sp. jawna – od 1998 r. zajmuje się sprzedażą kwasów organicznych i dodatków funkcjonalnych, a na ich bazie produkuje zakwaszacze paszowe), zatrudniają co najwyżej po kilkadziesiąt osób, co nie spełnia zapotrzebowania na pracę wśród mieszkańców gminy.

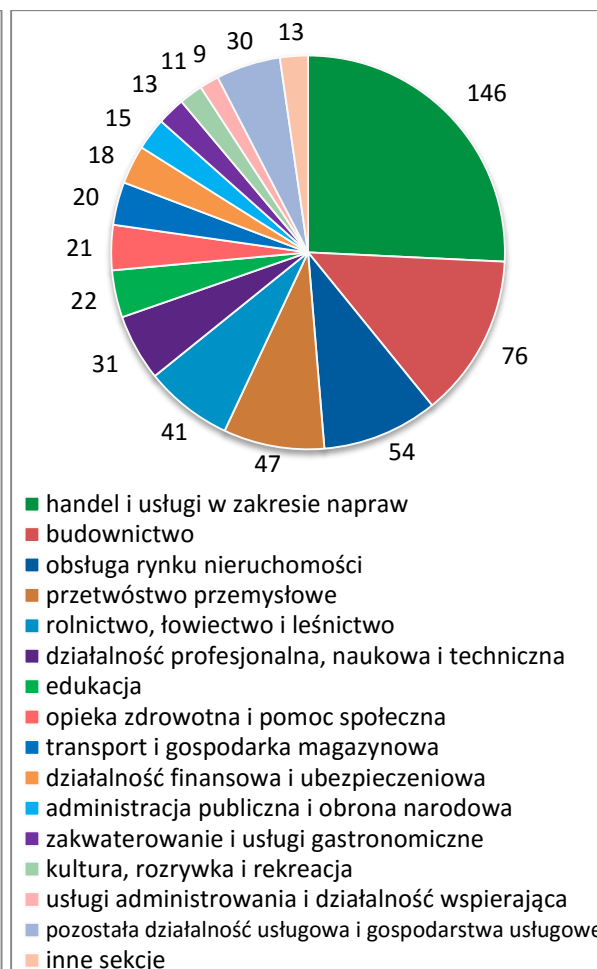
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2013 roku liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w 2014 roku spadła (553 w 2012 r., 582 w 2013 r., 567 w 2014 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (531 w 2012 r., 560 w 2013 r., 545 w 2014 r.). Dominującymi rodzajami działalności gospodarczej były handel i usługi w zakresie napraw (146 podmiotów) oraz przetwórstwo przemysłowe (76), obsługa rynku nieruchomości

(54), przetwórstwo przemysłowe (47) oraz rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo (41). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014

Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2014 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Gmina ma do zaoferowania tereny pod inwestycje należące do wsi Gołaszyn z przeznaczeniem pod zabudowę przemysłową, w bliskim sąsiedztwie linii kolejowej Poznań – Wrocław, placu przetadunkowego oraz oczyszczalni ścieków. Zostały one wydzielone w planie zagospodarowania przestrzennego zespołu Bojanowo-Gołaszyn.

Szansę na rozwój gospodarczy gminy można również upatrywać w turystyce, w tym agroturystyce. Choć na jej terenie, z racji położenia na Wysoczyźnie Leszczyńskiej, nie ma większych zbiorników wodnych i rzek (jedynym naturalnym ciekim wodnym jest rzeczka Mastówka), to występujące liczne stawy i zbiorniki po wyrobiskach gliny i piasku mogą

stanowić atrakcję dla wędkarzy. Dobra sieć dróg i ścieżek leśnych może z kolei być bazą do uprawiania turystyki rowerowej. Leżące dookoła Bojanowa lasy i pola uprawne tworzą dla odwiedzających te strony niepowtarzalne widoki równin, tak charakterystycznych dla tej części Wielkopolski.

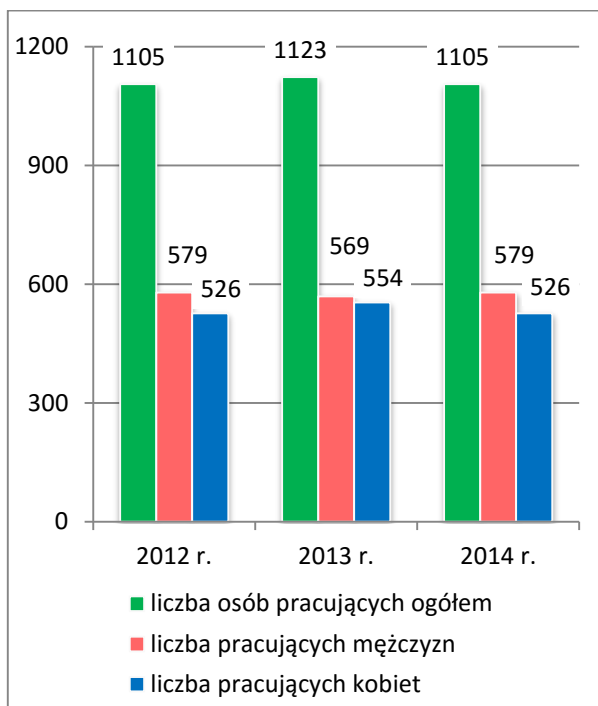
Na turystów ciekawych historii czekają z kolei liczne zabytki architektury, głównie kościoły, dwory i folwarki, założenia urbanistyczne czy pomniki przyrody. Wśród nich warto wymienić: znajdujące się w Bojanowie – rynek wytyczony w 1638 roku, neogotycki, wybudowany w latach 1859-1860 kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, wzniesiony w 1907 roku główny budynek Zespołu Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego, dawne cmentarze – ewangelicki i więzienny, park im. Kosynierów Wielkopolskich przy ulicy Bojanowskiego z początku XX wieku, zespół browaru z 1880 roku i z I połowy XX wieku, a także kościół pw. Michała Archanioła z XIV wieku w Gołaszynie, kościół drewniany pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny z XVIII wieku w Giżynie, pałac piętrowy z 1924 roku w Czechnowie, dwór z 1817 roku w Sowinie, pałac późnobarokowy z początku XVIII wieku i kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej z cmentarzem przykościelnym z początku XVII wieku w Trzeboszu, dwór klasycystyczny z 1912 roku w Tarchalinie, dwór z II połowy XIX wieku w Gierłachowie, kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski z 1766 roku w Zaborowicach oraz zespół folwarczny i dwór z II połowy XIX wieku w Parłowicach.

Turyści szukający wypoczynku mogą również skorzystać z oferty kilku gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących na terenie gminy. Są to: gospodarstwo agroturystyczne w Gołaszynie, Ośrodek Jeździecki „Leśny Dwór” w Pakówce, gospodarstwo agroturystyczne „Zaborowice” w Zaborowicach oraz Zagroda „U Szwagra” w Sowinach Cegielni. Powstanie gospodarstw agroturystycznych w znacznym stopniu podniosło atrakcyjność gminy oraz dało mieszkającym na jej terenie rolnikom możliwość dodatkowego zarobku.

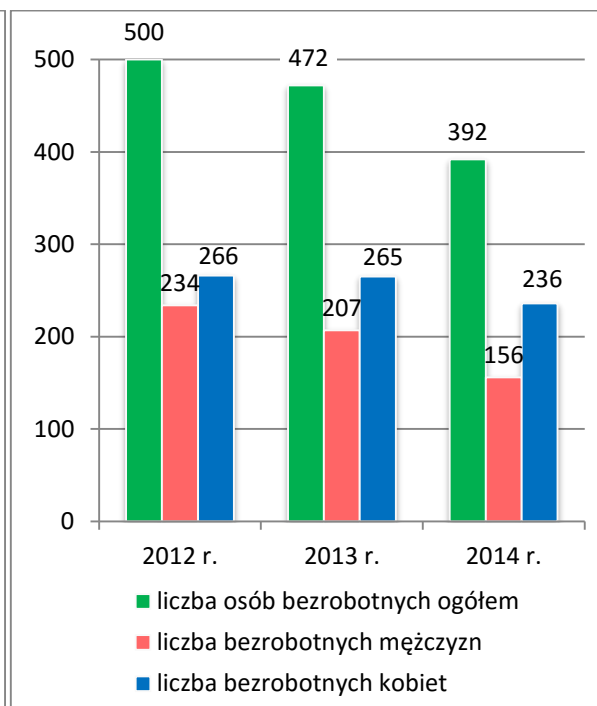
Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego i Powiatowego Urzędu Pracy w Rawiczu, w latach 2012-2014 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Bojanowo ulegała nieznacznym wahaniom (z 1.105 w 2012 r., 1.123 w 2013 r., 1.105 w 2014 r.), z roku na rok spadała natomiast liczba osób bezrobotnych (z 500 w 2012 r. do 392 w 2014 r.). Wśród osób poszukujących pracy zdecydowaną większość stanowiły kobiety, ale ich udział z roku na rok zwiększał się (53,2% w 2012 r., 56,1% w 2013 r., 60,2% w 2014 r.).

W latach 2012-2014 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2012 roku wyniósł on 8,9%, rok później 8,4%, a w 2014 roku spadł do 7%. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2012-2014*

Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2012-2014

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

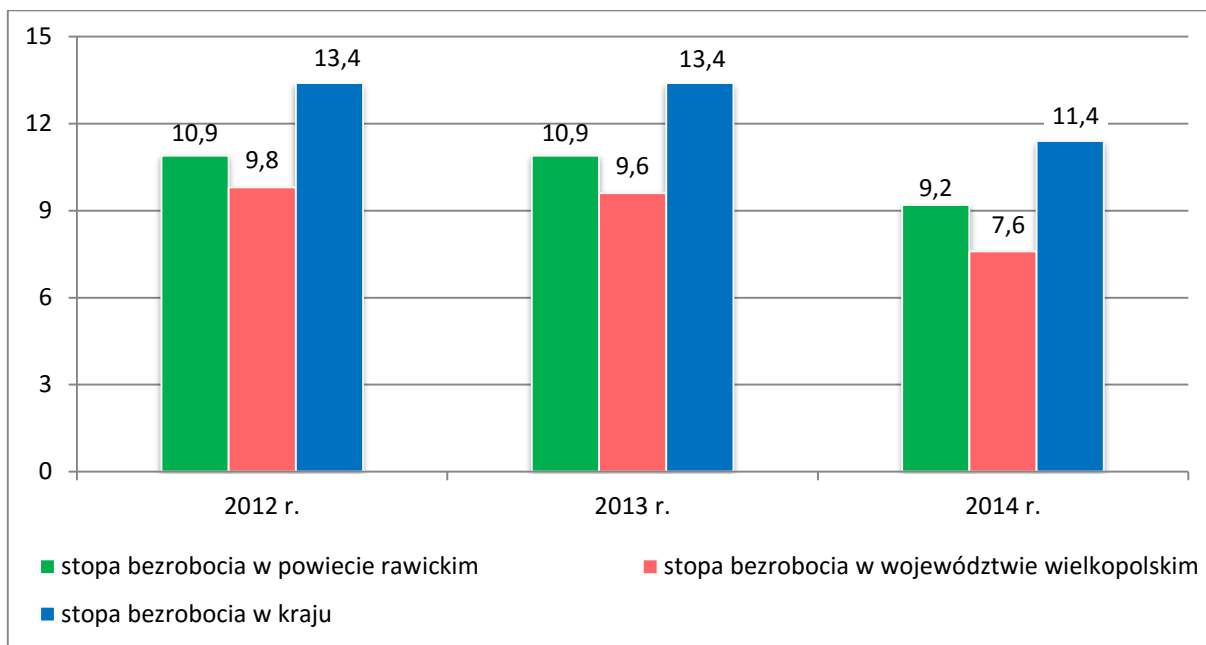
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Rawiczu.

Znaczny spadek liczby osób bezrobotnych w gminie w 2014 roku mógł być efektem wprowadzenia profilowania osób pozostających bez pracy w zależności od gotowości do podjęcia zatrudnienia. Z tego powodu wiele osób, które dotychczas rejestrowały się w Urzędzie Pracy tylko po to, by podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu, straciło status osoby bezrobotnej. Nie bez znaczenia było również podjęcie zatrudnienia przez część mieszkańców gminy w zakładach pracy funkcjonujących w Lesznie, które zorganizowały dla nich dowóz do pracy z miejsca zamieszkania.

W latach 2012-2014 stopa bezrobocia w powiecie rawickim była wyższa niż w województwie wielkopolskim i niższa niż w kraju. Co warto podkreślić, po stagnacji

w latach 2012-2013, w 2014 roku wielkość stopy bezrobocia w powiecie spadła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie rawickim, w województwie wielkopolskim i w kraju w latach 2012-2014 (w %)

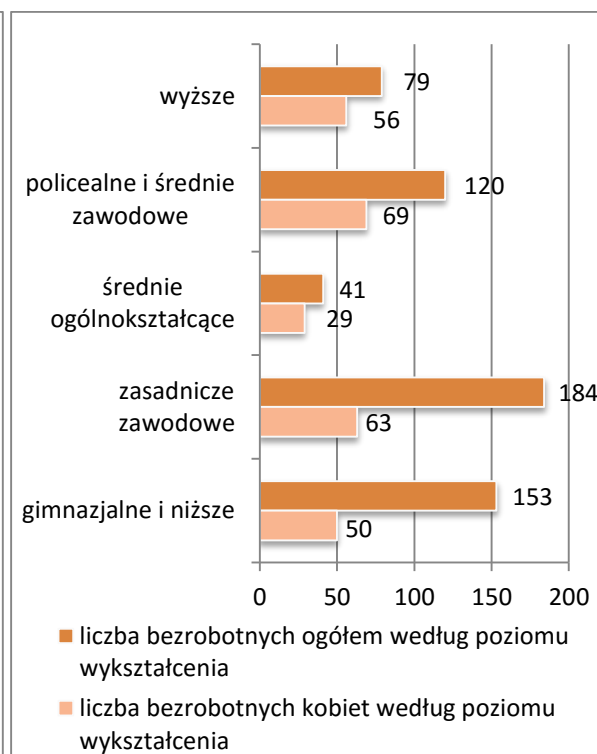
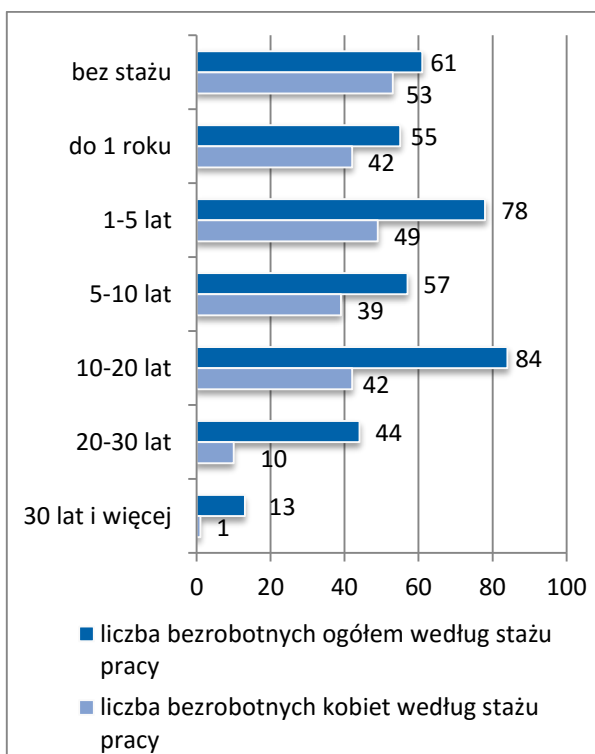
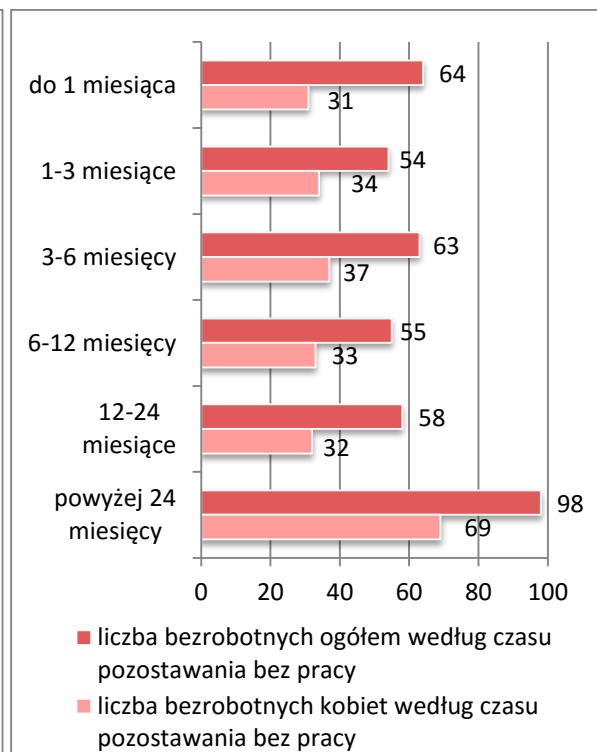
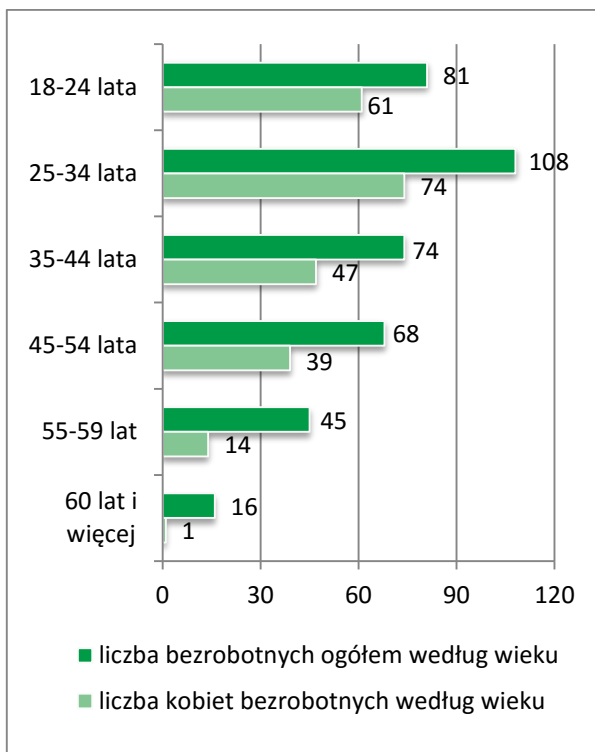
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2014 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode, w wieku 18-34 lata (łącznie 189 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, 12 miesięcy i więcej (w sumie 156 osób), osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat (84 osoby) oraz od roku do 5 lat (78 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (184 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (153 osoby).

Największy odsetek kobiet wśród bezrobotnych odnotowano w gronie osób w wieku 18-24 lata (75,3%) oraz 25-34 lata (68,5%), pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (70,4%) oraz od 1 do 3 miesięcy (63%), bez stażu pracy (86,9%) oraz ze stażem pracy do 1 roku (76,4%), a także z wykształceniem wyższym (70,9%) oraz średnim ogólnokształcącym (70,7%).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Rawiczu.

Podsumowując sytuację na lokalnym rynku pracy oraz położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na kilka kwestii. Pierwsza z nich dotyczy systematycznego spadku w ostatnich latach liczby osób bezrobotnych w gminie, któremu jednak towarzyszy zwiększający się wśród nich udział kobiet.

Druga kwestia wiąże się z potrzebą kontynuowania starań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy, m.in. poprzez zachęcanie inwestorów do podejmowania na jej terenie działalności gospodarczej oraz zapewnienia już działającym podmiotom warunków do rozwoju, a także wspierania rolnictwa i zatrudnienia w rolnictwie, m.in. poprzez edukowanie i informowanie rolników o możliwościach specjalizacji gospodarstw rolnych i pozyskania środków finansowych z funduszy unijnych.

Wreszcie trzecia kwestia odnosi się do procesu aktywizacji osób bezrobotnych i konieczności zwrócenia szczególnej uwagi na kobiety, którym należy dać możliwość zdobycia nowych umiejętności zawodowych, przekwalifikowania się, m.in. poprzez zapewnienie dostępu do kursów i szkoleń odpowiadających na aktualne zapotrzebowanie rynku pracy. Nie należy również zapominać o osobach młodych z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym należy dać możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W roku szkolnym 2014/2015 w gminie Bojanowo funkcjonowały 3 przedszkola, w tym 1 niepubliczne, 4 szkoły podstawowe, w tym 1 szkoła filialna, gimnazjum oraz 1 szkoła ponadgimnazjalna. Na jej terenie nie ma natomiast żłobka, co powoduje, że nie są zaspokajane potrzeby w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3.

Dane szczegółowe temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2014/2015

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Przedszkole w Bojanowie	ul. Dąbrowskiego 10, 63-940 Bojanowo
2.	Przedszkole w Trzeboszu	Trzebosz 12, 63-940 Bojanowo
3.	Przedszkole Niepubliczne „Chatka Puchatka” Angelika Rajkowska	ul. Powstańców Wielkopolskich 16, 63-940 Bojanowo
4.	Szkoła Podstawowa im. Bł. Edmunda Bojanowskiego w Bojanowie	ul. Lipowa 2, 63-940 Bojanowo
5.	Szkoła Podstawowa Filialna w Trzeboszu	Trzebosz 10, 63-940 Bojanowo
6.	Szkoła Podstawowa im. Arkadego Fiedlera w Golinie Wielkiej	Golina Wielka 65a, 63-940 Bojanowo

7.	Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Gościejewicach	Gościejewice 31, 63-940 Bojanowo
8.	Gimnazjum im. gen. Dezyderego Chłapowskiego w Bojanowie	ul. Lipowa 2, 63-940 Bojanowo
9.	Zespół Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bojanowie (Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Technikum dla młodzieży, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Szkoła Policealna dla Dorosłych, Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe dla Dorosłych)	ul. Dworcowa 29, 63-940 Bojanowo

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

W roku szkolnym 2013/2014 do 3 przedszkoli, które dysponowały łącznie 308 miejscami, uczęszczało w sumie 288 dzieci, do 4 szkół podstawowych chodziło łącznie 567 dzieci, w gimnazjum naukę pobierało 285 uczniów, a do szkoły ponadgimnazjalnej uczęszczało w sumie 311 uczniów, w tym do zasadniczej szkoły zawodowej – 97 uczniów, do technikum dla młodzieży – 124 uczniów, do technikum dla dorosłych – 18 osób, do liceum ogólnokształcącego dla dorosłych – 60 osób, a do szkoły policealnej dla dorosłych – 12 kobiet.

Przedszkole w Bojanowie posiada 7 oddziałów, mieszczących się w budynkach przy ul. Dąbrowskiego i Drzymały w Bojanowie oraz w Gościejewicach.

Przedszkole w Trzeboszu jest pierwszym powojennym przedszkolem wiejskim na Ziemi Rawickiej. W 2002 roku zostały do niego dołączone dwa były przedszkola z Golinie Wielkiej i Kawcza. Obecnie przedszkole posiada 5 oddziałów.

Szkoła Podstawowa w Bojanowie posiada 21 pomieszczeń do nauki, halę sportową, boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią oraz świetlicę. Placówka mieści się w budynkach adaptowanych po obiektach militarnych, zajmując działki przy ul. Lipowej i Drzymały. Podlega jej także szkoła filialna w Trzeboszu.

Szkoła Podstawowa w Golinie Wielkiej mieści się w obiekcie oddanym do użytku w 1999 roku. Posiada 8 pomieszczeń do nauki. W placówce aktywnie działa Szkolny Klub Europejski.

Szkoła Podstawowa w Gościejewicach została rozbudowana i zmodernizowana w 1997 roku. Posiada 8 pomieszczeń do nauki.

Funkcjonujące od 1999 roku Gimnazjum w Bojanowie mieści się w dawnych zabudowaniach pruskich, zajmując 9 pomieszczeń w obiektach miejscowej szkoły podstawowej. Część uczniów stanowi młodzież z Bojanowa lub mieszkająca w pobliskim

Gołaszynie, większość natomiast dojeżdża autobusami szkolnymi z okolicznych, należących do gminy wiosek.

Budynek Zespołu Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bojanowie oddano do użytku w 1907 roku. Obecnie stanowi jedną z piękniejszych budowli Bojanowa. Placówka posiada bogatą bazę dydaktyczną. Technikum kształci w zawodach: technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik żywienia i usług gastronomicznych i technik informatyk, Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla młodzieży ma charakter wielo zawodowy, Szkoła Policealna dla Dorosłych umożliwia zdobycie zawodu technika rachunkowości i technika informatyki, a organizowane kursy kwalifikacyjne odbywają w zawodach: technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych oraz technik prac biurowych. Ponadto oferta szkoły obejmuje: zajęcia w nowoczesnych pracowniach komputerowych, pracowni żywienia, najnowszej generacji pracowni odnawialnych źródeł energii, zajęcia sportowe w sali gimnastycznej oraz w sali z siłownią i sauną, a także możliwość zdobycia dodatkowych uprawnień w ramach Centrum Kształcenia Ustawicznego, oraz internat dla uczniów z odległych miejscowości.

Wszystkie placówki oświatowe w gminie posiadają pracownie informatyczne, wyposażone są w nowoczesny sprzęt komputerowy oraz mają dostęp do sieci Internet.

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Głównymi instytucją prowadzącymi działalność kulturalną, sportową, turystyczną i rekreacyjną w gminie są Gminne Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Bojanowie.

Głównym celem działalności Centrum jest tworzenie, upowszechnianie kultury, sportu, turystyki i rekreacji na terenie gminy. Do podstawowych jego zadań należy: gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona, archiwizowanie i udostępnianie dóbr kultury, tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, a także do rozwoju organizacji, stowarzyszeń, rękodzieła ludowego i artystycznego, których celem jest integracja społeczna i kulturalna środowiska, inicjowanie, programowanie i organizowanie działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, turystycznej

i rekreacyjnej na terenie gminy, realizowanie działalności społeczno-kulturalnej wśród dzieci i młodzieży we współdziałaniu ze szkołami, przedszkolami i organizacjami społecznymi, organizowanie wystaw, wernisaży, spektakli, koncertów, festiwali, odczytów, imprez artystycznych, rozrywkowych, sportowych i wypoczynkowych, współdziałanie w zakresie sportu i rekreacji z organizacjami kultury fizycznej działającymi na terenie gminy, organizowanie imprez z okazji świąt państwowych, regionalnych i rocznic okolicznościowych, otaczanie opieką amatorskiego ruchu artystycznego i twórczości ludowej, udzielanie pomocy organizacyjnej i merytorycznej podmiotom prowadzącym działalność kulturalną i sportową w gminie oraz wspieranie inicjatyw społecznych, kulturalnych i sportowych.

Centrum wyposażone jest w salę widowiskowo-kinową, dysponuje amfiteatrem oraz otacza opieką świetlice wiejskie. W ramach placówki działają sekcje: plastyczna, teatralna, rękodzieła, nauki gry na fortepianie, recytatorsko-teatralna, a także założony w 1979 roku Zespół Folklorystyczny Pieśni i Tańca „Gołaszyniacy”. Jest to zespół mieszany, składający się z 2 grup: młodzieżowej i starszej – wokalne. Głównym celem jego działalności jest kultywowanie pieśni i obrzędów ludowych oraz tańców wielkopolskich (do przedstawianych obrzędów ludowych należą: „Na gody”, „Wieczór prządek”, „Topienie Marzanny”, „Sobótki”, „Ziele moje ziele” „Wesele zakrzewskie”, „Dyngus”, „Obrzęd dożynkowy”).

Zespół obsługuje co roku wszystkie uroczystości gminne, przygotowując programy artystyczne z różnych okazji, np. świąt narodowych, Dnia Kobiet czy Dnia Matki (w okresie wiosenno-letnim występuje prawie co tydzień). Z powodzeniem bierze również udział w festiwalach i przeglądach organizowanych poza gminą. Zespół występował także za granicą, m.in. w Holandii, Bułgarii i Anglii. Od wielu lat jest członkiem Stowarzyszenia Chórów i Orkiestr.

Od kilkunastu lat dzieci i młodzież ze szkół i przedszkoli funkcjonujących na terenie gminy uczestniczą w koncertach edukacyjnych organizowanych przez Gminne Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Bojanowie przy współpracy z Fundacją Edukacyjną „Pro Musica” z Leszna. Są one okazją do poznania muzyki, instrumentów, a także muzyków z różnych stron świata. Do tej pory w koncertach brali udział muzycy m.in. z Mołdawii, Ukrainy, Hiszpanii i Peru. Na scenie prezentowali się także tancerze wykonujący tańce ludowe i towarzyskie, a także twórca instrumentów muzycznych.

Ważną instytucją kulturalną w gminie jest również Miejska Biblioteka Publiczna w Bojanowie, która wraz z 5 punktami bibliotecznymi w Giżynie, Golince, Kawczu, Pakówce

i Tarchalinie realizuje zadania w zakresie zaspokajania potrzeb czytelniczych i informacyjnych społeczności lokalnej, upowszechniania wiedzy oraz wspomaganie rozwoju edukacji i kultury na terenie gminy. Obok statutowych zadań, do których należy m.in. gromadzenie, opracowywanie, przetwarzanie i udostępnianie źródeł i zasobów wiedzy, m.in. książek, czasopism, regionalistów, encyklopedii, słowników oraz informatorów i kartotek (np. zestawień bibliograficznych i elektronicznych, dokumentów na temat życia społecznego i kartoteki regionalnej), Biblioteka organizuje m.in. lekcje biblioteczne dla uczniów, spotkania autorskie z pisarzami i poetami, spotkania i prelekcje z regionalistami, podróżnikami i aktorami, konkursy czytelnicze, literackie i plastyczne, wystawy prezentujące osiągnięcia lokalnych artystów i hobbystów, wieczory literackie, wycieczki i zajęcia wakacyjne dla dzieci, spotkania integracyjne dla osób niepełnosprawnych oraz zapewnia bezpłatny dostęp do sieci Internet.

Co roku Bibliotekę odwiedza ponad 22 tysięcy osób, a czytelnicy, których jest ponad 1.500, dokonują około 40 tysięcy wypożyczeń.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2014 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Gminne Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Bojanowie	ul. Ratuszowa 10a, 63-940 Bojanowo
2.	Miejska Biblioteka Publiczna w Bojanowie	ul. Rynek 10, 63-940 Bojanowo
3.	Punkt biblioteczny w Giżynie	Giżyn, 63-940 Bojanowo
4.	Punkt biblioteczny w Golince	Golinka, 63-940 Bojanowo
5.	Punkt biblioteczny w Kawczu	Kawcze, 63-940 Bojanowo
6.	Punkt biblioteczny w Pakówce	Pakówka, 63-940 Bojanowo
7.	Punkt biblioteczny w Tarchalinie	Tarchalin, 63-940 Bojanowo

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

Wśród corocznie organizowanych w gminie imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych należy wymienić: Koncert Noworoczny, finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, ferie zimowe „Zima w Bojanowie”, konkurs plastyczny „Dzień Babci i Dziadka”, Mistrzostwa w Narciarstwie Alpejskim o Puchar Burmistrza Bojanowa, Ogólnopolski Turniej Koszykówki Dziewcząt o Puchar Burmistrza Bojanowa, Dzień Kobiet, Bieg Zwycięstwa, Otwarte Mistrzostwa Gminy Bojanowo w Tenisie Stołowym o Puchar Burmistrza Bojanowa, Imprezę

Rekreacyjno-Motocyklową, Ogólnopolski Mityng Lekkoatletyczny „Rawag Cup” i zawody lekkoatletyczne dla dzieci, Rodzinny i Międzynarodowy Turniej w Boule o Puchar Burmistrza Bojanowa, przeglądy twórczości artystycznej dzieci, Wielkopolski Konkurs Recytatorski i Plastyczny „Wierszydełko”, koncerty w ramach Festiwalu Kultury „Ukraińska Wiosna”, Regionalne Targi Rolnicze „Gołaszyn”, Powiatowy Konkurs Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej, Dzień Dziecka, Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze, festyn „Powitanie lata”, Dzień Teatru, Konkurs w Powożeniu Zaprzęgami Konnymi, spływy kajakowe, Wakacyjny Rajd Rowerowy, Wakacyjny Turniej Piłki Siatkowej, Kino Plenerowe, Dożynki Gminno-Parafialne, Święto Latawca, Konkurs Żywej Piosenki, koncerty edukacyjne, Rydzyński Bieg Niepodległości, Impreza Mikołajkowa dla dzieci, Koncert Muzyki Filmowej oraz Koncert Kolęd.

Gminne Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Bojanowie, w ramach upowszechniania sportu, turystyki i rekreacji, pełni funkcję organizatora i koordynatora imprez krajoznawczych, rozrywkowych oraz sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy, w tym otwartych turniejów piłkarskich, tenisowych i zawodów lekkoatletycznych, spływów kajakowych, integracyjnych festynów rodzinnych i sołeckich oraz rajdów turystycznych. Jest także administratorem gminnych obiektów sportowych, np. Stadionu Miejskiego w Bojanowie posiadającego rzutnię lekkoatletyczną, 4- i 6-torową bieżnię, skocznie do skoku w dal, trójskoku i wżyz, kort do gry w tenisa ziemnego oraz boiska do gry w piłkę siatkową, koszykową, ręczną i piłkę nożną.

Innym obiektem sportowo-rekreacyjnym w gminie jest kompleks boisk sportowych „Moje Boisko – Orlik 2012” w Bojanowie. Zajmuje on powierzchnię 5.560 m², a w jego skład wchodzi m.in.: boisko do piłki nożnej o wymiarach 30 m x 62 m i powierzchni 1.860 m² (pole gry wynosi 26 m x 56 m), z nawierzchnią ze sztucznej trawy, wyposażone w 2 bramki aluminiowe z siatkami, boisko wielofunkcyjne o wymiarach 19,1 m x 32,1 m i powierzchni 613,11 m² (pole gry wynosi 15,1 m x 28,1 m), wyposażone w 2 obręcze do koszykówki wraz z siatką, 2 sztuki epoksydowych tablic do koszykówki o wymiarach 105 cm x 180 cm wyposażonych w mechanizm regulacji wysokości, 2 sztuki aluminiowych słupków do siatkówki z możliwością wielofunkcyjnego zastosowania (badminton, tenis, siatkówka), siatkę do siatkówki oraz budynek sanitarno-szatniowy o powierzchni 112 m² i kubaturze 226 m³ obejmujący 4 pomieszczenia szatniowe wraz z łazienkami, magazynek na sprzęt sportowy, pomieszczenie trenera, pomieszczenie techniczne, sanitariaty ogólnodostępne oraz łazienkę

dla osób niepełnosprawnych (prowadzące do niego schody wejściowe mają podjazd dla osób niepełnosprawnych). Teren kompleksu oświetlają projektory zamocowane na 8 masztach o wysokości 9 m każdy. Jest on także wyposażony w monitoring oraz parking.

Wielofunkcyjne boisko ze sztuczną nawierzchnią dostępne jest również przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Bojanowie. Jego nawierzchnia posiada wymiary 26 m x 44 m i podzielona jest na 2 boiska do piłki koszykowej o wymiarach 15 m x 29 m oraz usytuowane podłużnie boisko do piłki ręcznej o wymiarach 20 m x 40 m. Lokalizacja boiska przyczynia się do optymalnego wykorzystania terenu oraz pozwala stworzyć wraz ze znajdującą się w sąsiedztwie (przy Gimnazjum) salą sportową z zapleczem socjalnym (służy ona do uprawiania koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej) multifunkcyjny kompleks do gier zespołowych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dostępnych w gminie obiektów sportowo-rekreacyjnych.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2014 roku

nazwa i rodzaj obiektu	adres obiektu
Kompleks boisk sportowych „Moje Boisko Orlik 2012”	ul. Leśna 2d, 63-940 Bojanowo
Stadion Miejski im. Brunona Wawrzyniaka w Bojanowie z urządzeniami do uprawiania lekkiej atletyki, gier w piłkę siatkową, koszykową, ręczną i piłkę nożną, kort do tenisa ziemnego, rzutnie do kuli i oszczepu, skocznie do skoku w dal, trójskoku i wzwyż, bieżnia prosta i okólna, budynek sanitarno-szatniowy	ul. Sportowa 3a, 63-940 Bojanowo
Siłownia Miejska w Bojanowie	ul. Sportowa 3a, 63-940 Bojanowo
Hala sportowa przy Gimnazjum w Bojanowie	ul. Lipowa 2, 63-940 Bojanowo
Boisko do piłki nożnej w Tarchalinie	Tarchalin, 63-940 Bojanowo
Boisko do piłki nożnej w Czechnowie	Czechnów, 63-940 Bojanowo
Boisko do piłki nożnej w Giżynie	Giżyn, 63-940 Bojanowo
Boisko do piłki nożnej w Sowinach	Sowiny, 63-940 Bojanowo
Sala widowiskowo-kinowa w Bojanowie	ul. Bojanowskiego, 63-940 Bojanowo
Amfiteatr im. Mieczysława Stoora w Bojanowie	ul. Parkowa, 63-940 Bojanowo
Park im. Kosynierów w Bojanowie	ul. Kościuszki, 63-940 Bojanowo
Park im. Stefana Bojanowskiego w Bojanowie	ul. Leśna, 63-940 Bojanowo

Sala sportowa przy ZSPT CKU w Bojanowie i boisko sportowe	ul. Dworcowa 29, 63-940 Bojanowo
---	----------------------------------

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

Upowszechnianiem i rozwojem kultury fizycznej i sportu w gminie zajmują się również działające na jej terenie stowarzyszenia kultury fizycznej i kluby sportowe. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Stowarzyszenia kultury fizycznej i kluby sportowe w gminie w 2014 roku

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Bojanowski Klub Karate przy Zespole Szkół Rolniczych w Bojanowie	ul. Dworcowa 22, 63-940 Bojanowo
2.	Towarzystwo Sportowe „Ruch” Bojanowo	ul. Sportowa 3a, 63-900 Rawicz
3.	Ludowy Zespół Sportowy „Rolgos” Sowiny	Sowiny 39/6, 63-940 Bojanowo
4.	Ludowy Zespół Sportowy „Salus” w Golince	Golinka 26a, 63-940 Bojanowo
5.	Klub Sportowy „Mixt-Kosz” w Bojanowie	ul. Dworcowa 43, 63-940 Bojanowo
6.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Szok” Bojanowo przy SP w Bojanowie	ul. Lipowa 2, 63-940 Bojanowo
7.	Uczniowski Klub Jeździecki „Leśny Dwór” w Pakówce	Pakówka 35a, 63-940 Bojanowo

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W 2014 roku w gminie funkcjonował 1 niepubliczny zakład opieki zdrowotnej, prowadzone były 2 prywatne praktyki stomatologiczne oraz działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki stomatologiczne i apteki w gminie w 2015 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Bojanowie	ul. Dworcowa 20, 63-940 Bojanowo
2.	Indywidualna Praktyka Lekarska Lek. Stomatolog Iwona Bańkowska w Bojanowie	ul. Dworcowa 20, 63-940 Bojanowo
3.	Indywidualna Praktyka Lekarska Lek. Stomatolog Krystyna Drwięga-Ceglarek w Bojanowie	ul. Dąbrowskiego 9b, 63-940 Bojanowo
4.	Apteka „Świat Zdrowia”	Ul. Rynek 33, 63-940 Bojanowo
5.	Apteka „Pod Wagą”	ul. Dworcowa 20, 63-940 Bojanowo

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

W Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Bojanowie zatrudnionych jest 26 osób, w tym 6 lekarzy (lekarz medycyny rodzinnej, internista, pulmonolog, 2 ginekologów-położników i otolaryngolog), a także analityk medyczny, magister biologii i mikrobiologii, 5 rehabilitantów, 10 pielęgniarek i 1 położna. Świadczą oni usługi w ramach następujących jednostek wchodzących w skład Ośrodka: Poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, Poradnia pulmonologiczna, Poradnia kardiologiczna, Poradnia logopedyczna, Poradnia ginekologiczna dla dziewcząt, Poradnia ginekologiczno-położnicza, Poradnia neurologiczna, Poradnia endokrynologiczna, Poradnia ortopedyczna, Poradnia chirurgii ogólnej, Poradnia psychologiczna, Poradnia leczenia uzależnień, Poradnia zdrowia psychicznego, Poradnia alergologiczna, Poradnia medycyny sportowej, Poradnia pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej, Poradnia położnej środowiskowo-rodzinnej, Pracownia fizjoterapii, Gabinet rehabilitacji i Laboratorium.

Świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych dla mieszkańców gminy realizuje Szpital Powiatowy w Rawiczu Sp. z o.o. (ul. Gen. Grota Roweckiego 6, 63-900 Rawicz). W placówce funkcjonują następujące oddziały: anestezyjologii i intensywnej terapii, dziecięcy, chirurgiczny, ginekologiczno-położniczy, noworodkowy, wewnętrzny, blok operacyjny, zakład opiekuńczo-leczniczy, świadczenia w pielęgniarstwie długoterminowej domowej, główna izba przyjęć oraz pomoc doraźna. Przy Szpitalu działają takie poradnie, jak: dermatologiczna, chirurgiczna ogólna, ortopedyczna, otolaryngologiczna, leczenia bólu,

urologiczna oraz kardiologiczna. Diagnostyka prowadzona jest w ramach pracowni diagnostyki obrazowej i laboratorium, obejmuje również tomografię komputerową.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2012-2014 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej zwiększała się z roku na rok. W 2012 roku wyniosła 31.010, rok później 32.915, a w 2014 roku 33.621. Jednocześnie liczba porad udzielonych w gminie w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2013-2014 była wyższa niż w 2012 roku. W 2012 roku wyniosła 35.656, rok później 37.734, a w 2014 roku 37.201.

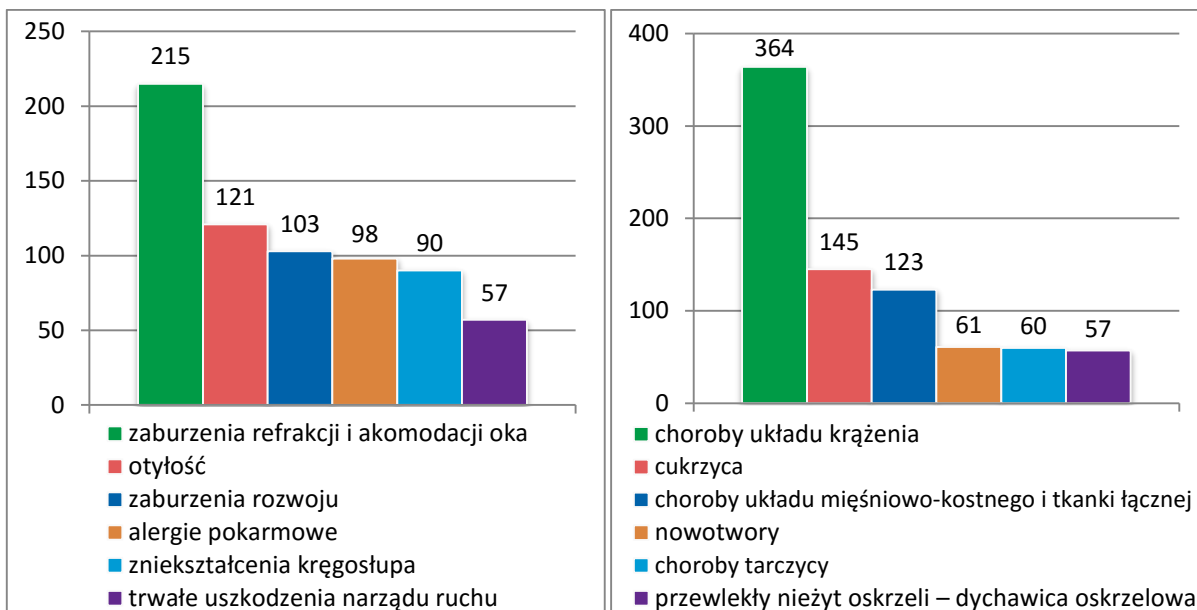
Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Bojanowie. Wynika z nich, że najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (215 osób), otyłość (121), zaburzenia rozwoju (103), alergie pokarmowe (98), zniekształcenia kręgosłupa (90), trwałe uszkodzenia narządu ruchu (57), alergia – dychawica oskrzelowa (42) oraz niedokrwistości (30). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (364 osoby), cukrzycę (145), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (123), nowotwory (61), choroby tarczycy (60), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (57), przewlekłe choroby układu trawiennego (38) oraz choroby obwodowego układu nerwowego (22).

Łączna liczba dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, u których w 2014 roku stwierdzono schorzenia, wyniosła odpowiednio 905 i 883.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2014 roku

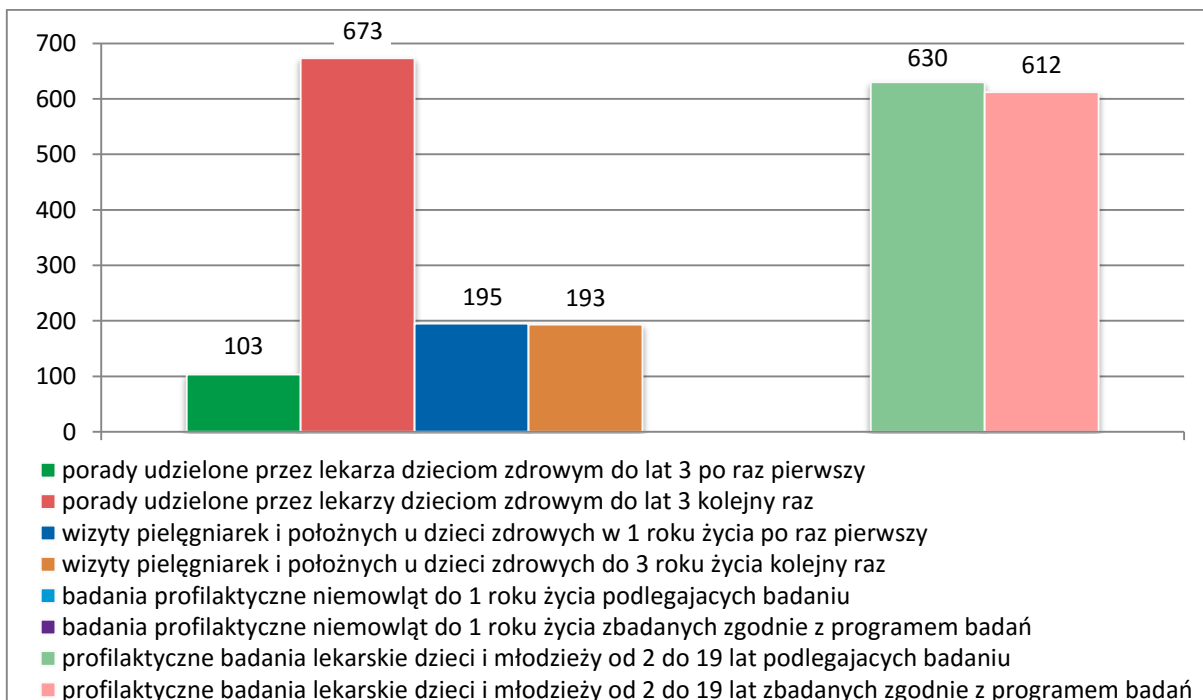
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2014 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Bojanowie.

W analizowanym roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Bojanowie prowadził również profilaktykę zdrowotną wśród dzieci i młodzieży. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w 2014 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Bojanowie.

W 2014 roku z porad udzielonych przez lekarza skorzystało po raz pierwszy i kolejny raz odpowiednio 103 i 673 dzieci zdrowych w wieku do 3 lat. Wizytami profilaktycznymi pielęgniarek i położnych objęto po raz pierwszy 195 dzieci zdrowych w 1. roku życia, a kolejny raz 193 dzieci w wieku do 3 lat. Profilaktycznym badaniom lekarskim poddano natomiast niemowlęta do 1. roku życia, w tym niemowlęta zgodnie z programem badań profilaktycznych oraz 630 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat, w tym 612 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych.

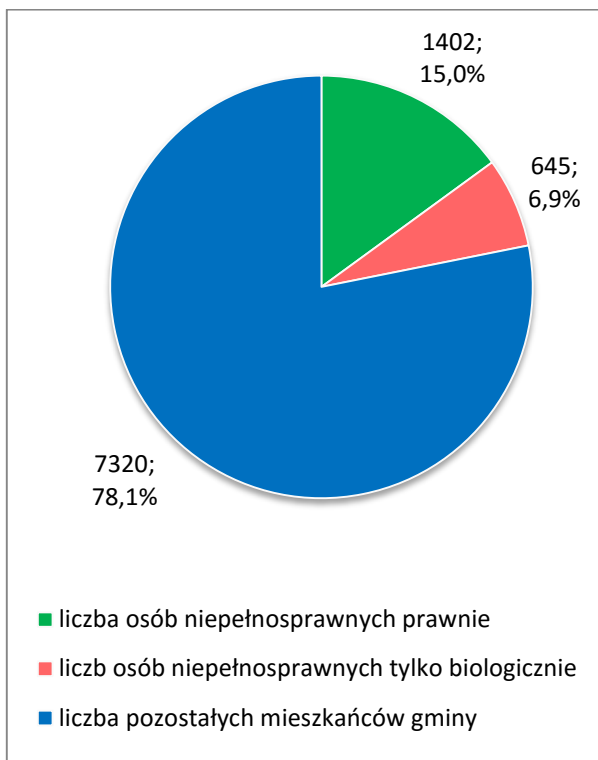
Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

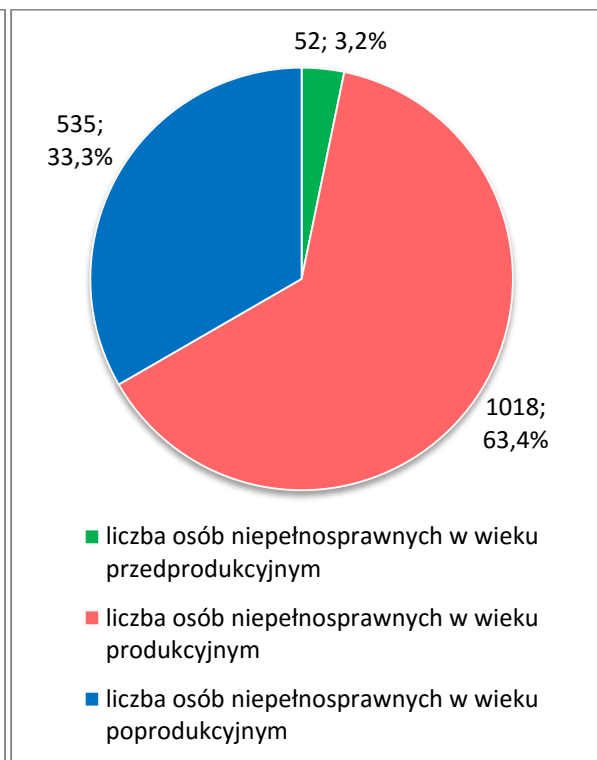
W 2002 roku w gminie Bojanowo mieszkało 1.605 osób niepełnosprawnych, w tym 836 mężczyzn i 769 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (1.402 osoby, tj. 87,4%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 203 osób (12,6%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 18%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (1.018 osób, tj. 57,1%) i poprodukcyjnym (535 osób, tj. 38,9%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 22. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

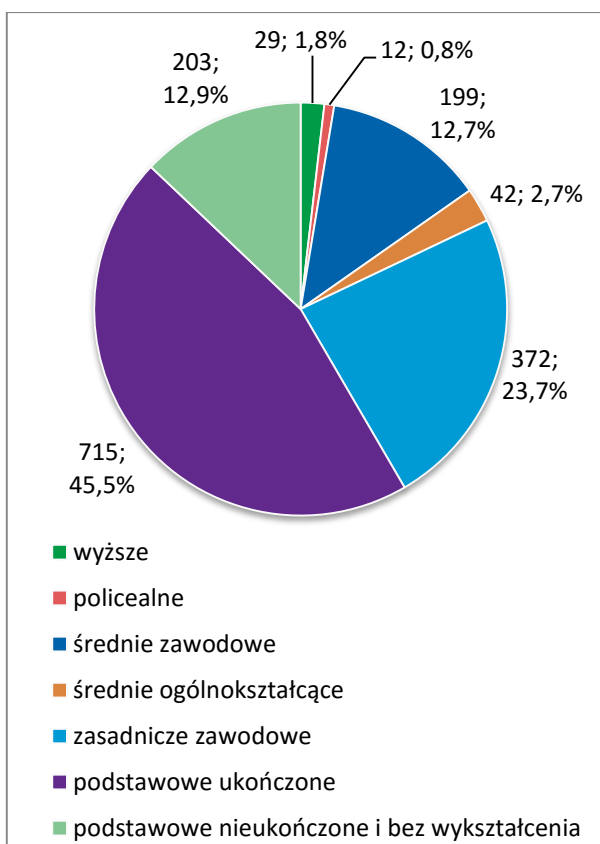
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 18,9% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 44,4%.

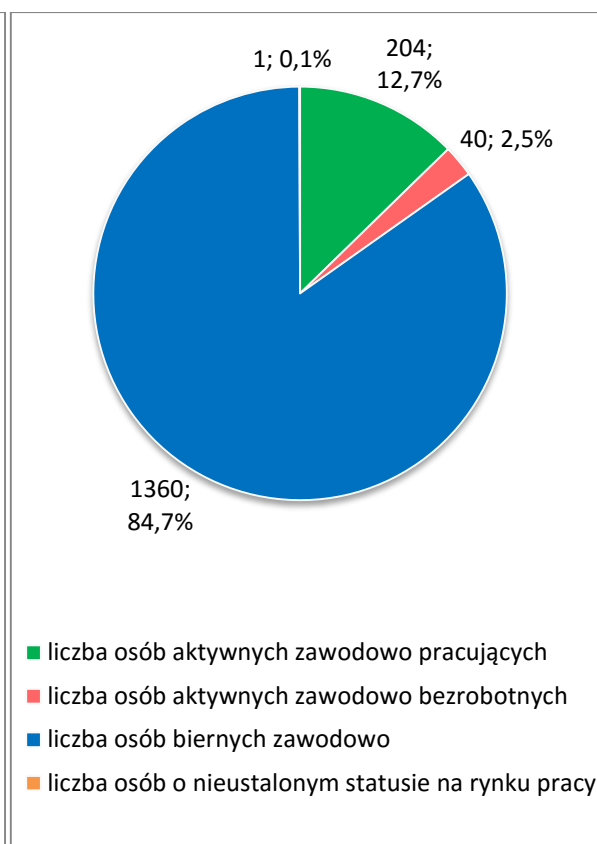
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (715 osób, tj. 45,5%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (1.360 osób, tj. 84,7%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

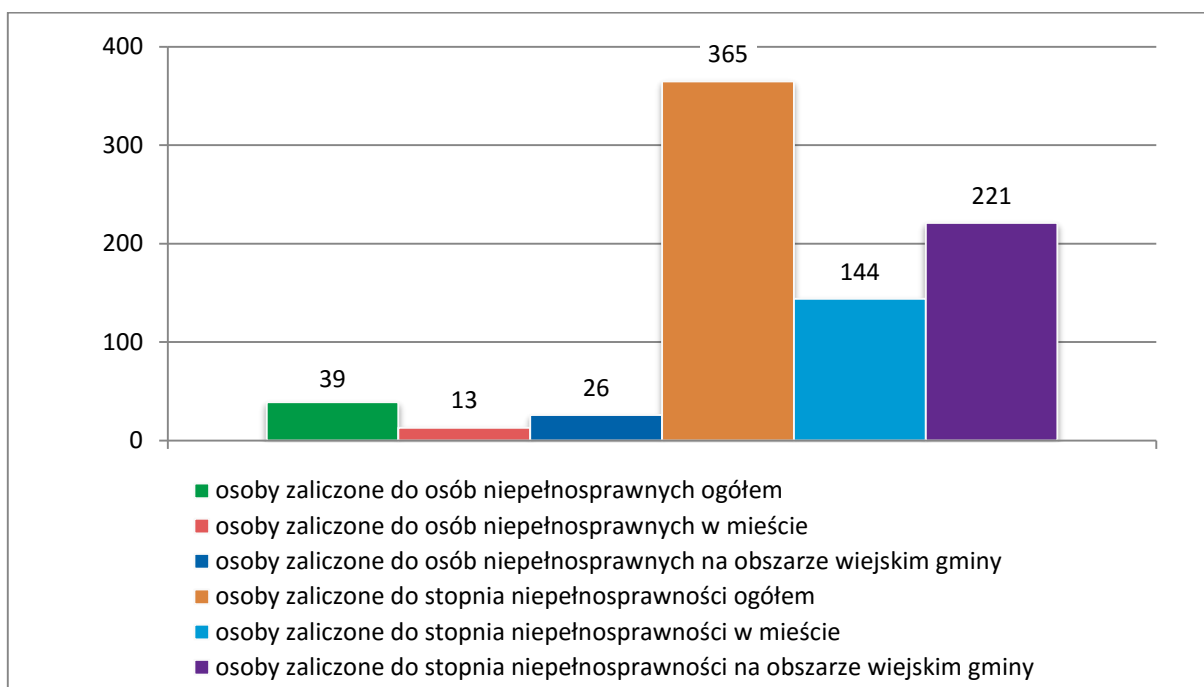
Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Bojanowo zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rawiczu. Według jego danych, w latach 2012-2014 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) wyniosła 39, w tym 13 dla osób z miasta, a 26 dla osób z obszaru wiejskiego gminy. Znacznie większa była liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia), która wyniosła 365, w tym 144 dla osób z miasta, a 221 dla osób z obszaru wiejskiego gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 25. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZOON w Rawiczu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2012-2014

Źródło danych: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rawiczu.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 7. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

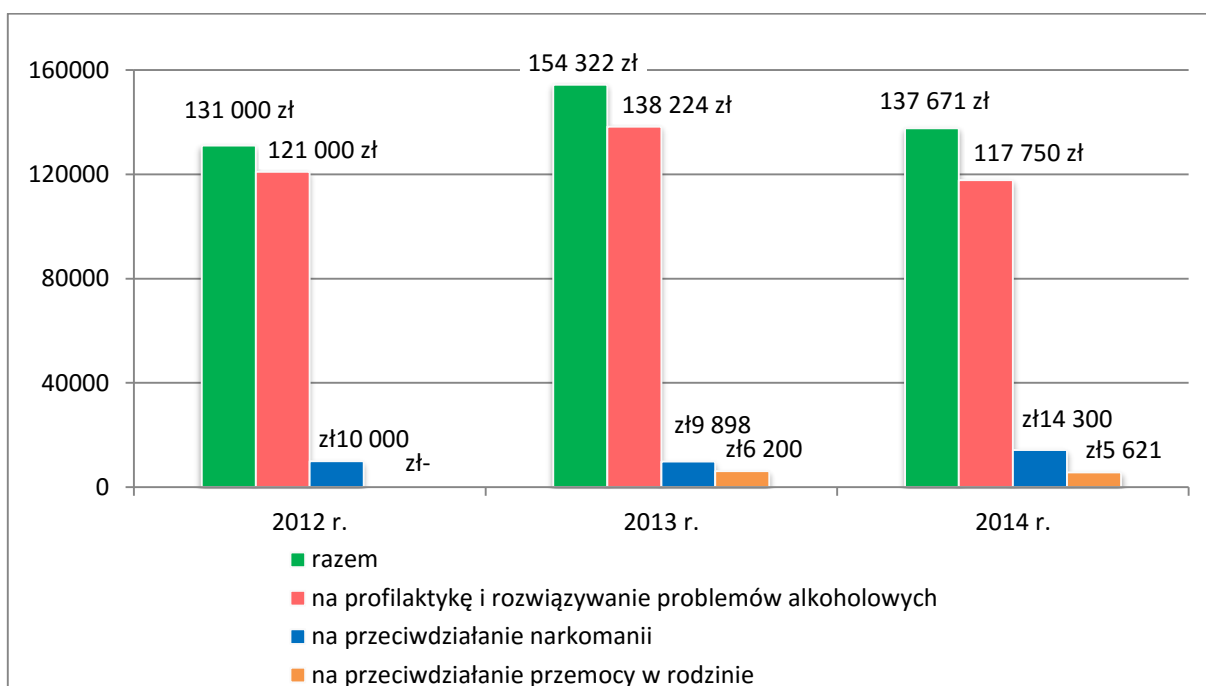
Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Bojanowo dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyją ok. 143 osoby uzależnione od alkoholu (2% dorosłej populacji), ok. 286 osób współuzależnionych (4% dorosłej populacji), 357-500 osób pijących szkodliwie alkohol (5-7% dorosłej populacji), 72 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji nieletniej) oraz ok. 239 ofiar (191 dorosłych i 48 dzieci) przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym. Analizując powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki

i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Bojanowo w latach 2012-2014.

Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2012-2014

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bojanowie.

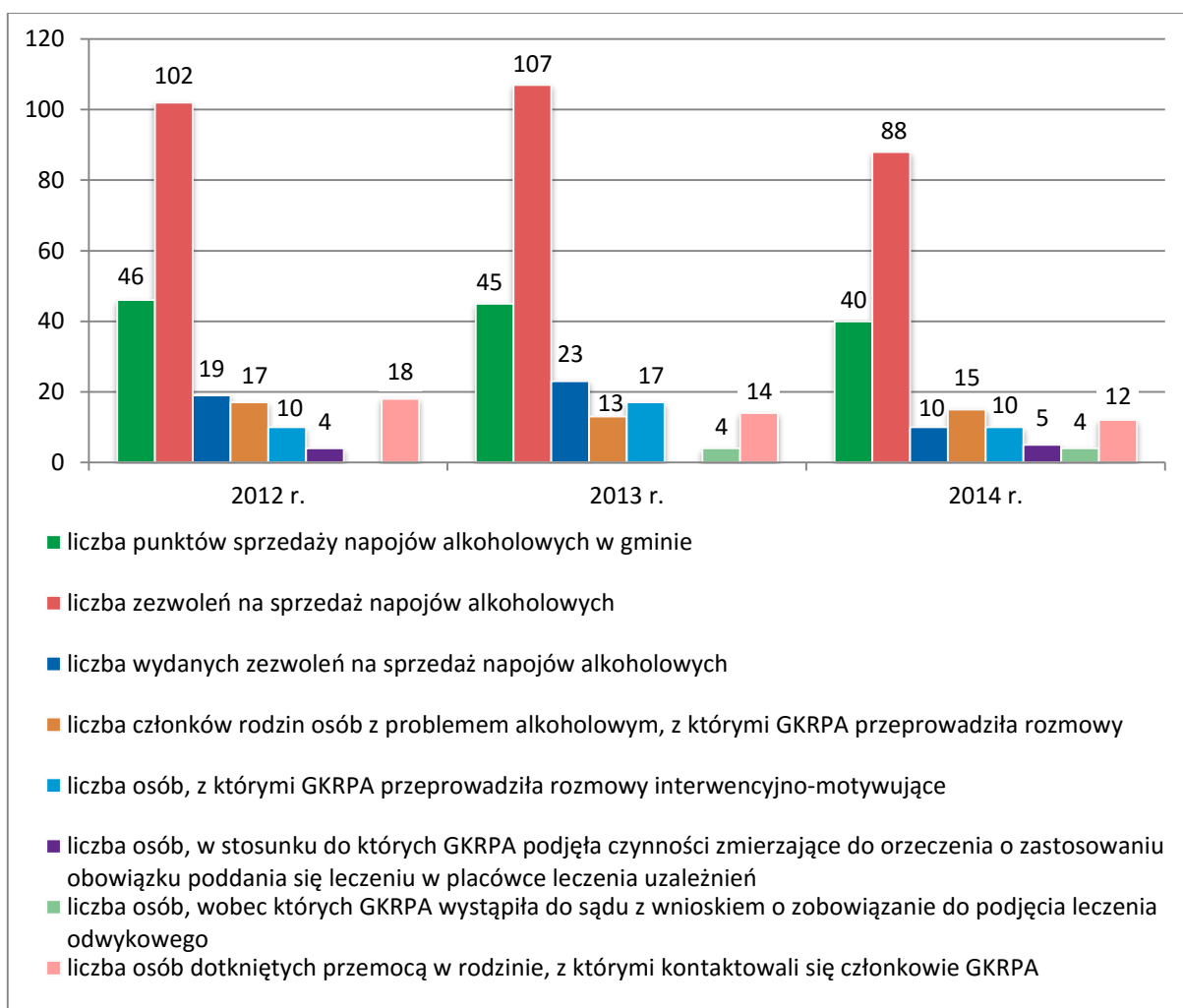
W latach 2012-2014 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie ulegała wahaniom (131.000 zł w 2012 r., 154.322 zł w 2013 r., 137.671 zł w 2014 r.). Wpływ na to miała zmieniająca się wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz pojawienie się w budżecie od 2013 roku osobnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz integracją społeczną osób uzależnionych w gminie Bojanowo należy do Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej zadań należy m.in.: motywowanie osób uzależnionych do leczenia, kontrolowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz opiniowanie wniosków o wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Wybrane dane dotyczące działań podejmowanych przez Komisję, a także lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2012-2014

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bojanowie.

W latach 2012-2014 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie nieznacznie zmniejszała się z roku na rok (z 46 w 2012 r. do 40 w 2014 r.). W 2014 roku znacznie spadła liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (102 w 2012 r., 107 w 2013 r., 88 w 2014 r.), podobnie jak liczba wydanych zezwoleń (19 w 2012 r., 23 w 2013 r., 10

w 2014 r.). Warto dodać, iż w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

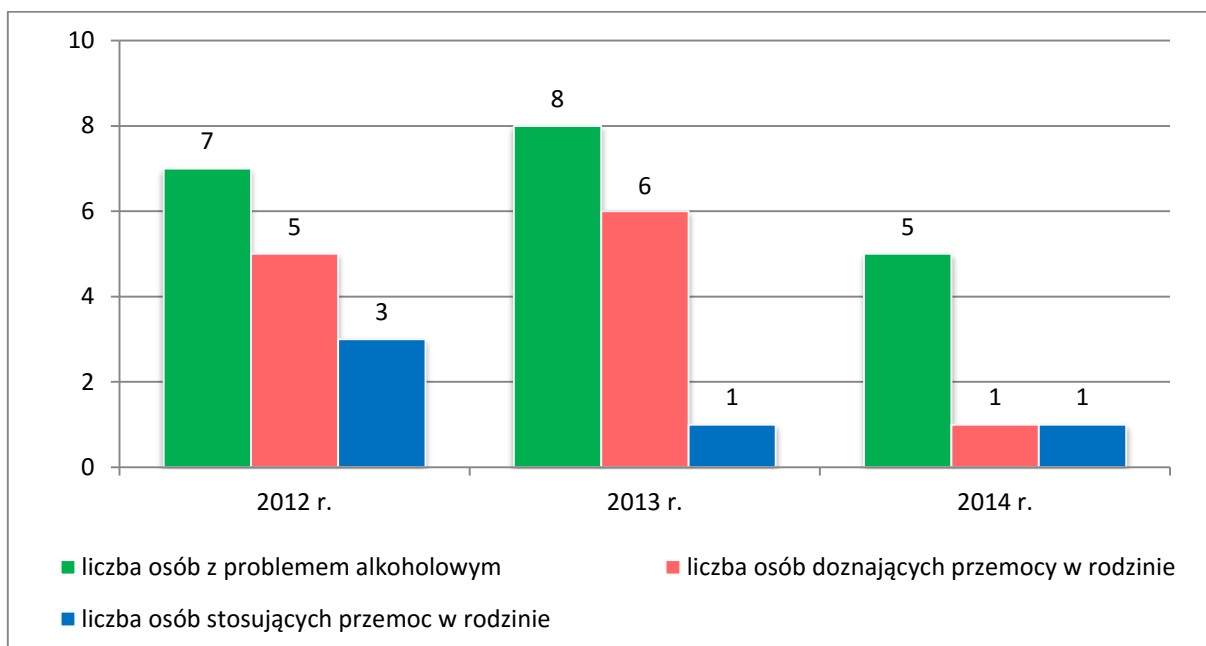
W analizowanym okresie na podobnym poziomie utrzymywała się liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy (17 w 2012 r., 13 w 2013 r., 15 w 2014 r.), natomiast liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące ulegała wahaniom (10 w 2012 r., 17 w 2013 r., 10 w 2014 r.).

W latach 2012-2014 GKRPA zabiegała także o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego. W tym celu podejmowała kroki zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (w stosunku do 4 osób w 2012 r. i 5 osób w 2014 r.) oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (wobec 4 osób w 2012 i 2014 r.). W latach 2012-2014 liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA, spadała z roku na rok (z 18 w 2012 r. do 12 w 2014 r.).

W analizowanym okresie GKRPA, wspólnie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Bojanowie, organizowała półkolonie, kolonie letnie, obozy i turnusy rehabilitacyjne dla dzieci, w ramach których organizowane były różne formy wypoczynku (np. wyjazdy do kręgielni, parku wodnego, parku linowego, krainy zabaw czy na basen) oraz prowadzono rozmowy, zajęcia i warsztaty profilaktyczno-terapeutyczne dotyczące problematyki uzależnień.

W latach 2012-2014 członkowie Komisji pełnili również dyżury (co trzecią środę miesiąca, w godzinach 17⁰⁰-19⁰⁰) w działających w Bojanowie Punkcie Konsultacyjnym. W ramach podejmowanych działań motywowali osoby uzależnione i udzielali im informacji na temat możliwości podjęcia leczenia i terapii, prowadzili rozmowy motywuujące z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi, a także kierowali sprawy do sądu w celu orzeczenia o uzależnieniu od alkoholu oraz o potrzebie leczenia przymusowego. W Punkcie tym pomoc świadczy również 2 pracowników socjalnych, 2 pedagogów oraz prawnik (raz w miesiącu).

W 2014 roku, w porównaniu z latami 2012-2013, liczba osób, którym udzielono wsparcia w ramach Punktu, zmniejszyła się (z 15 w latach 2012-2013 r. do 7 w 2014 r.). Wśród nich większość stanowiły osoby z problemem alkoholowym (7 w 2012 r., 8 w 2013 r., 5 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 28. Osoby objęte wsparciem przez Punkt Konsultacyjny w Bojanowie w latach 2012-2014

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bojanowie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punktu Konsultacyjnego, istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywają: działające w Bojanowie – Zespół Interdyscyplinarny i Ośrodek Pomocy Społecznej, a także gminne placówki oświatowe i świetlice wiejskie, Poradnia Leczenia Uzależnień i Poradnia Zdrowia Psychicznego w Miejskiej Górcze, funkcjonujące w Rawiczu grupy samopomocowe AA i Al-Anon oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łaszczynie.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bojanowie	ul. Rynek 12, 63-940 Bojanowo
Punkt Konsultacyjny w Bojanowie	ul. Lipowa 2a, 63-940 Bojanowo
Zespół Interdyscyplinarny w Bojanowie	ul. Rynek 12, 63-940 Bojanowo
Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie	ul. Rynek 12, 63-940 Bojanowo

Świetlice wiejskie w miejscowościach: Kawcze, Golina Wielka, Golinka, Gołaszyn, Sułów Mały, Tarchalin, Gościejewice, Sowiny, Wydartowo Pierwsze, Pakówka, Trzebosz, Czechnów, Giżyn i Zaborowice	Kawcze, Golina Wielka, Golinka, Gołaszyn, Sułów Mały, Tarchalin, Gościejewice, Sowiny, Wydartowo Pierwsze, Pakówka, Trzebosz, Czechnów, Giżyn i Zaborowice, 63-940 Bojanowo
Poradnia Zdrowia Psychicznego w Miejskiej Górcie	ul. Jana Pawła II 3, 63-910 Miejska Górka
Poradnia Leczenia Uzależnień w Miejskiej Górcie	ul. Korczaka 4, 63-910 Miejska Górka
Grupa AA w Rawiczu	ul. Mikołajewicza 12, 63-900 Rawicz
Grupa AI-Anon w Rawiczu	ul. Mikołajewicza 12, 63-900 Rawicz
Grupa AA w Rawiczu	ul. Piłsudskiego 21, 63-900 Rawicz
Grupa AI-Anon w Rawiczu	ul. Piłsudskiego 21, 63-900 Rawicz
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łaszczynie	Łaszczyn 63, 63-900 Rawicz

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

W skład działającego w gminie Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Sądu Rejonowego, placówek oświatowych, placówek zdrowia oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wykonują oni zadania w ramach obowiązków i w oparciu o porozumienia zawarte między Burmistrzem Bojanowa a podmiotami, które reprezentują. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie. Przewodniczący Zespołu po otrzymaniu Niebieskiej Karty zwołuje grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład każdej grupy wchodzi pracownik socjalny i policjant z danego terenu, często również członek GKRPA oraz pedagog szkolny (pozostali przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego w zależności od sytuacji rodziny).

W ramach procedury „Niebieskie Karty” członkowie grupy roboczej udzielają wsparcia osobom, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, zapraszają je na spotkania grupy roboczej i opracowują dla nich i ich rodzin indywidualne plany pomocy, które zawierają propozycje działań pomocowych, oraz podejmują działania w stosunku do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań, a także rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań.

W latach 2012-2014 do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło odpowiednio 24, 22 i 18 Niebieskich Kart. W kolejnych latach powołano 24, 23 i 26 grup roboczych, które pracowały z ofiarami i sprawcami przemocy. W 7 przypadkach w 2012 roku,

w 6 w 2013 roku i 7 w 2014 roku zawiadomiono prokuraturę o popełnieniu przestępstwa, natomiast odpowiednio 7, 6, i 7 rodzin objęto nadzorem kuratora. O wszystkich wszczętych procedurach poinformowana została policja. W przypadku 16 rodzin w 2012 roku, 10 w 2013 roku i 4 w 2014 roku została zakończona procedura „Niebieskie Karty”. Prowadzona z rodziną praca jest długoterminowa, co w znacznym stopniu obciąża przede wszystkim pracowników OPS-u i przedstawicieli Policji, którzy uczestniczą w każdej grupie roboczej i dalej monitorują sytuację w rodzinach.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w działających na jej terenie placówkach oświatowych i wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, prelekcji i pogadanek, spektakli i konkursów profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych oraz imprez sportowych, a także warsztatów dla rodziców. Przykładem tych ostatnich były warsztaty przeprowadzone w 2014 roku w Gimnazjum w Bojanowie, których celem było podwyższenie umiejętności komunikacyjnych w relacji rodzic – dziecko. Warsztaty zostały przeprowadzone na bazie elementów treningu zastępowania agresji; w ich trakcie rodzice uczyli się wydawania komunikatów odważnych (asertywnych). Mieli również możliwość przedstawienia swoich bieżących problemów wychowawczych z dziećmi. Na ich podstawie trenowano możliwe reakcje rodziców na trudne sytuacje w relacji z dziećmi.

Do końca 2014 roku przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Bojanowie funkcjonowały dwie Świetlice Profilaktyczno-Opiekuńcze będące placówkami wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. W latach 2012-2014 roku pracowało w nich 2 wychowawców, a w organizowanych przez nie zajęciach uczestniczyło około 40 dzieci, w tym zdecydowaną większość (35-38 osób) stanowiły dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu.

W gminie działają również świetlice wiejskie w miejscowościach: Kawcze, Golina Wielka, Golinka, Gołaszyn, Sułów Mały, Tarchalin, Gościejewice, Sowiny, Wydartowo Pierwsze, Pakówka, Trzebosz, Czechnów, Giżyn i Zaborowice. W 2014 i 2015 roku, ze środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień, w świetlicach w Tarchalinie, Gościejewicach, Golinie Wielkiej i Zaborowicach raz w tygodniu organizowano zajęcia „mobilne”, w których uczestniczyły dzieci z ww. sołectw w wieku 6-13 lat. Na zajęciach tych dzieci rozwijały zdolności manualne (robiąc aniołki z masy solnej, koszyki z papierowej

wikliny i jesienne bukiety), ruchowe (biorąc udział w tańcach integracyjnych, olimpiadach sportowych i zajęciach sprawnościowych), kulinarne (przygotowując zdrowe kanapki, świąteczne pierniki, gofry), a także uczyły się pracy w grupie rówieśniczej.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Bojanowo problem bezdomności nie występuje, a jeśli się pojawia, ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie. W 2012 roku objął on wsparciem z powodu bezdomności 2 osoby, a w latach 2013-2014 nie udzielał z tego powodu wsparcia. W 2012 roku OPS zapewnił schronienie 2 osobom w ośrodku interwencji kryzysowej i noclegowni (na ten cel wydatkował kwotę 3.398 zł), a w 2014 roku 1 osobie (882 zł).

W gminie i w powiecie rawickim nie funkcjonują żadne placówki zapewniające osobom bezdomnym schronienie. W razie potrzeby istnieje możliwość kierowania takich osób do noclegowni i schronisk funkcjonujących w sąsiednich powiatach i w województwie wielkopolskim, np. do Noclegowni dla Bezdomnych w Lesznie.

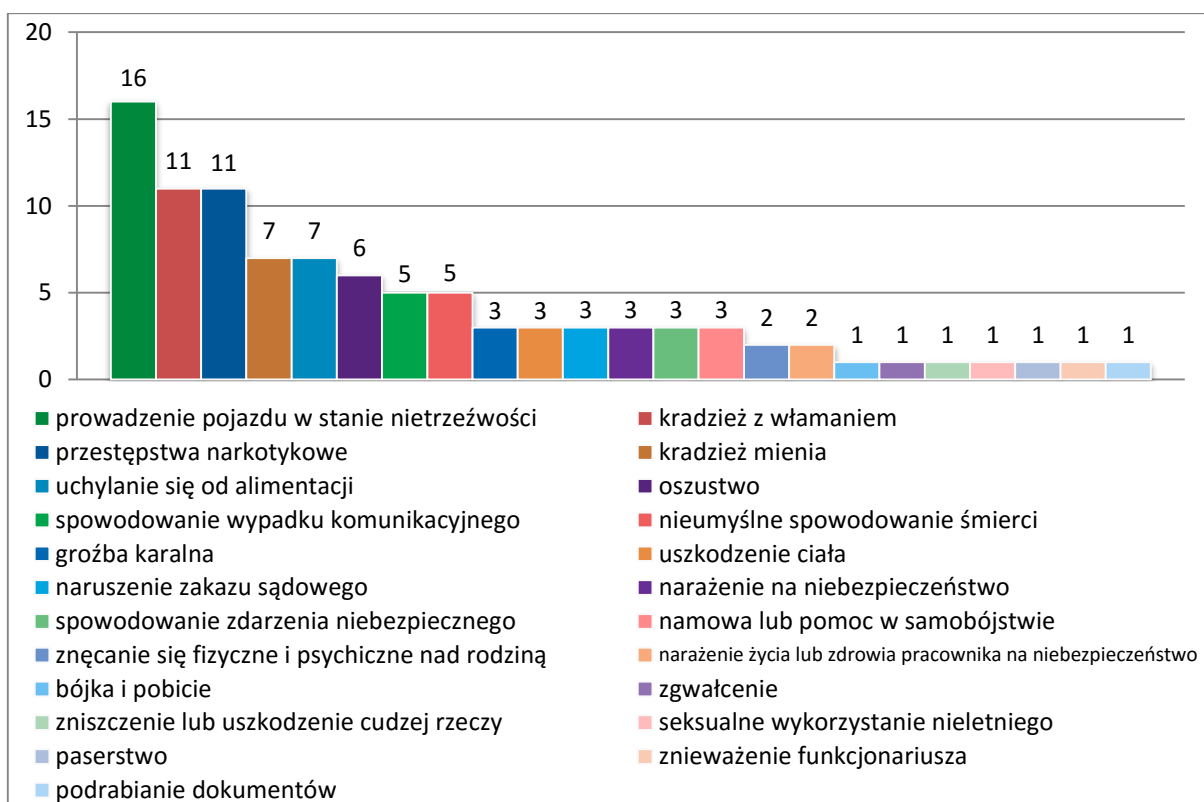
10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu, w 2014 roku na terenie gminy Bojanowo odnotowano 99 przestępstw. Wśród nich dominowały przestępstwa polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości (16 czynów), przestępstwa narkotykowe oraz kradzieże z włamaniem (po 11). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 29. Przestępstwa popełnione w gminie w 2014 roku

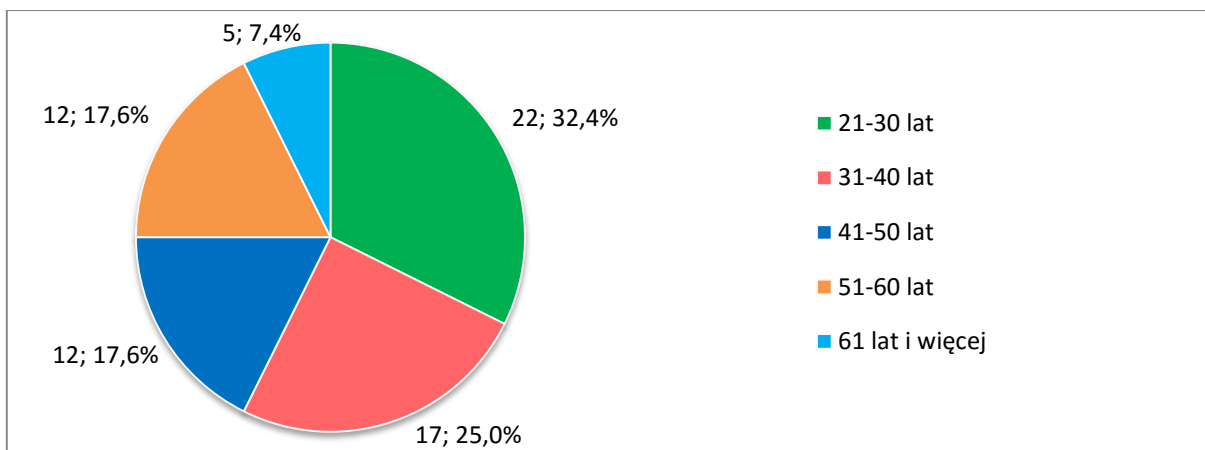

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Rawiczu.

Wśród ujawnionych w 2014 roku 68 sprawców przestępstw, największe grupy stanowiły osoby w wieku 21-30 lat (22 osoby) oraz 31-40 lat (17 osób). Najmłodszy sprawcy

mieli 21 lat (jedna osoba posiadała narkotyki, druga brała udział w bójce lub pobiciu), a najstarszy sprawca 78 lat (nieumyślnie spowodował śmierć). Dane szczegółowe na temat struktury wiekowej sprawców przestępstw przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Struktura wiekowa sprawców przestępstw w gminie w 2014 roku

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Rawiczu.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Bojanowo wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Gmina Bojanowo podzielona jest na 5 rejonów pracy socjalnej. Pracownicy socjalni są osobami pierwszego kontaktu; po odebraniu zgłoszenia w trakcie wywiadu środowiskowego

przeprowadzanego w miejscu zamieszkania danej osoby, rozeznają jej sytuację. Wywiad pozwala na diagnozę problemu, z którym ta osoba się boryka, a następnie przygotowanie skutecznego planu pomocy. Czynności planowane przez pracownika socjalnego oraz współpracujących z nim specjalistów mają na celu stworzenie takiego planu, który pozwoli w możliwie krótkim czasie na polepszenie sytuacji rodziny tej osoby oraz jej samodzielne funkcjonowanie. Pozytywne efekty realizacji planu są możliwe wyłącznie wtedy, gdy jest on tworzony i realizowany przy aprobacie i aktywnym współudziale osoby zainteresowanej.

W 2014 roku kadrę OPS-u stanowiło 19 osób, w tym kierownik, 5 pracowników socjalnych (1 pracownik było zatrudniony w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego), specjalista ds. świadczeń rodzinnych i zaliczki alimentacyjnej, specjalista ds. świadczeń rodzinnych i dodatków mieszkaniowych, 10 opiekunek (w maju jedna opiekuna przeszła na rentę) oraz asystent rodzinny.

Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 1.787 mieszkańców gminy.

Pracownicy OPS-u systematycznie uczestniczą w spotkaniach, naradach i szkoleniach organizowanych przez inne jednostki w celu uzyskania aktualnej wiedzy merytorycznej niezbędnej do wykonywania pracy. W 2014 roku ich zakres i tematyka obejmowały: Pomoc społeczna 2014 – aktualne problemy, „TT-Pomoc” – obsługa systemu informatycznego, warsztaty grupowe z superwizji dla osób pracujących w obszarach przemocy domowej, „Zespół Interdyscyplinarny jako Nowe Narzędzie Pracy – Grupy Robocze”, „Rozmowa z osobą doznającą przemocy w rodzinie oraz z osobą stosującą przemoc”, Prawo pracy, Świadczenia Rodzinne 2014 – nowelizacja i aktualne problemy, „Dodatek energetyczny – nowe zadania z administracji rządowej dla Gmin od 1 stycznia 2014 roku. Zasady przyznawania i rozliczania” oraz „BHP okresowe dla pracowników administracyjno-biurowych”.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie oraz kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2014 roku

	liczba osób
--	-------------

kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	5
wykształcenie wyższe	4
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	1
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
pozostali pracownicy	12
wykształcenie wyższe	4
wykształcenie średnie	2
Wykształcenie inne	6
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0
staże	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

Ze wsparcia udzielanego przez OPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W latach 2012-2014 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie ulegały wahaniom (5.293.489 zł w 2012 r., 5.144.439 zł w 2013 r., 5.527.493 zł w 2014 r.). W analizowanym okresie systematycznie rosły środki finansowe przeznaczone na pokrycie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, wspieranie rodziny poprzez zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny, utrzymanie dzieci z gminy w pieczy zastępczej, zasiłki i pomoc w naturze, dodatki

mieszkaniowe, zasiłki stałe, na realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i programu wspierania osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne oraz na utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2012-2014

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	10.000	9.898	14.300
przeciwdziałanie alkoholizmowi	121.000	138.224	117.750
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	152.000	161.073	163.127
rodziny zastępcze	5.000	26.544	33.561
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	6.200	5.621
wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	11.000	30.134	31.627
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	3.324.000	3.017.347	3.232.451
składki na ubezpieczenia zdrowotne	18.000	15.687	17.710
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	259.000	259.197	306.983
dotatki mieszkaniowe	282.000	287.698	297.900
zasiłki stałe	93.000	118.154	136.266
Ośrodek Pomocy Społecznej	799.000	839.883	905.380
specjalistyczne poradnictwo			
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze			
pozostała działalność, w tym program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i program wspierania osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne	210.489	220.000	253.117
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
pozostała działalność w zakresie polityki społecznej – wkład własny do projektu „Mogę – Potrafię – Teraz”	9.000	14.400	11.700
ogółem	5.293.489	5.144.439	5.527.493
w tym w budżecie OPS	5.293.489	5.144.439	5.527.493

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

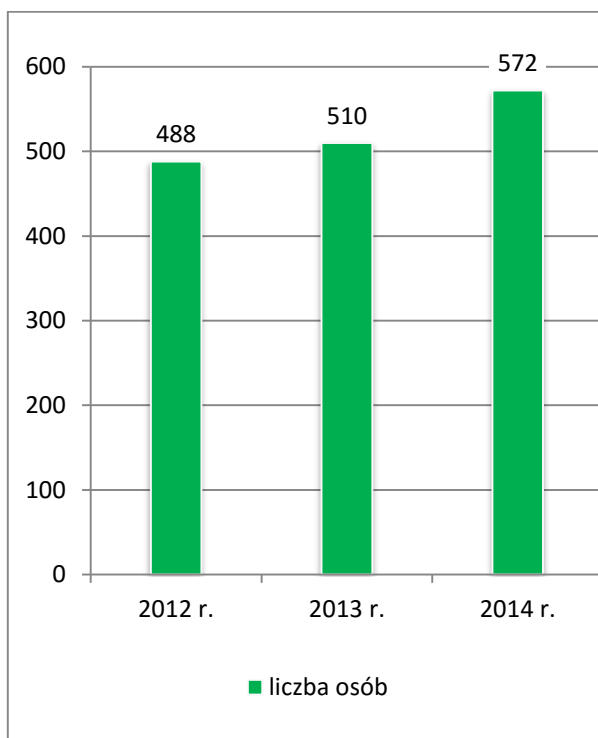
W latach 2012-2014 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie, zwiększała się z roku na rok (z 488 w 2012 r. do 572 w 2014 r.), podobnie jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (z 931 w 2012 r. do 995 w 2014 r.).

W latach 2012-2014 zwiększał się również udział osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, w ogóle mieszkańców gminy. W 2012 roku wyniósł on 10,4%, rok później 10,9%, a w 2014 roku 11,1%.

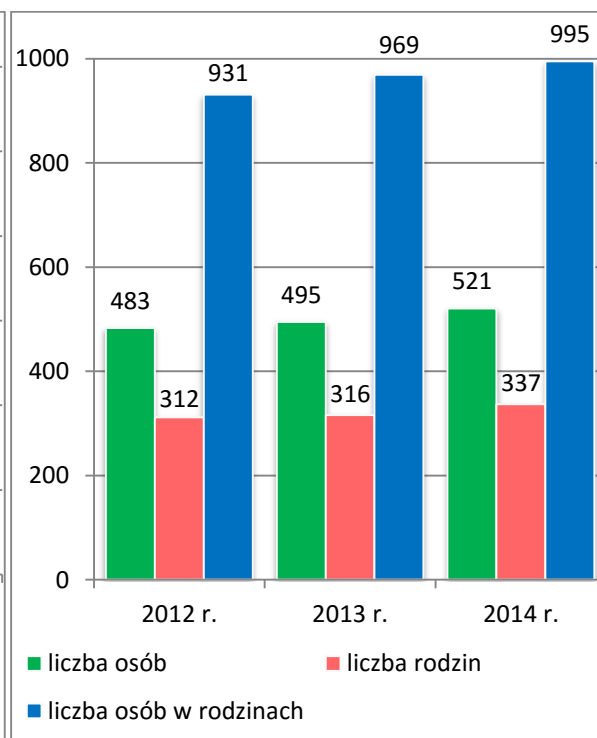
W latach 2012-2014 liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne, ulegała wahaniom (624 w 2012 r., 660 w 2013 r., 628 w 2014 r.), podobnie jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie niepieniężne (653 w 2012 r., 633 w 2013 r., 675 w 2014 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 31. Osoby w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia

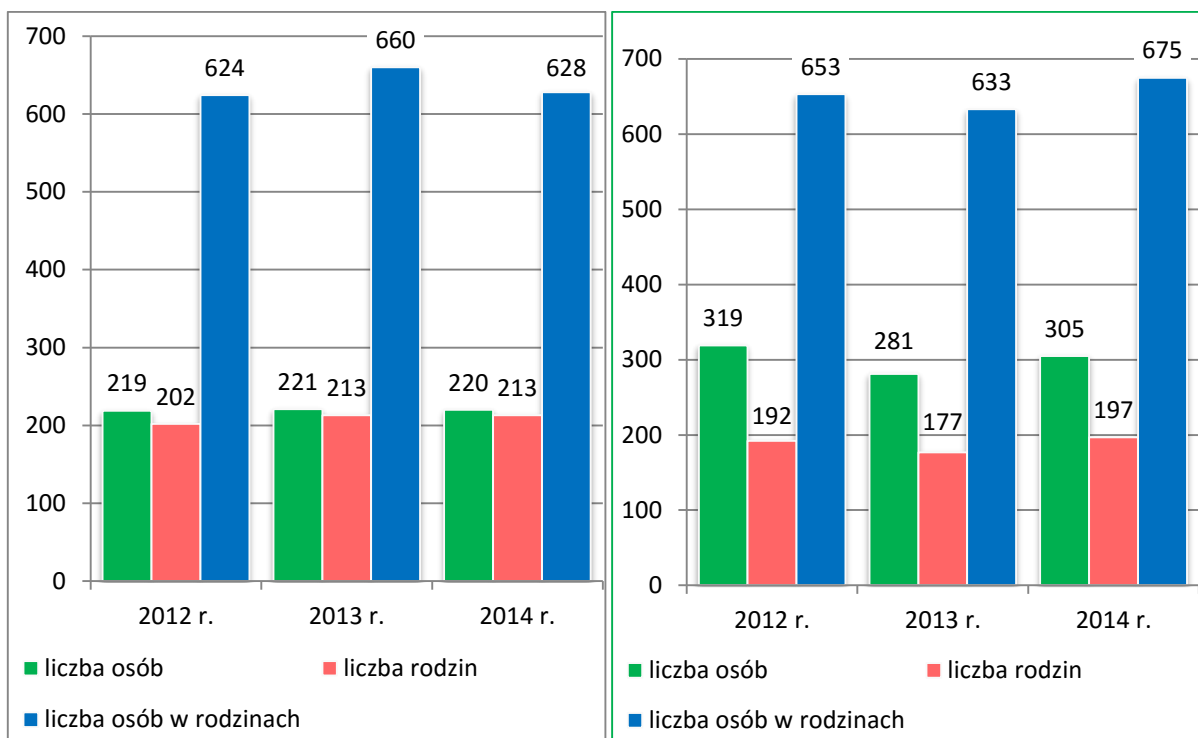
Wykres 32. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

Wykres 33. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne

Wykres 34. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne

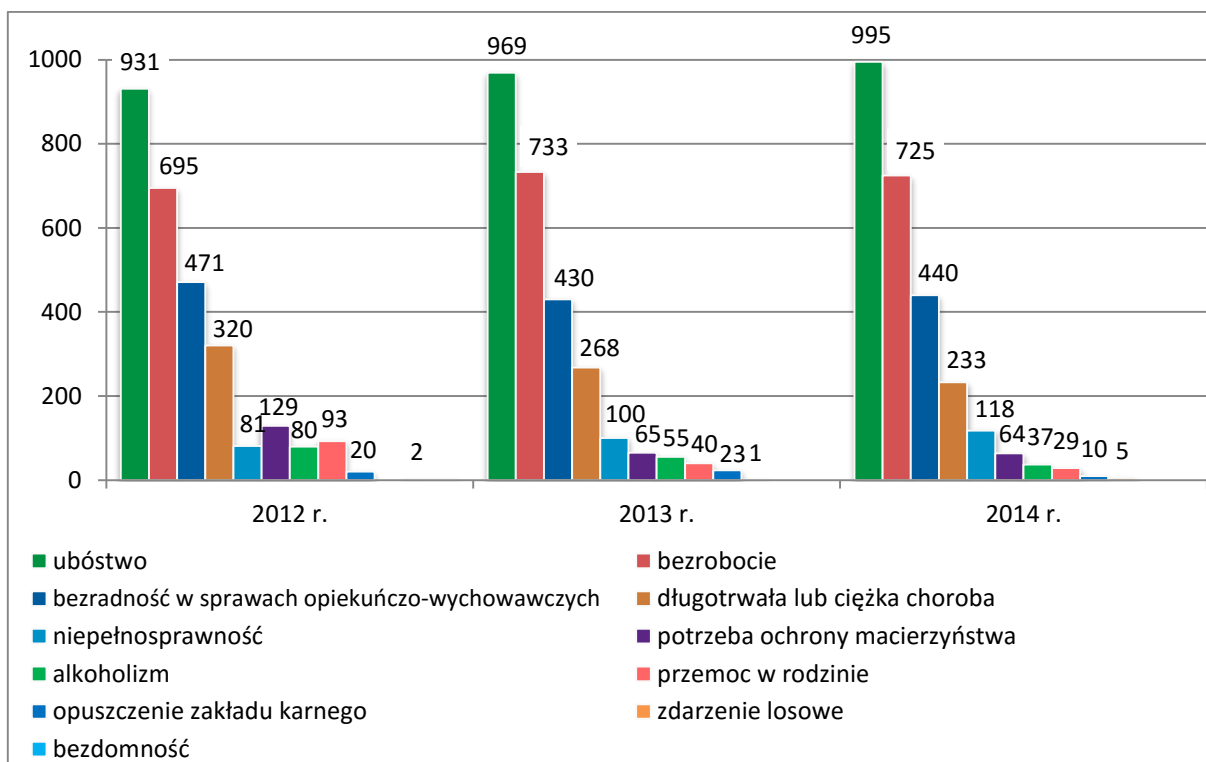

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

W analizowanym okresie z roku na rok zwiększała się liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy (343 w 2012 r., 401 w 2013 r., 497 w 2014 r.), a liczba osób przebywających w tych rodzinach ulegała wahaniom (1.090 w 2012 r., 905 w 2013 r., 1.128 w 2014 r.).

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2012-2014 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte bezrobociem i ubóstwem. Dość liczne grono stanowiły również osoby zmagające się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, długotrwałą lub ciężką chorobą oraz niepełnosprawnością. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 35. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

W latach 2012-2014 z roku na rok zwiększała się liczba osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u z powodu ubóstwa (z 931 w 2012 r. do 995 w 2014 r.) i niepełnosprawności (z 81 w 2012 r. do 118 w 2014 r.). W latach 2013-2014, w porównaniu z 2012 roku, wyższa była również liczba odbiorców pomocy społecznej dotkniętych bezrobociem (695 w 2012 r., 733 w 2013 r., 725 w 2014 r.).

W analizowanym okresie spadła, a następnie wzrosła liczba beneficjentów Ośrodka zmagających się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (471 w 2012 r., 430 w 2013 r., 440 w 2014 r.). Jednocześnie z roku na rok zmniejszała się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 320 w 2012 r. do 233 w 2014 r.), wymagających ochrony macierzyństwa, głównie z uwagi na wielodzietność (ze 129 w 2012 r. do 64 w 2014 r.), dotkniętych alkoholizmem (z 80 w 2012 r. do 37 w 2014 r.) i przemocą w rodzinie (z 93 w 2012 r. do 29 w 2014 r.).

Udzielane przez OPS świadczenia pomocy społecznej miały głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2012-2014

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
pieniężne	zasiłek stały	35	32	36	295	310	354
	zasiłek okresowy	85	78	99	433	389	530
	zasiłek celowy	187	193	185	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	59	15	20	271	26	23
niepieniężne	posiłek	212	233	243	26.362	28.591	29.498
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	212	233	243	26.362	28.591	29.498
	schronienie	2	0	1	205	0	60
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	1	2	4	1	2	4
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	5	8	9	47	83	85
usługi	usługi opiekuńcze	60	54	65	16.104	15.848	15.560
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
	poradnictwo specjalistyczne	8*	11*	14*	X	X	X
	praca socjalna	10*	19*	51*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	0	0	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	9* (1)	14* (1)	17* (1)	X	X	X
	odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	0	13	10	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2012-2014 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a

w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W latach 2012-2014 liczba osób nim objętych była na zbliżonym poziomie (187 w 2012 r., 193 w 2013 r., 185 w 2014 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił natomiast posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (obowiązywał on do końca 2013 roku; na lata 2014-2020 Rada Ministrów przyjęła wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2012-2014 liczba osób objętych posiłkiem zwiększała się z roku na rok (z 212 w 2012 r. do 243 w 2014 r.).

Uzupełnieniem programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” było wsparcie żywnościowe udzielane w gminie w ramach Europejskiego Programu Pomocy Żywnościowej „PEAD” (realizowanego do końca 2013 r.) oraz Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, wdrażanego w oparciu o Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym („FEAD”). W latach 2012-2014 OPS otrzymywał żywność z Banku Żywności w Lesznie. W 2012 roku tą formą wsparcia objęto 354 osoby, rok później 462 osoby, a w 2014 roku 389 osób.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W 2014 roku liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, znacznie wzrosła w porównaniu z latami poprzednimi (10 w 2012 r., 19 w 2013 r., 51 w 2014 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego były również usługi opiekuńcze świadczone osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób (usługi przyznawane są także osobom zamieszkującym z małżonkiem, rodziną, którzy takiej pomocy nie mogą zapewnić). Obejmują one pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Poza mieszkańcami gminy z usług

opiekuńczych korzystali również pensjonariusze funkcjonującego na jej terenie Pensjonatu dla Osób Starszych im. Jana Pawła. W latach 2012-2014 liczba osób objętych tym rodzajem wsparcia ulegała wahaniom (60 osób w 2012 r., 56 w 2013 r., 65 w 2014 r.).

W analizowanym okresie osoby i rodziny, które miały trudności lub wykazywały potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, korzystały również z poradnictwa specjalistycznego rozumianego jako udzielanie porad, wskazówek i informacji. Miało ono charakter: prawny (udzielanie informacji o obowiązujących przepisach prawa przez prawnika w Punkcie Konsultacyjnym i radcę prawnego zatrudnionego w Pensjonacie dla Osób Starszych), psychologiczny (kierowanie do psychologów w poradniach, Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie w Rawiczu oraz w Gimnazjum w Bojanowie) oraz rodzinny (problemy w funkcjonowaniu rodziny, w tym problemy wychowawcze i problemy opieki nad osobą niepełnosprawną). W latach 2012-2014 liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego, zwiększała się z roku na rok (z 8 w 2012 r. do 14 w 2014 r.).

W analizowanym okresie OPS realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. Podejmowane działania adresowane były do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dotkniętych przemocą, uzależnieniami i zagrożonych ubóstwem. Praca z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu dzieci realizowane były przez służby społeczne pracujące na rzecz rodziny, w tym przez asystenta rodziny. W latach 2013-2014 OPS zatrudniał 1 asystenta rodziny (część środków finansowych przeznaczonych na ten cel pochodziła z dotacji celowej otrzymanej w ramach resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej).

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności: opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, wychowawczych z dziećmi, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa

dzieci i rodziny oraz współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej oraz zespołem interdyscyplinarnym.

W 2013 roku wsparciem asystenta rodziny w gminie objęto 14 rodzin, w których przebywało 39 dzieci, a rok później 17 rodzin, w których przebywało 44 dzieci. W wyniku współpracy asystenta z rodzinami u większości z nich zaobserwowano pozytywne zmiany w relacjach rodzic – dziecko, większą odpowiedzialność za swoją rodzinę, poprawę wzajemnej komunikacji oraz większą chęć mówienia o swoich problemach i ich rozwiązania.

W latach 2013-2014 OPS pokrywał również koszt pobytu dzieci z gminy w pieczy zastępczej. W 2013 roku przebywało w niej 13 dzieci z gminy (2 dzieci w rodzinie spokrewnionej, 2 dzieci w rodzinie zastępczej, 9 dzieci w rodzinie zastępczej zawodowej pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i 2 dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej), a w 2014 roku 10 dzieci (3 dzieci w rodzinie spokrewnionej, 6 dzieci w rodzinie zastępczej zawodowej pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i 1 dziecko w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Na koniec 2013 roku w pieczy zastępczej pozostało 6 dzieci, a na koniec roku następnego 10 dzieci.

W latach 2012-2014 w gminie świadczona była także pomoc dla uczniów w postaci stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. Najczęściej wsparcie te kierowane jest do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dotkniętych bezrobociem, i służy zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji. Liczba osób nim objętych zmniejszała się z roku na rok (405 w 2012 r., 287 w 2013 r., 278 w 2014 r.), a kwota udzielonych świadczeń wyniosła: 155.501 zł w 2012 roku, 195.752 zł w 2013 roku oraz 174.919 zł w 2014 roku.

W analizowanym okresie OPS realizował także zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego, a także delegując do niego swoich pracowników. W latach 2012-2014 do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło odpowiednio 24, 22 i 18 Niebieskich Kart. W kolejnych latach powołano 24, 23 i 26 grup roboczych, które pracowały z ofiarami i sprawcami przemocy. W 7 przypadkach w 2012 roku, w 6 w 2013 roku i 7 w 2014 roku zawiadomiono prokuraturę o popełnieniu przestępstwa, natomiast odpowiednio 7, 6, i 7 rodzin objęto nadzorem kuratora. O wszystkich wszczętych procedurach poinformowana

została policja. W przypadku 16 rodzin w 2012 roku, 10 w 2013 roku i 4 w 2014 roku została zakończona procedura „Niebieskie Karty”.

W latach 2012-2014 Ośrodek kierował również osoby bezrobotne do prac społecznie użytecznych. W 2012 roku z tego rodzaju wsparcia skorzystało 49 osób, rok później 40 osób, a w 2014 roku 35 osób. Kwota wydatkowana na ten cel wyniosła: 63.312 zł w 2012 roku, 68.634 zł w 2013 roku i 47.178 zł w 2014 roku z tego w 60% refundowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Rawiczu.

W latach 2012-2014 Ośrodek kontynuował, w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu (liderem), Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Jutrosinie, Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Miejskiej Górcie i Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Pakosławiu, realizację współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego projektu pn. „Mogę – Potrafię – Teraz”. Głównym celem projektu było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez podniesienie kompetencji społeczno-zawodowych mieszkańców powiatu rawickiego będących w wieku aktywności zawodowej. Ze wszystkich osób, które brały udział w projekcie od 2008 roku, ok. 30% (w tym osoby niepełnosprawne, bezrobotne i usamodzielniani wychowankowie z rodzin zastępczych) zaktywizowało się zawodowo. Osoby te podjęły zatrudnienie w kraju lub zagranicą, jak również zostały skierowane na staż. Z przeprowadzanych ankiet wśród uczestników projektu wynika, iż bardzo ważne było dla nich uzyskane wsparcie psychologiczne oraz integracja z innymi osobami z powiatu, co zaowocowało wzrostem ich samooceny i zmotywowało ich do wielu różnych działań.

W latach 2012-2013 projekt ukończyło po 55 mieszkańców powiatu rawickiego (w tym odpowiednio 11 i 10 osób z gminy Bojanowo), a w 2014 roku 58 (w tym 10 osób z gminy Bojanowo). W 2012 roku koszt projektu w odniesieniu do gminy Bojanowo wyniósł 41.461,29 zł (w tym wkład własny 9.000 zł), rok później 63.412,53 zł (w tym wkład własny 14.400 zł), a w 2014 roku 60.934,90 zł (w tym wkład własny 11.700 zł).

W ramach realizowanych zadań Ośrodek przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2012-2014 ogólna liczba udzielonych świadczeń spadała z roku na rok (z 17.327 w 2012 r. do 12.939 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	17.327	13.988	12.939
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	4.726	4.556	4.503
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	912	618	379
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	X	150	6
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	X	23	46
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	85	79	86
ogółem			
liczba świadczeń	23.050	19.414	17.959
zasiłek dla opiekunów			
liczba świadczeń	X	X	626

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

Od 2014 roku Ośrodek przyznawał zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W analizowanym roku OPS przyznał 626 takich zasiłków na kwotę 322.036 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy (od 2013 roku) OPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. Liczba tych składek i ich wartość ulegały wahaniom (768 na kwotę 81.713 zł w 2012 r., 1.074 na kwotę 135.832 zł w 2013 r., 431 na kwotę 67.879 zł w 2014 r.).

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2012-2014 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zwiększała się z roku na rok (z 34 w 2012 r. do 45 w 2014 r.), a liczba wypłaconych świadczeń ulegała wahaniom (794 w 2012 r., 620 w 2013 r., 810 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	34	41	45
liczba wypłaconych świadczeń	794	620	810
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	221.570	209.775	259.300

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

W latach 2012-2014 OPS posiadał w rejestrze odpowiednio 57, 63 i 85 dłużników alimentacyjnych, z czego odpowiednio 24, 22 i 37 wierzycielek nie pobierała świadczeń. Ośrodek wypłacał świadczenia alimentacyjne za odpowiednio 33, 41 i 43 dłużników alimentacyjnych, w tym: z gminy Bojanowo – za odpowiednio 9, 15 i 15 osób, z innych gmin – za odpowiednio 24, 22 i 18 osób oraz bez adresu zamieszkania – za 4 osoby w 2013 roku i 10 osób w 2014 roku.

W analizowanym okresie wobec dłużników z gminy podejmowano następujące działania: przekazywano komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego (w przypadku 29 dłużników w 2012 i 2013 r. i 14 w 2014 r.), zobowiązano dłużników alimentacyjnych do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotni albo poszukujący pracy (6 w 2012 i 2013 r., 1 w 2014 r.), zwrócono się z wnioskiem do starosty o podjęcie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego (wobec 8 osób w 2012 i 2013 r., 2 osób w 2014 r.), złożono wnioski do prokuratury o ściganie za przestępstwa określone w art. 209§1 kodeksu karnego (wobec 9 dłużników w 2012 i 2013 r., 14 w 2014 r.) oraz skierowano wnioski do starostwa o zatrzymanie prawa jazdy (wobec 9 dłużników w 2012 i 2013 r. i 14 w 2014 r.).

W analizowanym okresie Ośrodek w ramach prowadzonej działalności wydawał również zaświadczenia o korzystaniu z różnych form pomocy społecznej na potrzeby klientów i instytucji (np. Banku Żywności, Polsko-Niemieckiego Pojednania, KRUS), organizował finansowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Kuratorium Oświaty wypoczynek letni (kolonie i półkolonie) dla dzieci i młodzieży, poniósł koszty związane z utrzymaniem funkcjonujących w Bojanowie Pensjonatu dla Osób Starszych im. Jana Pawła II oraz Gminnego Gabinetu Fizjoterapii, organizował Wigilię dla mieszkańców

Pensjonatu oraz kontaktował się z kuratorami i komornikami sądowymi, a także podejmował współpracę z innymi instytucjami w zakresie ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Bojanowo, obok Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonuje Pensjonat dla Osób Starszych im. Jana Pawła II i Dom Pomocy Społecznej w Pakówce. Ponadto działają świetlice wiejskie w miejscowościach Czechnów, Gierfachowo, Giżyn, Golina Wielka, Golinka, Gołaszyn, Gościejewice, Kawcze, Pakówka, Sowiny, Sułów Mały, Szemzdrowo, Tarchalin, Trzebosz, Wydartowo Pierwsze, Wydartowo Drugie i Zaborowice. Dane szczegółowe na temat instytucji wsparcia w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie w 2014 roku

nazwa i adres instytucji oraz podmiot prowadzący	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
<p>Pensjonat dla Osób Starszych im. Jana Pawła II w Bojanowie, ul. Lipowa 2a i 2b, 63-940 Bojanowo. Podmiot prowadzący: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.</p>	<p>Pensjonat oferuje w oparciu o umowę najmu mieszkania. Wszyscy jego mieszkańcy objęci są usługami opiekuńczymi. W ramach Pensjonatu działa Klub Seniora. Pensjonat w ramach dwóch budynków dysponuje 25 mieszkaniami, w których w 2014 roku zamieszkiwało 27 osób, w tym 21 kobiet i 6 mężczyzn.</p>
<p>Dom Pomocy Społecznej w Pakówce, Pakówka 42, 63-940 Bojanowo. Podmiot prowadzący: Powiat rawicki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ świadczenie usług na poziomie obowiązującego standardu usług: bytowych, opiekuńczych i wspomagających, ▪ zapewnienie niezbędnej pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacja, ▪ udzielanie niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych, usługi wspomagające. <p>Dom przeznaczony dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.</p>
<p>Świetlice wiejskie w miejscowościach: Kawcze, Golina Wielka, Golinka, Gołaszyn, Sułów Mały, Tarchalin, Gościejewice, Sowiny, Wydartowo Pierwsze, Pakówka, Trzebosz, Czechnów, Giżyn i Zaborowice. Podmiot prowadzący: Gmina Bojanowo.</p>	<p>Świetlice oferują wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży, m.in. w formie zajęć.</p>

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji wsparcia funkcjonujących poza jej terenem. Należą do nich m.in. podmioty działające na terenie powiatu rawickiego. Ich wykaz zawiera poniższa tabela.

Tabela 15. Instytucje wsparcia w powiecie rawickim, z oferty których mogą korzystać i korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji oraz podmiot prowadzący	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
<p>Dom Pomocy Społecznej w Osieku, Osiek 54, 63-920 Pakość. Podmiot prowadzący: Powiat rawicki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnienie mieszkańcom całodobowej opieki, zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, edukacyjnych, społecznych i religijnych, ▪ świadczenie usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających. <p>Dom przeznaczony dla mężczyzn przewlekłe psychicznie chorych.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Mały Dworek” w Łaszczynie, Łaszczyn 63, 63-900 Rawicz. Podmiot prowadzący: Powiat rawicki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnienie poczucia bezpieczeństwa oraz przywrócenie równowagi emocjonalnej, ▪ podejmowanie działań mających na celu powrót dziecka do rodziny, ▪ zapewnienie dzieciom dostępu do kształcenia, ▪ niwelowanie deficytów rozwojowych, ▪ przygotowanie do samodzielnego życia. <p>Placówka przeznaczona jest dla dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.</p>
<p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łaszczynie, Łaszczyn 63, 63-900 Rawicz. Podmiot prowadzący: Powiat rawicki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnienie schronienia i ochrony przed osobą stosującą przemoc, ▪ diagnozowanie i wspieranie w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej, ▪ poradnictwo psychologiczne, prawne i socjalne, ▪ pomoc medyczna. <p>Ośrodek przeznaczony jest dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, głównie ofiar przemocy fizycznej, psychicznej i seksualnej oraz ofiar klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych.</p>
<p>Rodziny zastępcze w Powiecie Rawickim</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnienie dzieciom opieki, wychowania i poczucia bezpieczeństwa oraz dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych, ▪ umożliwienie dzieciom rozwoju uzdolnień i zainteresowań, ▪ zaspokojenie potrzeb dzieci: emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych i religijnych. <p>Rodziny obejmują opieką dzieci pochodzące z rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.</p>
<p>Warsztaty Terapii Zajęciowej w Miejskiej Górcie, ul. Szkolna 1,</p>	<p>Rehabilitacja społeczna, zawodowa i ogólna w celu pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.</p>

<p>63-910 Miejska Górka. Podmiot prowadzący: Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Miejskiej Górce.</p>	<p>Warsztaty przeznaczony dla osób z orzecznym stopniem niepełnosprawności.</p>
<p>Środowiskowy Dom Samopomocy w Rawiczu, ul. Gen. Grotą Roweckiego 9, 63-900 Rawicz. Podmiot prowadzący: Gmina Rawicz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ terapia zajęciowa (arteterapia, ergoterapia, ludoterapia, socjoterapia) w 5 pracowniach (plastycznej, kulinarnej, multimedialnej, krawiecko-tkackiej, muzycznej) dla 34 uczestników, ▪ rehabilitacja ruchowa indywidualna i grupowa, w tym: zajęcia sportowe i rekreacja, ▪ treningi umiejętności społecznych: higieniczny, trening kulinarny, umiejętności praktycznych w pracowni krawiecko-tkackiej, umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, umiejętności kształtowania pozytywnych relacji, umiejętności spędzania czasu wolnego (Internet), umiejętności aktywnego spędzania czasu wolnego, ▪ opieka pielęgniarstwa, profilaktyka i edukacja zdrowotna, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, ▪ wsparcie psychologiczne (diagnostyka i poradnictwo psychologiczne, psychoedukacja dla uczestników oraz członków ich rodzin, zajęcia relaksacyjne i edukacyjne), ▪ grupa wsparcia dla osób chorych na schizofrenię (cotygodniowe spotkania), ▪ grupy rozwoju zainteresowań: formacja teatralna „Pierocik”, grupa taneczna „Nie do wiary”, Klub Reportera, Nordic Walking (2 grupy: sportowa i zdrowotna), ▪ zespół wspierająco-aktywizujący (ocena funkcjonowania społecznego uczestników, plany postępowania wspierająco-aktywizującego oraz analizy postępów rozwoju i przystosowania społecznego posiedzeń), ▪ Rada Domu (całoroczne wspieranie samorządności uczestników), ▪ integracja: wewnętrzna i zewnętrzna, ▪ projekty animacyjne „Kreatywni ludzie – kreatywny świat”, „Tacy sami”, ▪ pomoc w załatwianiu spraw urzędowych. <p>Dom przeznaczony jest dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, w tym dla osób przewlekle psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, osób z lekkim upośledzeniem umysłowym, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne, a także osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej są zaliczane do zaburzeń psychicznych, z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych.</p>
<p>Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Rawiczu,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ arteterapia (rękodzielnictwo, muzykoterapia, biblioterapia, teatroterapia),

<p>ul. Gen Grota Roweckiego 4a, 63-900 Rawicz, Podmiot prowadzący: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawiczu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rehabilitacja ruchowa (gimnastyka indywidualna i grupowa, gry i zabawy ruchowe), ▪ zajęcia edukacyjne (pogadanki tematyczne i prelekcje, zajęcia multimedialne), ▪ zajęcia kulturalno-rozrywkowe i rekreacyjne, ▪ zajęcia kulinarne (w tym możliwość korzystania z jednego posiłku dziennie), <p>Dom przeznaczony jest dla osób starszych oraz osób o zmniejszonej sprawności psychofizycznej.</p>
--	---

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W 2014 roku w gminie Bojanowo funkcjonowało 25 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiadał „Program współpracy Gminy Bojanowo z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego”, w oparciu o który miał możliwość podejmowania z nimi współpracy w formach finansowych i pozafinansowych, w tym w formie powierzania wykonywania i wspierania realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie w 2014 roku

lp.	nazwa organizacji	adres organizacji
1.	Towarzystwo Koleżeńskie Bojanowiaków przy Zespole Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bojanowie	ul. Dworcowa 29, 63-940 Bojanowo
2.	Stowarzyszenie „Pakówka” w Pakówce	Pakówka 42, 63-940 Bojanowo
3.	Stowarzyszenie Instytut Badań i Szkoleń w Gołaszynie	Gołaszyn 107, 64-940 Bojanowo
4.	Stowarzyszenie Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Rażniej” w Bojanowie	ul. Lipowa 2a, 63-940 Bojanowo
5.	Bojanowski Klub Karate przy Zespole Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bojanowie	ul. Dworcowa 22, 63-940 Bojanowo
6.	Towarzystwo Sportowe „Ruch” Bojanowo	ul. Sportowa 3a, 63-900 Rawicz
7.	Ludowy Zespół Sportowy „Rolgos” Sowiny	Sowiny 39/6, 63-940 Bojanowo
8.	Ludowy Zespół Sportowy „Salus” w Golince	Golinka 26a, 63-940 Bojanowo
9.	Klub Sportowy „Mixt-Kosz” w Bojanowie	ul. Dworcowa 43, 63-940 Bojanowo
10.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Szok” Bojanowo przy SP w Bojanowie	ul. Lipowa 2, 63-940 Bojanowo
11.	Uczniowski Klub Jeździecki „Leśny Dwór” w Pakówce	Pakówka 35a, 63-940 Bojanowo
12.	Ochotnicza Straż Pożarna Bojanowo	ul. Szkolna 2, 63-940 Bojanowo
13.	Ochotnicza Straż Pożarna Czechnów	Czechnów 41a, 63-940 Bojanowo
14.	Ochotnicza Straż Pożarna Giżyn	Giżyn 37, 63-940 Bojanowo
15.	Ochotnicza Straż Pożarna Golina Wielka	Golina Wielka 11, 63-940 Bojanowo
16.	Ochotnicza Straż Pożarna Golinka	Golinka 8a, 63-940 Bojanowo
17.	Ochotnicza Straż Pożarna Gościejewice	Gościejewice 28, 63-940 Bojanowo
18.	Ochotnicza Straż Pożarna Kawcze	Kawcze 27, 63-940 Bojanowo
19.	Ochotnicza Straż Pożarna Pakówka	Pakówka 16a, 63-940 Bojanowo
20.	Ochotnicza Straż Pożarna Sowiny	Sowiny 20, 63-940 Bojanowo
21.	Ochotnicza Straż Pożarna Sułów Mały	Sułów Mały 15a, 63-940 Bojanowo
22.	Ochotnicza Straż Pożarna Tarchalin	Tarchalin 26a, 63-940 Bojanowo
23.	Ochotnicza Straż Pożarna Trzebosz	Trzebosz 6, 63-940 Bojanowo
24.	Ochotnicza Straż Pożarna Zaborowice	Zaborowice 40a, 63-940 Bojanowo

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

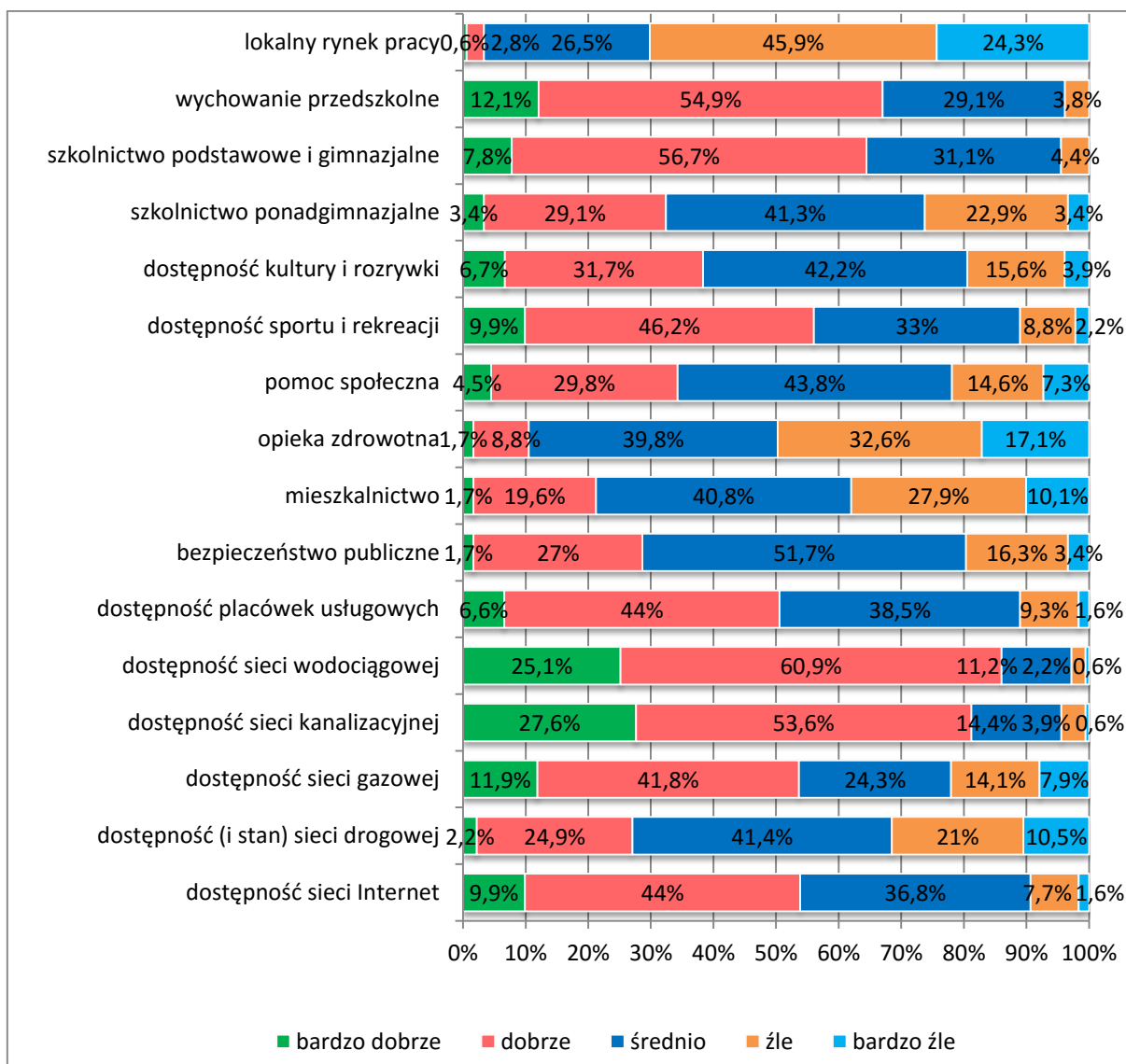
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Bojanowo posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Burmistrza Bojanowa i jego Zastępcy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Miejskiego, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 182 wypełnione anonimowo ankiety.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 36. Warunki życia w gminie

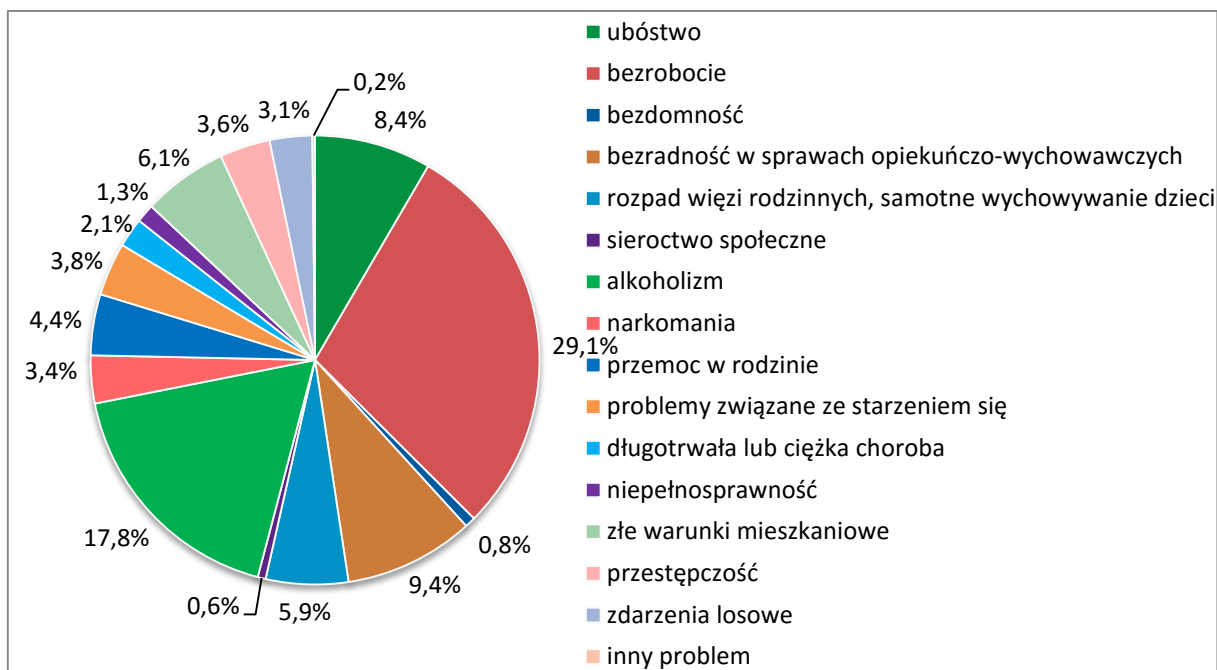
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili dostęp do sieci wodociągowej (łącznie 86% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz kanalizacyjnej (w sumie 81,2% ocen dobrych i bardzo dobrych), a także dostępność wychowania przedszkolnego (łącznie 67% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (w sumie 64,5% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili lokalny rynek pracy (łącznie 70,2% ocen złych i bardzo złych). Z niskimi ocenami spotkały się również dostępność opieki zdrowotnej (w sumie 49,7% ocen złych i bardzo złych), sytuacja na rynku mieszkaniowym (łącznie 38% ocen złych i bardzo złych) oraz dostępność i stan sieci drogowej (w sumie 31,5% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 37. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

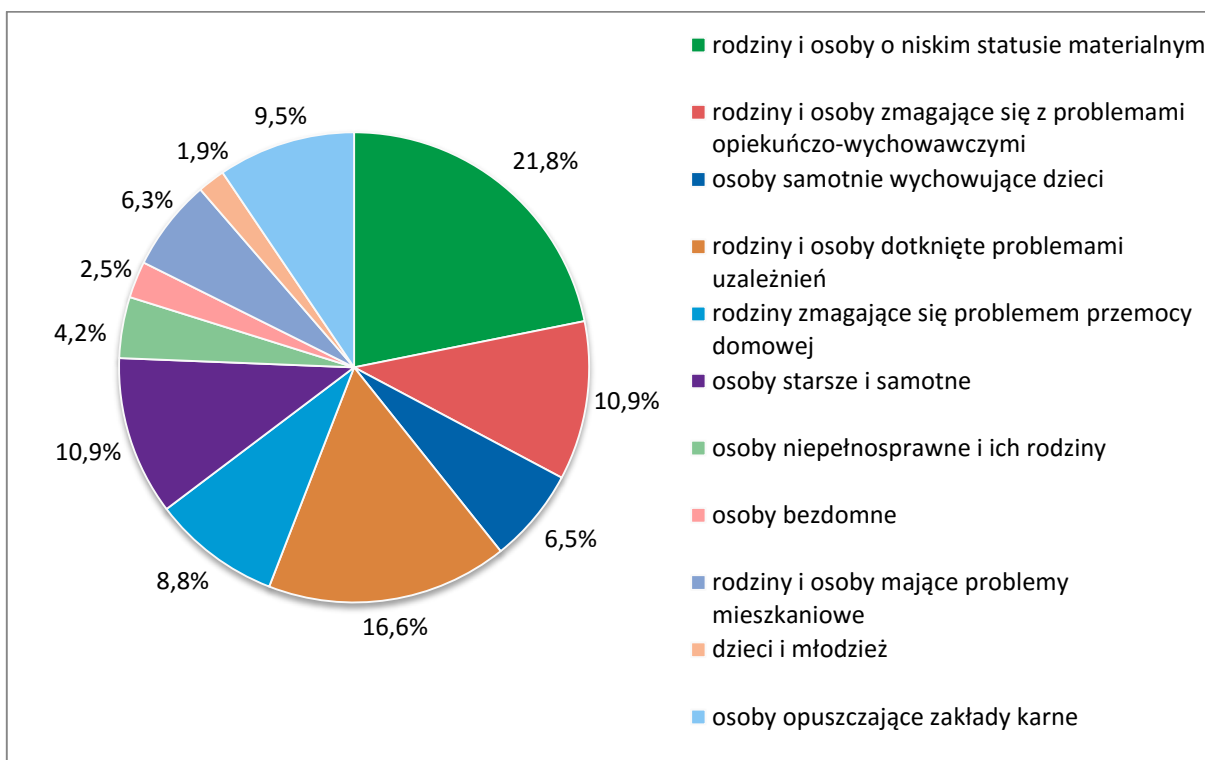

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (29,1%) i alkoholizm (17,8%), a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (9,4%) oraz ubóstwo (8,4%).

Odpowiadając na następną pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 38. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

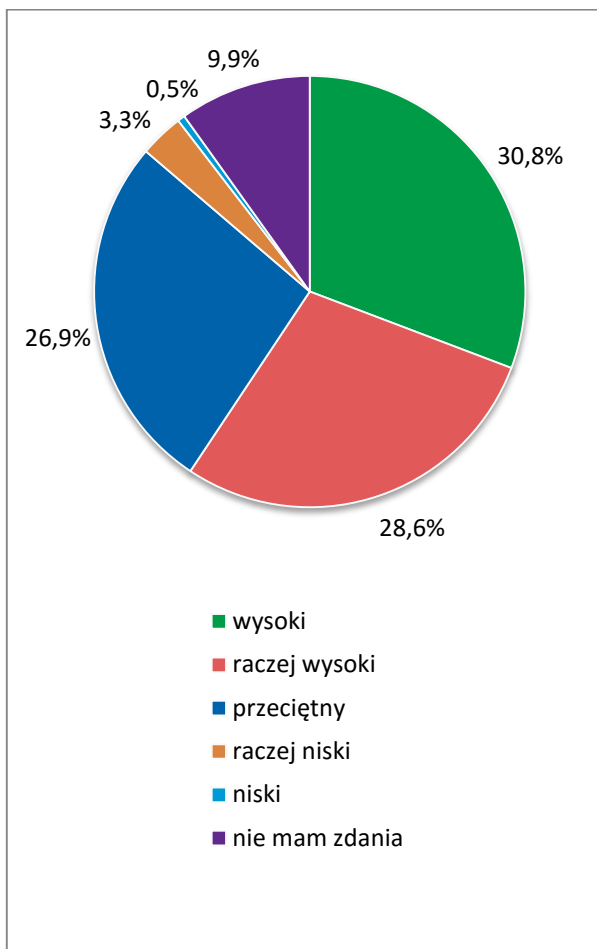

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

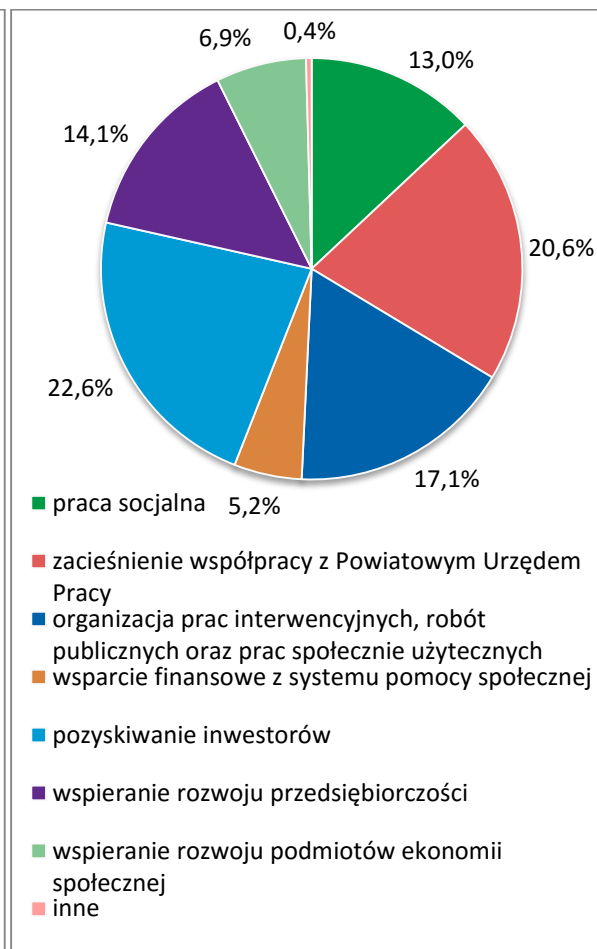
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (21,8%), dotknięte problemami uzależnień (16,6%), zmagające się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne, oraz osoby starsze i samotne (po 10,9%), a także opuszczające zakłady karne (9,5%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 39. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 40. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

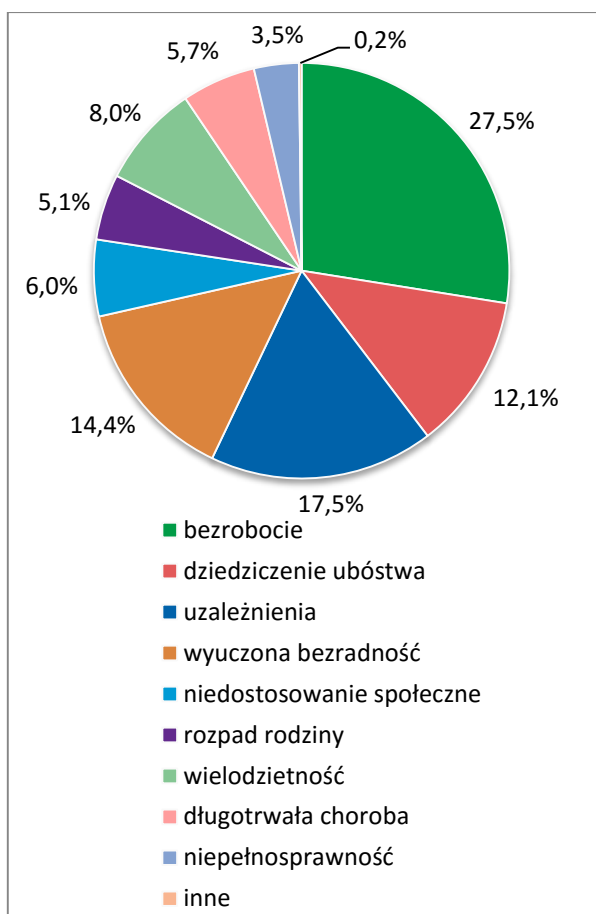
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 59,4%) poziom bezrobocia w gminie jest wysoki lub raczej wysoki, a zdaniem kolejnych 26,9% badanych jest on przeciętny.

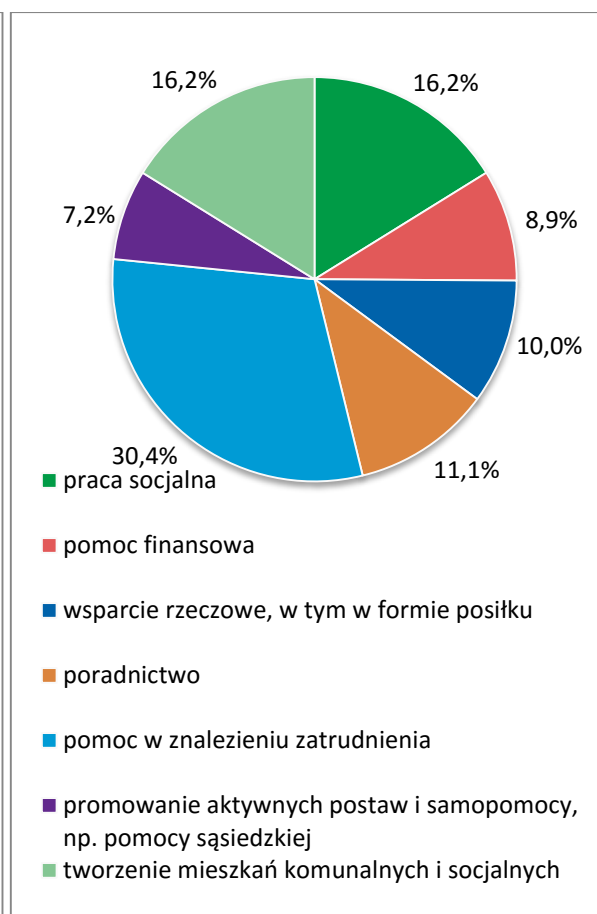
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: pozyskiwanie inwestorów (22,6%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (20,6%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (17,1%), wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (14,1%) i prowadzenie pracy socjalnej (13%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 41. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 42. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

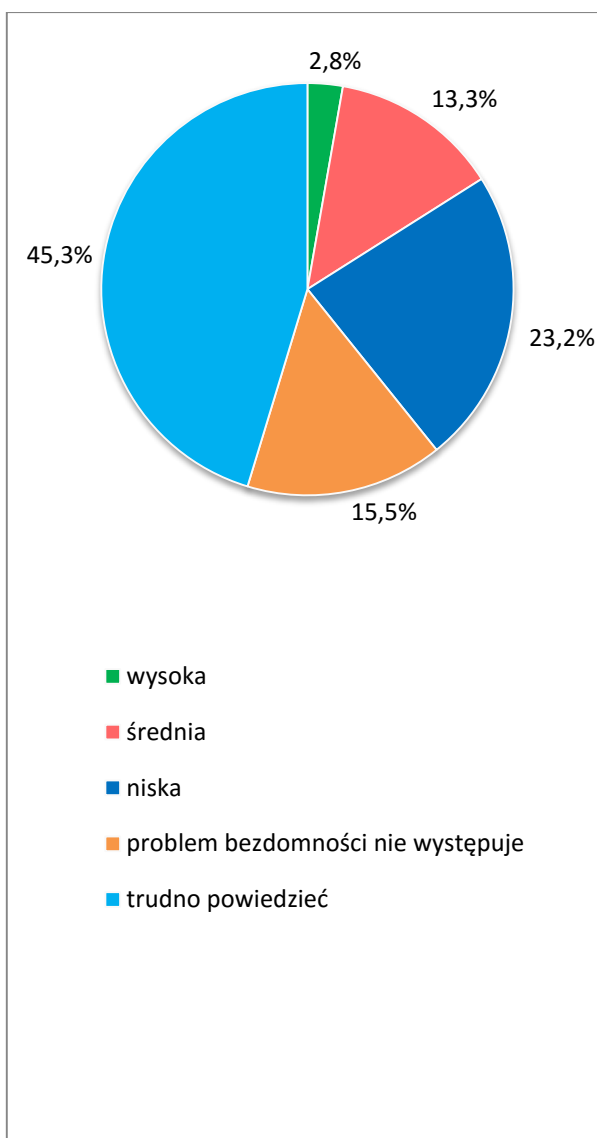
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali bezrobocie (27,5%). Do ważnych powodów ubożenia ludności badani zaliczyli także uzależnienia (17,5%), wyuczoną bezradność (14,4%) i dziedziczenie ubóstwa (12,1%).

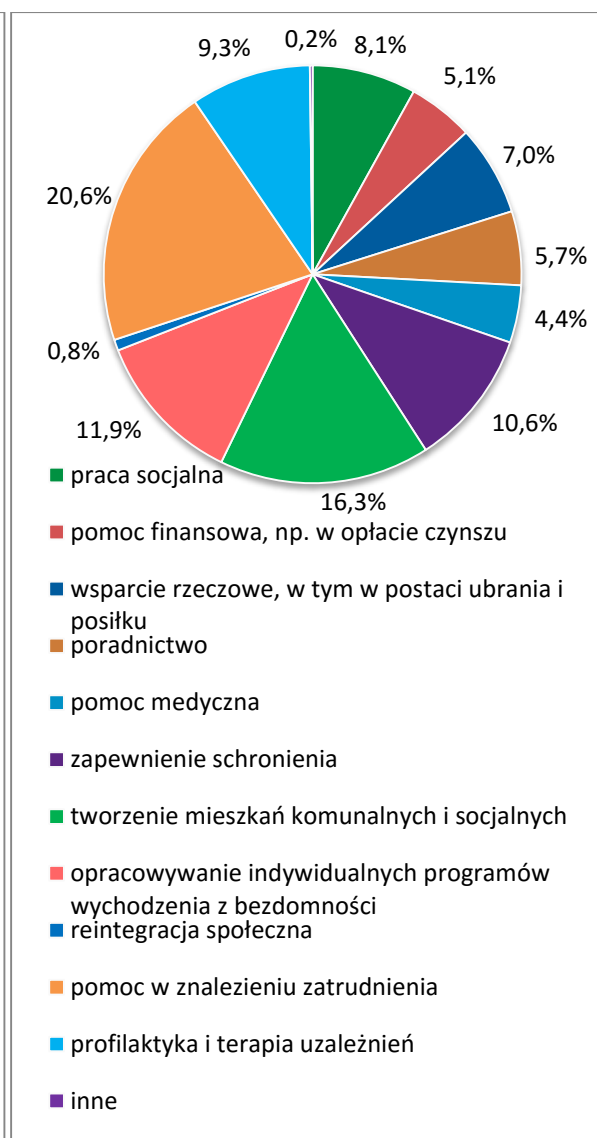
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (30,4%). Duże znaczenie przywiązywali również do prowadzenia pracy socjalnej oraz tworzenia mieszkań komunalnych i socjalnych (po 16,2%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 43. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 44. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

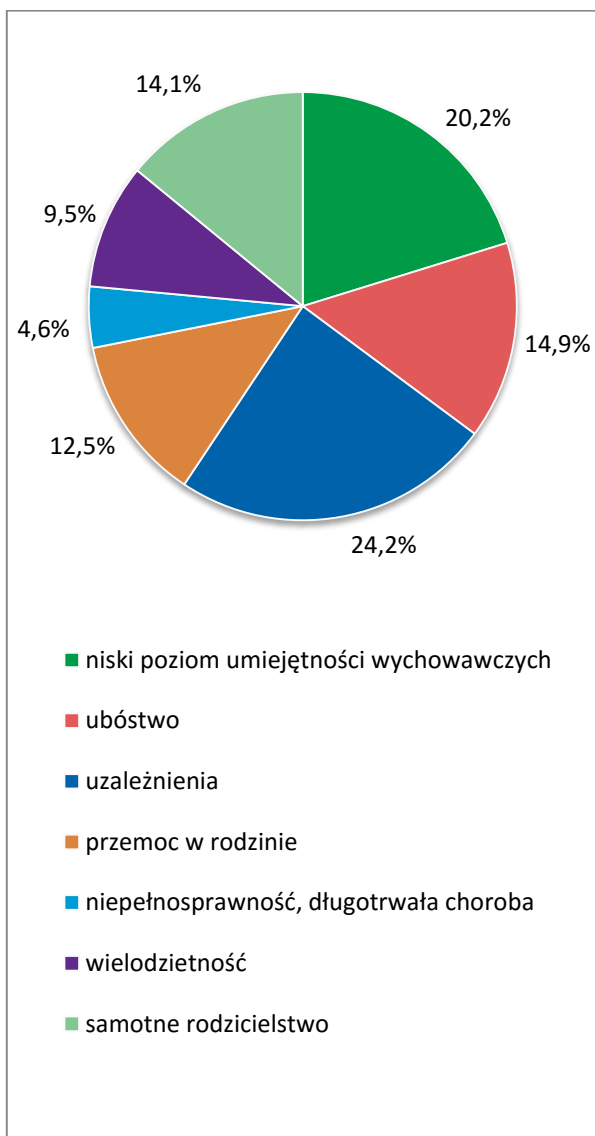
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (45,3%) nie potrafiło określić skali bezdomności w gminie. Wśród pozostałych największą grupę (23,3%) stanowili ci, którzy stwierdzili, że skala zjawiska w gminie jest niska. Jednocześnie 15,5% badanych odpowiedziało, że bezdomność w gminie nie występuje, a 13,3% ankietowanych uznało skalę tego problemu za średnią.

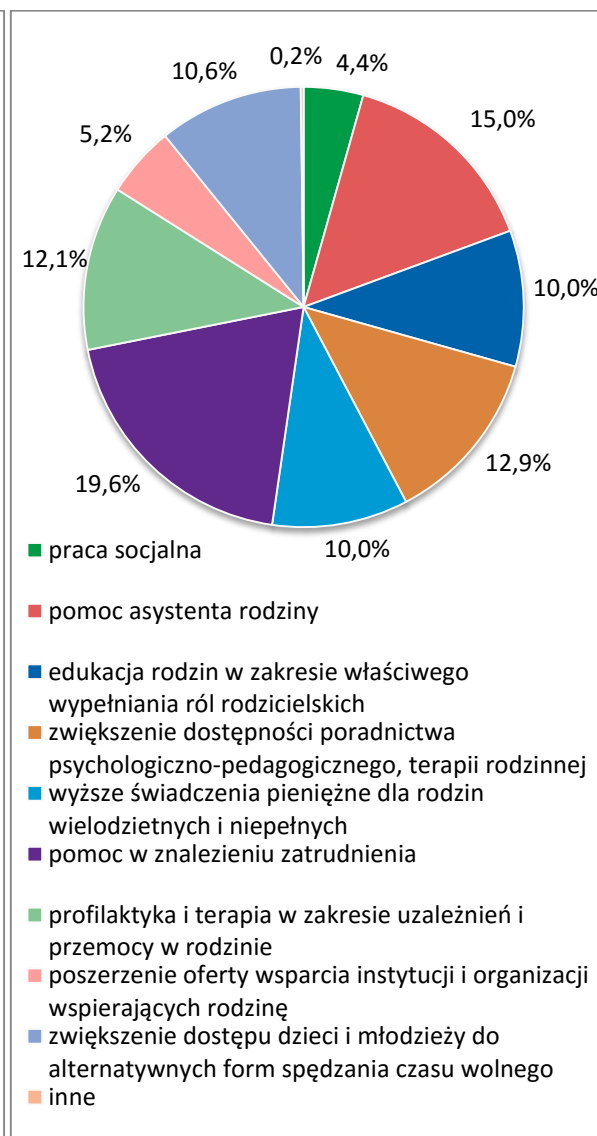
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (20,6%), tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (16,3%), opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (11,9%) oraz zapewnienie schronienia (10,6%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 45. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 46. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

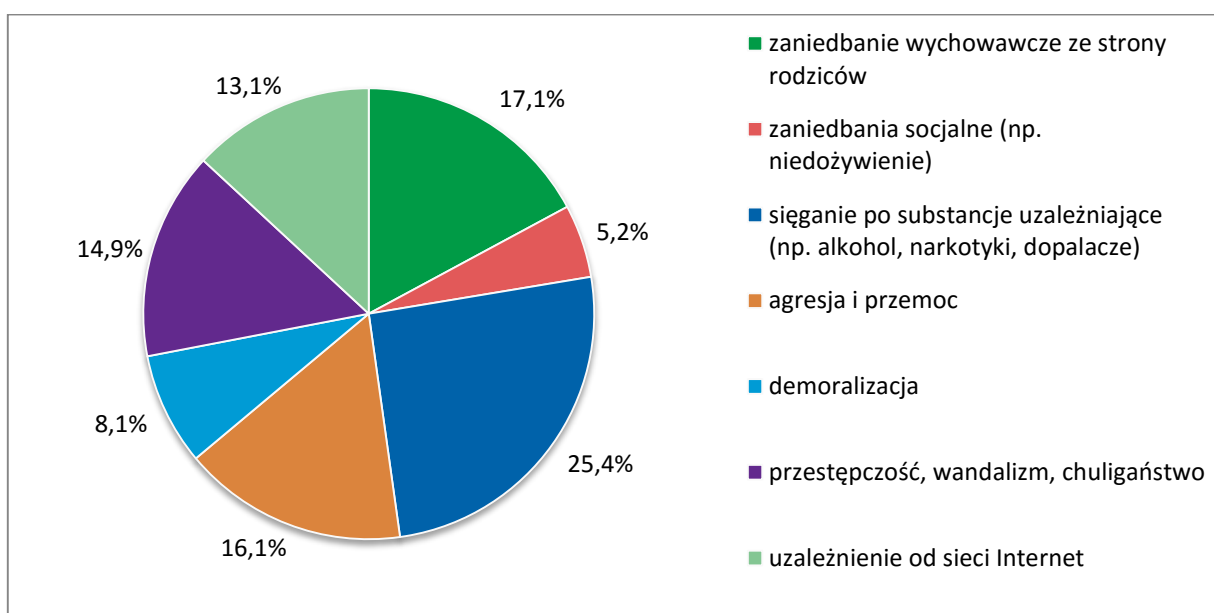
W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (24,2%) i niski poziom umiejętności wychowawczych (20,2%). Zdaniem respondentów duży

wpływ na występowanie tego problemu mają również ubóstwo (14,9%), samotne rodzicielstwo (14,1%) oraz przemoc w rodzinie (12,5%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (19,6%), zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny (15%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (12,9%) oraz prowadzenie profilaktyki i terapii w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (12,1%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 47. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

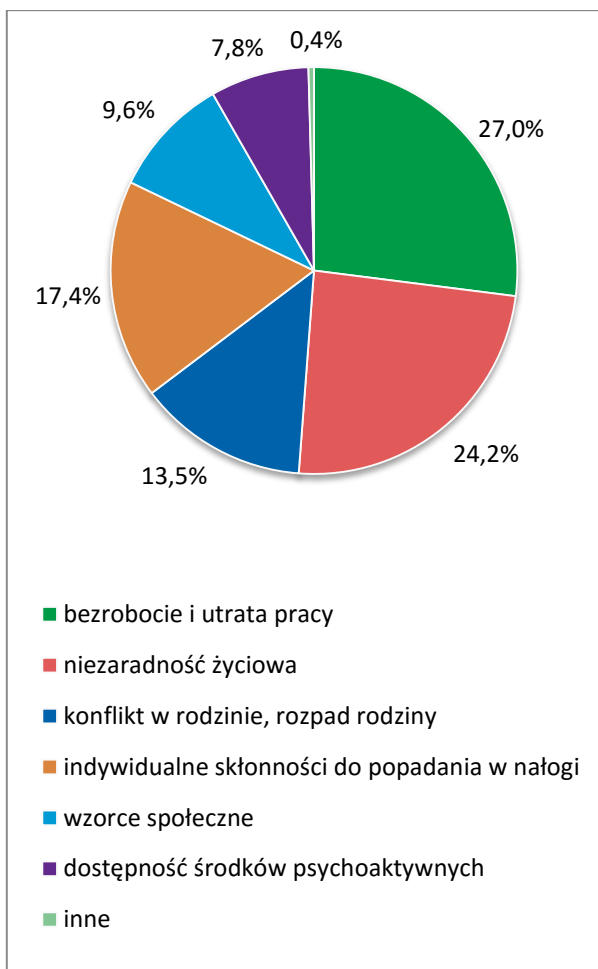
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (25,4%), a także zaniechania wychowawcze ze strony rodziców (17,1%), agresja i przemoc (16,1%), przestępczość, wandalizm i chuligaństwo (14,9%) oraz uzależnienie od sieci Internet (13,1%).

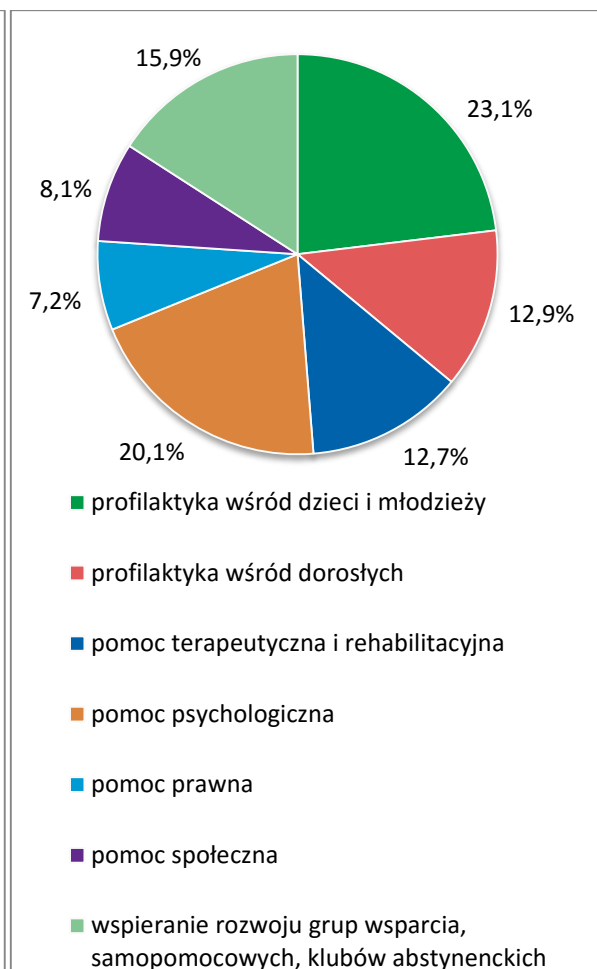
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie

powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 48. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 49. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

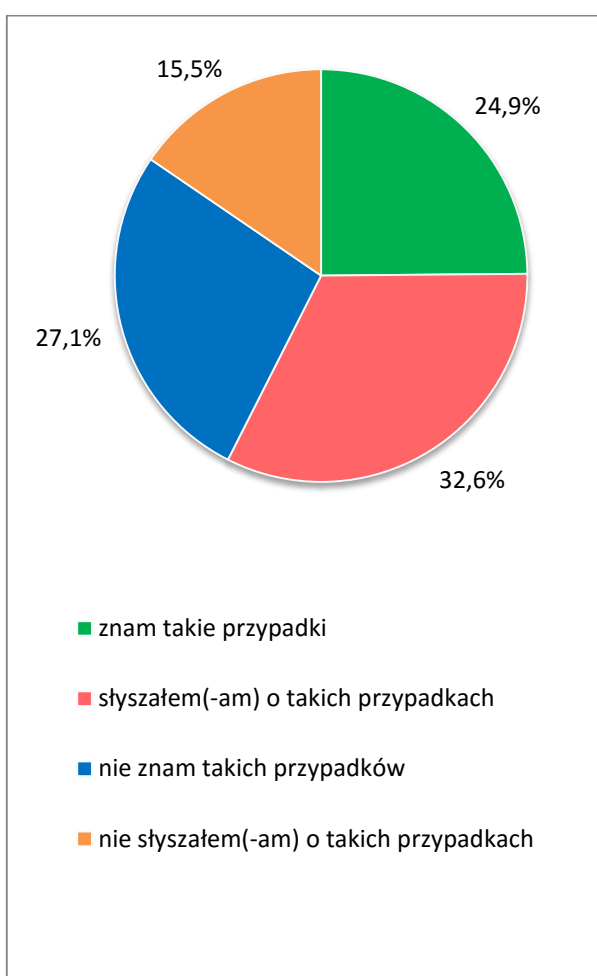
Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli bezrobocie i utratę pracy (27%) i niezaradność życiową (24,2%), a także indywidualne skłonności do popadania w nałogi (17,4%) oraz konflikt w rodzinie oraz rozpad rodziny (13,5%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (23,1%), zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (20,1%), wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (np. AA, Al-Anon) i klubów abstyntenckich (15,9%), prowadzeniu

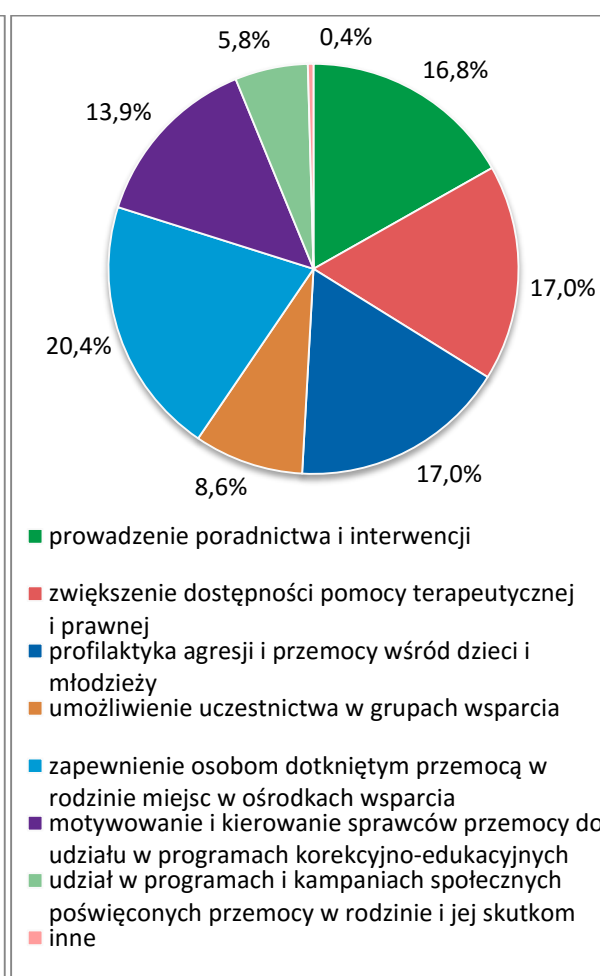
profilaktyki wśród dorosłych (12,9%) oraz zwiększeniu dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej (12,7%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 50. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 51. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

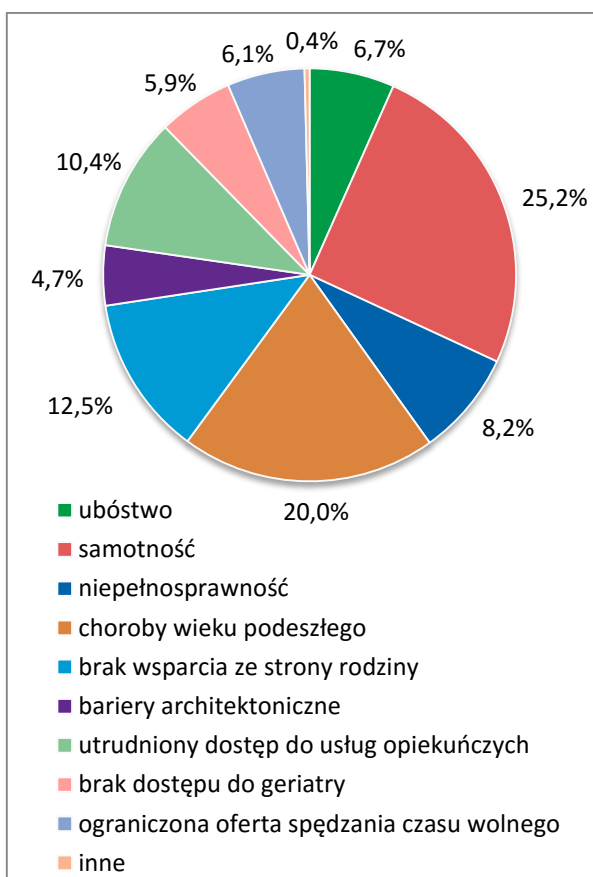
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Większość ankietowanych (łącznie 57,5%) stwierdziła, że słyszała o przypadkach występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź je zna. Odmiennego zdania było w sumie 42,6% badanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodkach wsparcia (20,4%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej, prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (po 17%), prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (16,8%) oraz motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (13,9%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 52. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 53. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

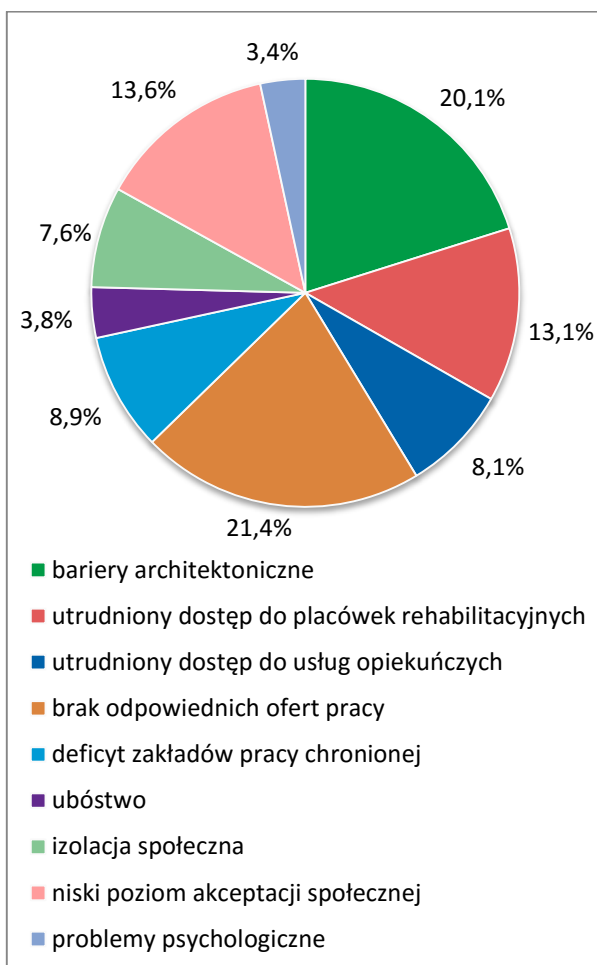
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są: samotność (25,2%) i choroby wieku podeszłego (20%), a także brak wsparcia ze strony rodziny (12,5%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (10,4%).

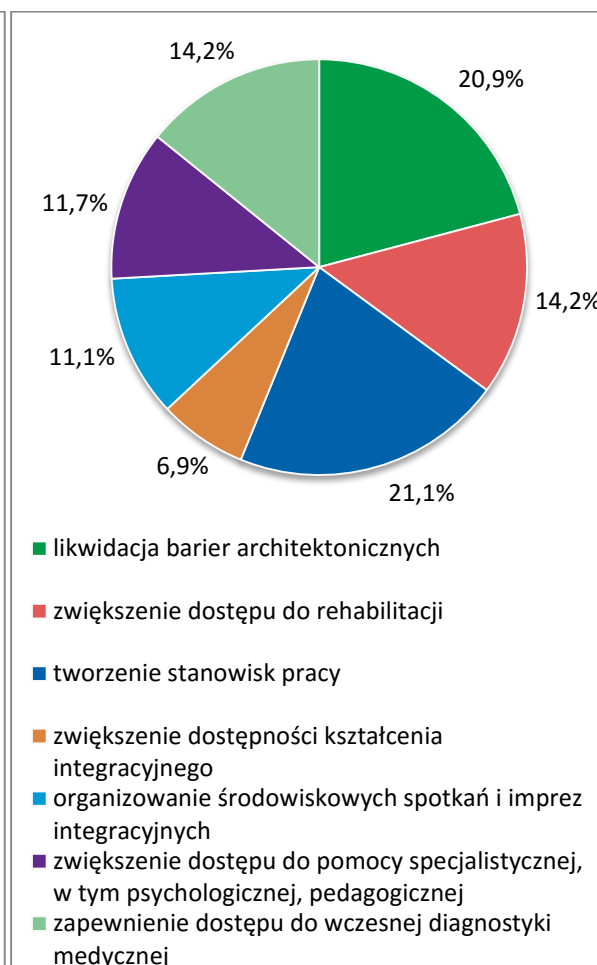
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (26,3%), zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (20%), rozwijanie usług opiekuńczych (19,8%) oraz zapewnienie szerszego dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 17,5%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 54. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 55. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

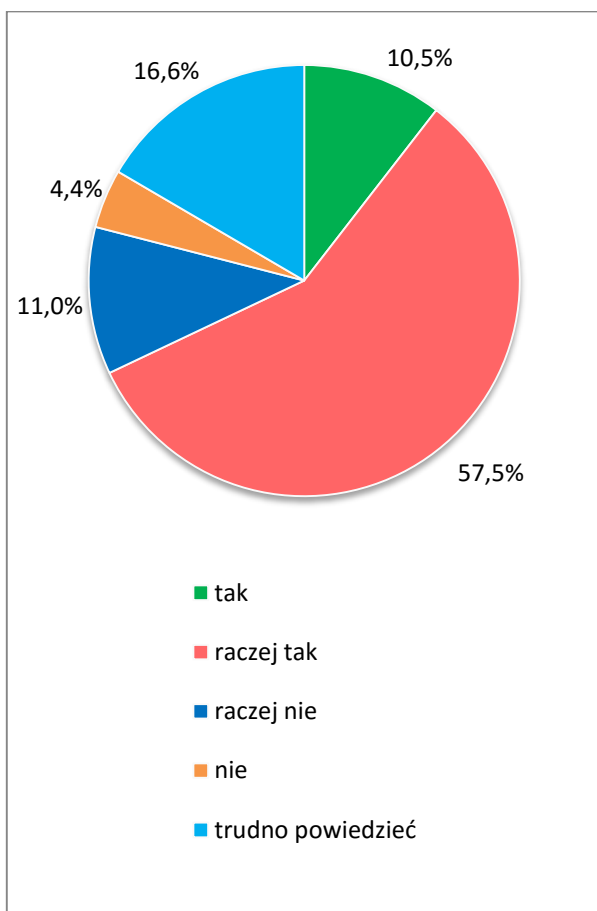
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy są: brak odpowiednich ofert pracy (21,4%), bariery architektoniczne (20,1%), niski poziom akceptacji społecznej (13,6%) oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (13,1%).

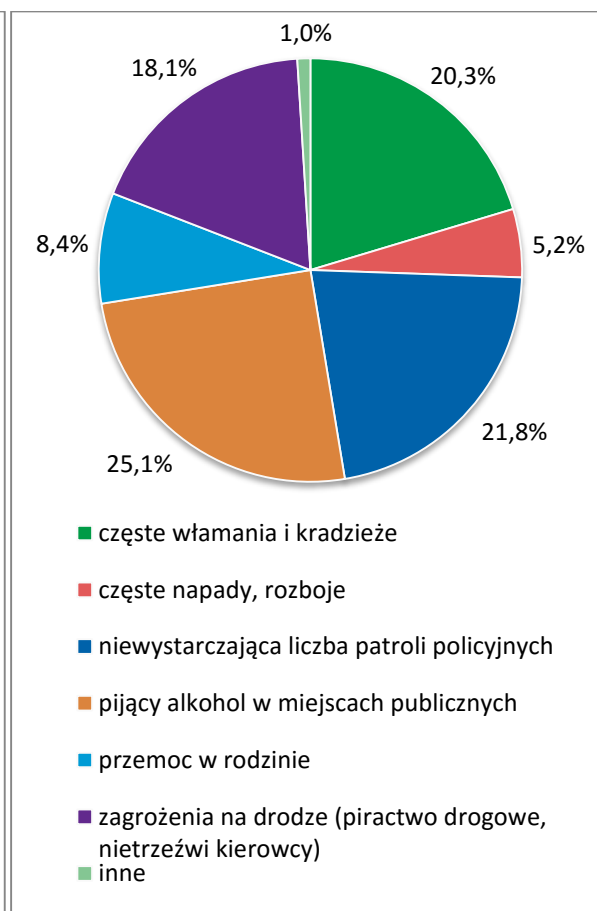
W opinii ankieterów, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na tworzeniu stanowisk pracy (21,1%), likwidowaniu barier architektonicznych (20,9%), a także zwiększeniu dostępu do rehabilitacji oraz zapewnieniu dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej (po 14,2%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 56. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

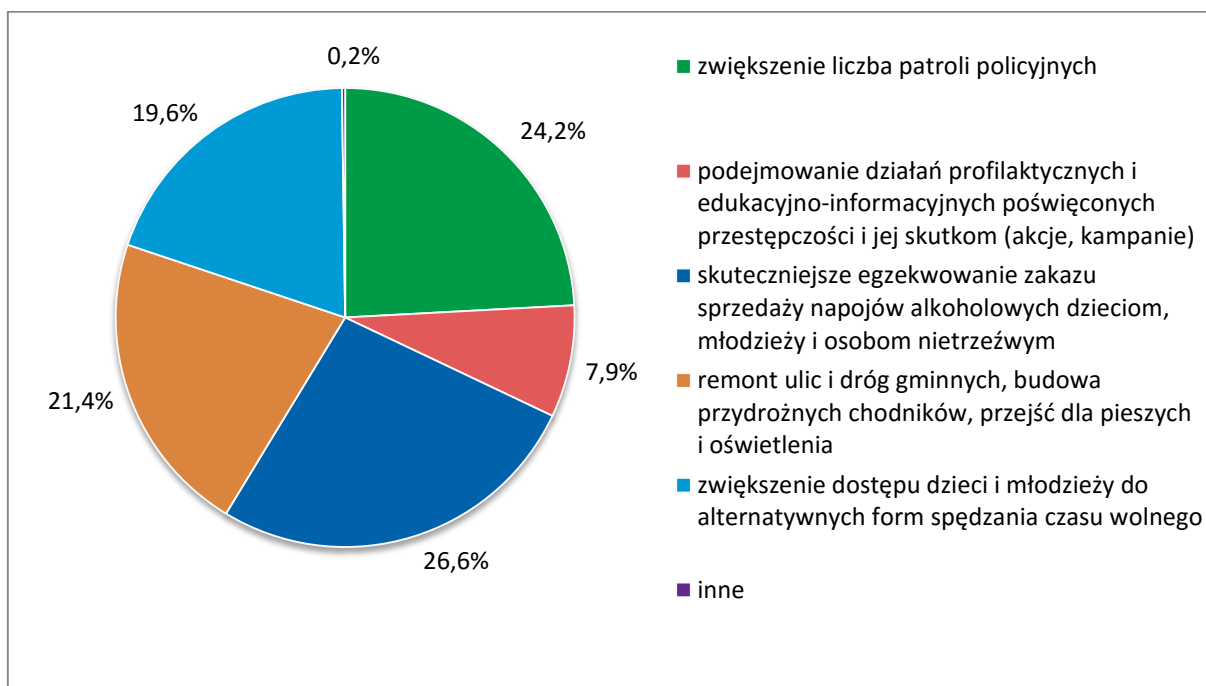

Wykres 57. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 58. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Blisko 70% badanych stwierdziło, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Jednocześnie odmiennego zdania było 15,4% ankietowanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (25,1%), niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (21,8%), częste włamania i kradzieże (20,3%) oraz zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 18,1%).

Zdaniem ankietowanych na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłoby: skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (26,6%), zwiększenie liczby patroli policyjnych (24,2%), remont ulic i dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (21,4%) oraz zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (19,6%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie skutecznych działań na rzecz ograniczenia bezrobocia w gminie (prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne, projekty) ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ pozyskiwanie w ramach projektów środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego na przeciwdziałanie bezrobociu ▪ dostępność w gminie terenów pod inwestycje (we wsi Gołaszyn) ▪ diagnozowanie problemu bezdomności ▪ informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy ▪ zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczające działania służące zachęceniu inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych oraz brak mieszkań socjalnych w gminie ▪ brak podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ brak standardu usług świadczonych na rzecz osób bezdomnych ▪ brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności ▪ brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych

<ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ spadek poziomu bezrobocia w gminie ▪ warunki sprzyjające rozwojowi w gminie turystyki, w tym agroturystyki ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych na przeciwdziałanie bezrobociu z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ możliwość ograniczania bezrobocia dzięki dostępowi do europejskich rynków pracy ▪ niewielka liczba osób zagrożonych bezdomnością oraz bezdomnych wymagających schronienia ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ występowanie w gminie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ niska aktywność bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ ograniczony potencjał inwestorów w regionie ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież; migracja ludzi młodych za pracą ▪ niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób bezrobotnych

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej w gminie ▪ dobra dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie ▪ organizowanie w szkołach zajęć pozalekcyjnych oraz realizowanie programów profilaktycznych ▪ funkcjonowanie w gminie 14 świetlic wiejskich ▪ dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ niewystarczająca dostępność opieki medycznej w gminie, w tym specjalistycznej

<ul style="list-style-type: none"> ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży (Stowarzyszenie Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Raźniej”, Towarzystwo Koleżeńskie Bojanowiaków, organizacje sportowe) oraz podejmowanie z nimi współpracy 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym w Zespole Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bojanowie ▪ zwiększająca się liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży ▪ duży potencjał organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie ▪ brak warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie odpowiedniego dostępu do wsparcia psychospołecznego i prawnego ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ realizowanie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ wdrażanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ brak w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ofiar i sprawców przemocy w rodzinie ▪ brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

<p>i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonowanie w gminie Punktu Konsultacyjnego ▪ podejmowanie działań w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom 	
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ funkcjonowanie w powiecie placówek wsparcia dla osób uzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, m.in. Poradni Leczenia Uzależnień i Poradni Zdrowia Psychicznego w Miejskiej Górcie, Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Łaszczynie oraz grup samopomocowych AA i Al-Anon ▪ niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień; długi okres oczekiwania na leczenie ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie ▪ rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych ▪ zwiększająca się liczba osób wymagających objęcia działaniami korekcyjno-edukacyjnymi

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ dysponowanie wystarczającą liczbą pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym, w tym usługi opiekuńcze ▪ funkcjonowanie w gminie Pensjonatu dla Osób Starszych, a w jego ramach Klubu Seniora ▪ istnienie bazy rehabilitacyjnej w gminie ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak dostępu osób starszych do opieki geriatrycznej w gminie ▪ brak specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ ograniczone możliwości kontynuowania aktywności zawodowej przez osoby starsze ▪ brak w gminie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ dobra dostępność domów pomocy społecznej, w tym w Pakówce i Osieku ▪ brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy w Rawiczu, Warsztatów Terapii Zajęciowej w Miejskiej Górcie ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie ▪ niski poziom życia osób starszych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych ▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w OPS-ie ▪ odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ baza lokalowa OPS zbyt mała i nieprzystosowana do obsługi osób starszych i niepełnosprawnych ▪ niewielka liczba organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ brak wolontariatu w gminie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostępność szkoleń dla kadry OPS-u ▪ dalsze wsparcie rodzin ze strony asystenta rodziny ▪ świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej wśród władz gminy ▪ włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba odbiorców pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej ▪ niewielki udział mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Bojanowo, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- powodujące ubożenie i zwiększające zagrożenie bezrobociem, które mimo spadku w ostatnich latach wciąż należy do najważniejszych problemów społecznych występujących w gminie. Problem ten wymaga kontynuowania działań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy (m.in. poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów oraz wspieranie rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych) oraz dalszego wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudniej sytuacji bytowej, m.in. poprzez zachęcanie ich do aktywnych postaw (praca socjalna, poradnictwo, programy aktywizujące), udzielanie pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych;
- niekorzystne, mimo stabilnej liczby mieszkańców gminy, zmiany demograficzne – systematyczny spadek liczby dzieci i młodzieży oraz postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co zwiększa ryzyko chorób i niepełnosprawności. Zmiany te powodują m.in. potrzebę rozwijania usług opiekuńczych, uruchomienia specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zwiększenia dostępu do opieki medycznej i rehabilitacji oraz wzbogacania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym rozwijania w gminie placówek wsparcia dziennego dla osób starszych i niepełnosprawnych (tworzenie klubów seniora) oraz rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych;
- utrzymująca się liczba rodzin zmagających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, co świadczy o potrzebie udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece, m.in. poprzez dalsze edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (psychologa, terapeuty rodzinnego, prawnika) i wsparcia ze strony asystenta rodziny, tworzenie grup wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci, rozwijanie sieci i oferty działających w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz zwiększenie ich dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego;

- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez kontynuowanie działań prozdrowotnych oraz zwiększenie dostępności specjalistycznych usług medycznych, w tym rehabilitacji i opieki geriatrycznej;
- problemy alkoholizmu i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, wspierania działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie, w razie potrzeby zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowania sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością oraz kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
- usprawnianie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz rozwijanie aktywności obywatelskiej, m.in. poprzez doskonalenie służb społecznych, rozwijanie infrastruktury socjalnej, a także rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego działającego w gminie w obszarze polityki społecznej, rozszerzanie z nim współpracy oraz propagowanie wolontariatu.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2016-2025. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy oraz zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.

- 2. Poprawa kondycji rodzin, zapewnienie opieki i tworzenie warunków do rozwoju dzieci i młodzieży:** wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego, a także udzielanie pomocy osobom i rodzinom o niskim statusie materialnym oraz zagrożonym i dotkniętym bezdomnością.
- 3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego:** zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
- 4. Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego:** doskonalenie sektora pomocy społecznej, a także rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Bojanowo w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2025 jest **poprawa warunków życia w gminie Bojanowo oraz dążenie do integracji społecznej poprzez stwarzanie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz skuteczne przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia społecznego**. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy. 2. Zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, np. w miejscowości Gołaszyn, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów. 2. Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości; tworzenie warunków do rozwoju usług i handlu oraz nieuciążliwego przemysłu. 3. Wspieranie w gminie rolnictwa i zatrudnienia w rolnictwie, w tym gospodarstw wiejskich prowadzących kwatery agroturystyczne lub inne formy turystyki wiejskiej, a także edukowanie i informowanie rolników o możliwościach specjalizacji gospodarstw rolnych i pozyskania środków finansowych z funduszy unijnych 4. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, w tym turystyki pieszej, rowerowej i agroturystyki przy wykorzystaniu walorów gminy. 5. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. 6. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy, w szczególności kobiet – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych,

	<p>interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz realizowanie programów aktywizacji i integracji osób bezrobotnych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Promowanie wśród bezrobotnych mieszkańców gminy samozatrudnienia oraz udzielanie informacji na temat możliwości pozyskania środków finansowych na podjęcie i rozwój działalności gospodarczej. 8. Świadczenie przez OPS pomocy finansowej osobom dotkniętym bezrobociem. 9. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie. 10. Współpraca z samorządem powiatowym w zakresie wdrażania w funkcjonującym w gminie Zespole Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bojanowie kierunków kształcenia odpowiadających potrzebom lokalnego rynku pracy. 11. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów). 12. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 3. Uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, tworzenie klubów seniora. 5. W razie potrzeby rozszerzenie oferty funkcjonującego w gminie Pensjonatu dla Osób Starszych. 6. Wspieranie przedsięwzięć aktywizujących i wykorzystujących potencjał seniorów i osób niepełnosprawnych; podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, poszerzeniu oferty rehabilitacyjnej i dostępności sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 8. Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych na terenie gminy oraz podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi w tym zakresie spoza gminy.

	<p>9. Zwiększenie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie oraz rozwijanie zróżnicowanych form edukacji dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.</p> <p>10. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, w tym Środowiskowym Domem Samopomocy w Rawiczu, domami pomocy społecznej, w tym Domami Pomocy Społecznej w Pakówce i Osieku, placówkami rehabilitacyjnymi, w tym Warsztatami Terapii Zajęciowej w Miejskiej Górcie, organizacjami pozarządowymi, w tym ze Stowarzyszeniem Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Raźniej” w Bojanowie.</p> <p>11. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.</p>
Czas realizacji	Lata 2016-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bojanowa, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły ponadgimnazjalne, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, pracodawcy, instytucje rządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Miejskiej Górcie, ośrodki wsparcia, w tym Środowiskowy Dom Samopomocy w Rawiczu, domy pomocy społecznej, w tym Domy Pomocy Społecznej w Pakówce i Osieku, organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenie Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Raźniej” w Bojanowie, kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych, ▪ wzrost liczby osób zaktywizowanych i pracujących, ▪ zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej, ▪ podniesienie standardu usług świadczonych seniorom i osobom niepełnosprawnym oraz zwiększenie ich udziału w życiu społecznym, ▪ podniesienie jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ zwiększenie liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

<p>Cel strategiczny 2.</p>	<p>Poprawa kondycji rodzin, zapewnienie opieki i tworzenie warunków do rozwoju dzieci i młodzieży</p>
<p>Cele operacyjne:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego. 2. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom o niskim statusie materialnym oraz zagrożonym i dotkniętym bezdomnością.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 1.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz umiejętnego gospodarowania budżetem domowym, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowujących dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej i mediacji. 5. Tworzenie i wspieranie grup wsparcia dla rodziców zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Zapewnienie w gminie opieki nad dziećmi do lat 3. oraz w razie potrzeby zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego, organizowanie wypoczynku letniego i zimowego. 9. Rozwijanie sieci i oferty funkcjonujących w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlic wiejskich. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. 11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych

	<p>Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów), podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi, np. ze Stowarzyszeniem Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Raźniej” w Bojanowie oraz organizacjami zajmującymi się wspieraniem i upowszechnianiem kultury fizycznej, sportu i rekreacji, w tym z klubami i zespołami sportowymi.</p> <p>12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.</p>
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie pracą socjalną rodzin o niskim statusie materialnym, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych. 2. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego. 3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej. 4. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w razie potrzeby opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia – podejmowanie współpracy w tym zakresie z noclegowniami i schroniskami funkcjonującymi poza gminą, np. Noclegownią dla Bezdomnych w Lesznie. 5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich, w tym zbiórek żywności i odzieży. 6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 7. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem i bezdomnością; podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie mieszkań socjalnych. 9. Podejmowania i rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich i bezdomnych, w tym z Bankiem Żywności w Lesznie, oraz z Kościołem.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2016-2025.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Burmistrz Bojanowa, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,</p>

	Punkt Konsultacyjny, publiczne placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice wiejskie.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rawiczu, niepubliczne placówki przedszkolne, szkoły ponadgimnazjalne, noclegownie i schroniska poza gminą, w tym Noclegownia dla Bezdomnych w Lesznie, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenie Rodzin oraz Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Razem Raźniej” w Bojanowie, Bank Żywności w Lesznie, kluby i zespoły sportowe, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościoł i społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spadek liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ poszerzenie wiedzy na temat właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ zwiększenie dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3. oraz zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej, ▪ zróżnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby osób z nich korzystających, ▪ zwiększenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ poprawa sytuacji osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ poprawa dostępności i jakości wsparcia świadczonego osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym, ▪ zwiększenie możliwości uzyskania mieszkania przez osoby o niskim statusie materialnym.

Cel strategiczny 3.	Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego
----------------------------	--

<p>Cele operacyjne:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 2. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 1.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz usług specjalistycznych, w tym rehabilitacji i opieki geriatrycznej; podjęcie lub wspieranie działań na rzecz utworzenia w gminie kolejnego ośrodka zdrowia. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień, w tym Poradnią Leczenia Uzależnień i Poradnią Zdrowia Psychicznego w Rawiczu i Miejskiej Górcie. 2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, m.in. w ramach Punktu Konsultacyjnego w Bojanowie. 3. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. 4. Wspieranie działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie. 5. Rozwijanie oferty funkcjonujących w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 6. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 7. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. 8. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu i Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Łaszczynie. 9. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 3.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2016-2025.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Burmistrz Bojanowa, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Zespół Interdyscyplinarny, publiczne placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice wiejskie.</p>
<p>Partnerzy w realizacji</p>	<p>Placówki ochrony zdrowia, niepubliczne placówki przedszkolne, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień i Poradnia Zdrowia Psychicznego w Rawiczu i Miejskiej Górcie, ośrodki wsparcia, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łaszczynie, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.</p>
<p>Źródła finansowania</p>	<p>Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.</p>

<p>Prognoza zmian</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, ▪ lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współ-uzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie. ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.
------------------------------	--

<p>Cel strategiczny 4.</p>	<p style="text-align: center;">Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego</p>
<p>Cele operacyjne:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie sektora pomocy społecznej. 2. Rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 1.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach. 2. W razie potrzeby poszerzenie kadry OPS-u o specjalistów. 3. Zwiększenie liczby asystentów rodziny. 4. W razie potrzeby i możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 5. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej OPS-u. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych. 4. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji	Lata 2016-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bojanowa, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ zwiększenie aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bojanowo na lata 2016-2025 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy Gminy Bojanowo z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycję projektu przygotowanego przez Gimnazjum w Bojanowie), które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Projekt 1.

nazwa projektu	„Rusz po zdrowie – wszystko zaczyna się w głowie”
wnioskodawca projektu	Gimnazjum w Bojanowie.
partnerzy w realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie, ▪ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu, ▪ placówki oświatowe w gminie, ▪ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Bojanowie, ▪ parafie w gminie, ▪ Policja.
cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie profilaktyki zaburzeń psychicznych, ▪ zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów, ▪ wielowymiarowość udzielanego wsparcia dzięki współdziałaniu różnych instytucji odpowiedzialnych za zdrowie psychiczne mieszkańców gminy.
beneficjenci projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bezpośrednio: mieszkańcy gminy Bojanowo, ▪ pośrednio: podmioty realizujące projekt.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bojanowo na lata 2016-2025 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojanowie. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii, które obejmują szacunkową wielkość wydatków planowanych w budżecie gminy na jej realizację w kolejnych latach.

Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2016-2025*

2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
5.552.312 zł	6.680.015 zł	5.810.655 zł	5.944.300 zł	6.081.019 zł
2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
6.220.882 zł	6.363.962 zł	6.510.333 zł	6.660.071 zł	6.813.253 zł

*środki finansowe planowane w budżecie gminy na realizację strategii.

Źródło danych: Urząd Miejski w Bojanowie.

Środki finansowe na realizację zapisów strategii będą ujmowane corocznie w uchwale budżetowej Rady Miejskiej.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych)

oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz Bojanowa może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba osób bezrobotnych objętych pracą socjalną,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,

- liczba osób korzystających z klubów seniora,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach Pensjonatu dla Osób Starszych,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi, w tym liczba osób korzystających z warsztatów terapii zajęciowej,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba dzieci do nich uczęszczających,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba uczniów objętych stypendiami socjalnymi i zasiłkami szkolnymi,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba

osób nimi objętych,

- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz bezdomnością,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,

Cel strategiczny 3.:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia, w tym w ośrodku interwencji kryzysowej,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014	21
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2014/2015	30
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2014 roku	34
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2014 roku	36
Tabela 5. Stowarzyszenia kultury fizycznej i kluby sportowe w gminie w 2014 roku.....	37
Tabela 6. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki stomatologiczne i apteki w gminie w 2014 roku	38
Tabela 7. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	45
Tabela 8. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	49
Tabela 9. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2014 roku.....	55
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2012-2014.....	57
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2012-2014.....	60
Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014	65
Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014	67
Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie w 2014 roku.....	68
Tabela 15. Instytucje wsparcia w powiecie rawickim, z oferty których mogą korzystać i korzystają mieszkańcy gminy.....	69
Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie w 2014 roku	71
Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2016-2020*	108

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2012-2014	17
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2012-2014	18
Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014 według typu i kierunku migracji	19
Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2012-2014	20

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2012-2014.....	20
Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie w 2014 roku	22
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014.....	25
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2014 roku	25
Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2012-2014*	27
Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2012-2014	27
Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie rawickim, w województwie wielkopolskim i w kraju w latach 2012-2014 (w %)	28
Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawiania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia	28
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2014 roku	39
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2014 roku	39
Wykres 20. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w 2014 roku	40
Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	42
Wykres 22. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	42
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	43
Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	43
Wykres 25. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZOON w Rawiczu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2012-2014	44
Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2012-2014	46
Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2012-2014.....	47
Wykres 28. Osoby objęte wsparciem przez Punkt Konsultacyjny w Bojanowie w latach 2012-2014	49
Wykres 29. Przestępstwa popełnione w gminie w 2014 roku	53
Wykres 30. Struktura wiekowa sprawców przestępstw w gminie w 2014 roku.....	54

Wykres 31. Osoby w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia	58
Wykres 32. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie ..	58
Wykres 33. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne	58
Wykres 34. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne	58
Wykres 35. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach)	59
Wykres 36. Warunki życia w gminie	73
Wykres 37. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	75
Wykres 38. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	76
Wykres 39. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	77
Wykres 40. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	77
Wykres 41. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	78
Wykres 42. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	78
Wykres 43. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	79
Wykres 44. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	79
Wykres 45. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	80
Wykres 46. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	80
Wykres 47. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	81
Wykres 48. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	82
Wykres 49. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	82
Wykres 50. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	83
Wykres 51. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	83

Wykres 52. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	84
Wykres 53. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	84
Wykres 54. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy....	85
Wykres 55. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	85
Wykres 56. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	86
Wykres 57. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	86
Wykres 58. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?.....	87